

MODERNIZACE BEZPEČNOSTNÍCH SYSTÉMŮ V PROSTŘEDÍ MUZEA / GALERIE

Manuál bezpečnosti sbírek

Autoři: Pavel Jirásek a kolektiv pracovníků Culture Tech s.r.o.

Dagmar Jelínková

Magda Němcová

Jan Matějka

OBSAH:

MANUÁL BEZPEČNOSTI SBÍREK

Manuál bezpečnosti sbírek	
Seznam zkratk	4
Základní definice a pojmy	5
Úvod	5
Shrnutí obsahu Manuálu bezpečnosti sbírek	7
KAPITOLA I.	
POSTUPY PŘI NAVRHOVÁNÍ BEZPEČNOSTNÍHO SYSTÉMU MUZEA UMĚNÍ	9
1. Identifikace hrozeb	11
2. Analýza rizik	12
2.1 Katalog předpokládaných typů hrozeb	12
2.2 Základní charakteristika hrozeb a podmínek ochrany v jednotlivých objektech Národní galerie v Praze	16
2.3 Bezpečnostní charakteristika objektu	17
3. Plán eliminace rizik - bezpečnostní plán	33
3.1 Akceptovatelná úroveň rizika	33
3.2 Prostředky realizace bezpečnostního plánu	33
Otázky, které by měly být položeny v přípravné (návrhové) fázi budování bezpečnostního systému	54
KAPITOLA II.	
POSTUPY PŘI ORGANIZACI VLASTNÍ REALIZACE DODÁVKY BEZPEČNOSTNÍHO SYSTÉMU MUZEA UMĚNÍ	56
1. Organizační tým a jeho ustavení	56
2. Statický a dynamický vzorec bezpečnostního systému	56
2.1 Statický vzorec	56
2.2 Dynamický vzorec	57
3. Příklad dobré praxe	57
4. Organizace týmu v NG	58
Otázky, které by měly být položeny a řešeny v rámci inovace bezpečnostních systémů v širokém plénu zaměstnanců galerie	59
KAPITOLA III.	
ZPŮSOBY FINANCOVÁNÍ A FINANČNÍ KONTROLY PŘI REALIZACI DODÁVKY A PROVOZU BEZPEČNOSTNÍHO SYSTÉMU MUZEA UMĚNÍ	61
1. Přehled způsobů financování kulturních institucí (financování projektů v oblasti zabezpečení kulturního dědictví)	61
1.1 Finanční podpora institucí zřizovaných státem	61
1.2 Instituce zřizované kraji, městy a obcemi	62
1.3 Instituce církevní	62
1.4 Instituce soukromé	63
2. Finanční kontrola v přípravné fázi budování bezpečnostního systému	63
3. Finanční kontrola v investiční fázi budování bezpečnostního systému	64
4. Finanční kontrola v provozní fázi bezpečnostního systému	64
5. Ekonomická efektivita provozování bezpečnostních systémů	64
Otázky, které by měly být položeny při financování modernizace nebo budování bezpečnostního systému	65

KAPITOLA IV.

ZÁKLADNÍ POSTUPY PŘI VYUŽÍVÁNÍ BEZPEČNOSTNÍHO SYSTÉMU

MUZEUM UMĚNÍ

1. Směrnice z oblasti využívání bezpečnostních systémů v Národní galerii v Praze	67
1.1 Pravidla provozu bezpečnostních technických systémů	67
1.2 Kontrola stavu bezpečnostních technických systémů	68
1.3 Pravidla zápisů do dokumentace BTS - potvrzení servisního protokolu	69
1.4 Poplach systémů BTS v elektronicky střežených prostorách	69
1.5 Uchovávání a export kamerových záznamů	70
1.6 Přístup k záznamům z kamer	70
1.7 Pravidla pro přejímání řádného ukončení výstavby části nebo celého bezpečnostního systému (EZS, EPS) v objektech Národní galerie v Praze do užívání	70
1.8 Základní provozní řád rádiové sítě Národní galerie v Praze	70
2. Směrnice a dokumenty související s využíváním bezpečnostních systémů v Národní galerii v Praze	71
2.1 Depozitní řád	71
2.2. Návštěvní řád stálých expozic a výstav Národní galerie v Praze	71
2.3 Pravidla pro používání klíčů v objektech NG	71
2.4 Povolování vstupů do objektů a zařízení Národní galerie v Praze	71
2.5 Přeprava sbírkových předmětů a cenností	71
2.6 Připravované interní dokumenty	72
Otázky, které by měly být položeny při zpracování postupů pro využívání bezpečnostního systému muzea umění	72

KAPITOLA V.

SDÍLENÁ ODPOVĚDNOST

1. Odborná pracovní skupina pro mobilitu sbírek	74
2. Čtyři základní okruhy	74
3. Princip "due diligence"	75
4. Pojišťování výpůjček sbírkových předmětů a státní záruky	75
4.1 Komerční pojištění	75
4.2 Státní záruka	76
4.3 Pojišťování na principu sdílené odpovědnosti	78
5. Dlouhodobé výpůjčky	79
5.1 Spolupráce institucí	79
5.2 Časový rozsah	80
5.3 Vyhledávání partnerů	80
5.4 Sdílená odpovědnost	80
5.5 Podmínky výpůjček	80
6. Prevence nezákonného pohybu kulturních statků	81
6.1 Národní legislativa	81
6.2 Mezinárodní legislativa	81
6.3 České databáze	82
6.4 Zahraniční databáze a informační zdroje	82
6.5 Vývozní povolení	83
6.6 Internetové aukce	83
7. Imunita proti zabavení kulturního statku zapůjčeného na veřejnosti přístupnou výstavu	83
7.1 Imunita proti zabavení	84
7.2. Shrnutí	86

KAPITOLA VI.

SEZNAM A ANOTACE DOPORUČENÉ LITERATURY PRO DALŠÍ STUDIUM

Výběr doporučené literatury:

Přehled zákonných norem a usnesení vlády ČR k ochraně kulturního dědictví

87

87

92

KAPITOLA VII.

PŘEHLED ZÁKONNÝCH NOREM A USNESENÍ VLÁDY ČR K OCHRANĚ KULTURNÍHO DĚDICTVÍ

92

SEZNAM TABULEK:

Tabulka 1 - Analytická tabulka hrozeb a podmínek ochrany objektu

XY - příklad zpracování

23

Tabulka 2 - Přehled teplot a relativní vlhkosti

51

Tabulka 3 - Citlivost barevných materiálů na světlo

52

SEZNAM OBRÁZKŮ:

Obrázek 1 - Schéma datové sítě bezpečnostního systému NG

55

Obrázek 2 - Schéma datové sítě bezpečnostních systémů instalovaných ve vybraném objektu NG

55

Seznam zkratek

Zkratka	Popis
AGA	Asociace bezpečnostních služeb Grémium Alarm
AMG ČR	Asociace muzeí a galerií ČR
BTS	Bezpečnostní technické systémy
CES	Centrální evidence sbírek ministerstva kultury
ČV ICOM	Český výbor Mezinárodní rady muzeí
DNA	Kyselina deoxyribonukleová
DVZ	Dokumentace pro výběr zhotovitele
EFTA	Evropské sdružení volného obchodu
EU	Evropská unie
EHP	Evropský hospodářský prostor
FM EHP/No	Finanční mechanismy Evropského hospodářského prostoru a Norska
GAČR	Grantová agentura ČR
ICBS	International Committee of the Blue Shield (Mezinárodní výbor Modrého štítu)
ICMS	Mezinárodní výbor pro bezpečnost muzeí (při ICOM)
ICOM	Mezinárodní rada muzeí (International Council of Museums)
ICOM CC	Mezinárodní výbor pro restaurování a konzervování při Mezinárodní radě muzeí
ICCROM	Mezinárodní centrum pro studium ochrany a obnovy kulturního vlastnictví
ISO	Integrovaný systém ochrany movitého kulturního dědictví (dotační program MK ČR)
MK ČR	Ministerstvo kultury ČR
NBÚ	Národní bezpečnostní úřad
NG	Národní galerie v Praze
OMC	Open Method of Coordination Expert Working Group on the Mobility of Collections
PD	Projektová dokumentace
RAID	Redundant Array of Independent Disks (vícenásobné diskové pole nezávislých disků)
RG ČR	Rada galerií České republiky
VaV	Výzkum a vývoj
EZS	Elektrická zabezpečovací signalizace
EPS	Elektrická požární signalizace
CCTV	Uzavřený televizní okruh (kamerový systém)
COS	Centrální operační středisko
EKV	Elektronická kontrola vstupu
GB	Glass break (zkratka pro detektor tříštění skla)
PIR	Passive infrared detector (infračervený detektor pohybu)
HZS	Hasičský záchranný sbor ČR
PČR	Policie ČR
LAN	Local area network
WAN	Rozsáhlá počítačová síť, propojující LAN
HDD	Hard disk
IDE	Vývojové prostředí (software)
SCSI	Malé počítačové systémové rozhraní (pro připojení periferních zařízení k PC)
IP - kamera	Inteligentní kamera (obsahuje vlastní řídicí jednotku - počítač)
UV	Ultra violet (ultrafialový)
RV	Relativní vlhkost
OBO	Oddělení bezpečnosti a ochrany

Základní definice a pojmy:

Ochrana kulturního dědictví je jednou ze základních povinností muzea.

Bezpečnostní systém muzea je souhrn všech technických prostředků a organizačních opatření, jejichž cílem je zajištění bezpečnosti muzea nebo galerie na požadované úrovni.¹

Bezpečnost muzea je okamžitá hodnota jeho schopnosti k plnění jedné z jeho základních funkcí, tj. ochrany sbírek, zaměstnanců, návštěvníků, ostatního movitého i nemovitého majetku a své dobré pověsti.

Analýza rizik je proces identifikace četnosti a dopadu hrozeb (např. u sbírkových předmětů).

Akceptovatelné riziko je taková míra a četnost určitého ohrožení, která nezpůsobí organizaci významnou ztrátu (např. poškození sbírkového předmětu, újmu na zdraví apod.).

Riziko je vyjádření četnosti a dopadu mimořádné události ohrožující sbírkové předměty.

COS je zkratka pro Centrální operační středisko bezpečnostního systému, které zajišťuje dálkový dohled a komunikaci s jednotlivými objektovými velíny či bezpečnostními pracovníky, vyhodnocuje jednotlivá hlášení a zajišťuje komunikaci s odpovědnými pracovníky muzea či policie a dalšími složkami záchranného systému.

Úvod

Manuál bezpečnosti sbírek a Vzdělávací modul byly Národní galerií v Praze (dále také NG) do projektu "Modernizace bezpečnostních systémů v prostředí muzea/galerie" zařazeny na základě plnění její funkce jako metodického pracoviště ochrany sbírek pro všechna muzea umění a galerie v ČR. Cílem tohoto materiálu je stanovit základní metodický postup při budování bezpečnostního systému muzea umění (dále také muzeum) a užívat takový systém z hlediska jeho multidisciplinární povahy. Manuál využil aktuálních odborných poznatků a zkušeností z procesu přípravy, projektování a budování integrovaného bezpečnostního systému v nejrozsáhlejší sbírkotvorné instituci České republiky zaměřené na výtvarné umění, a tím vznikl komplexní metodický materiál, který, jak doufáme, přispěje k efektivnější ochraně sbírek v ČR. Řízení projektu bylo zajišťováno projektovým týmem pod vedením náměstka generálního ředitele Národní galerie v Praze Ing. Miroslava Tajče. Projekt NG v Praze byl podpořen 85% z Norského finančního mechanismu a 15% ze státního rozpočtu prostřednictvím ministerstva kultury.

Finanční mechanismus Evropského hospodářského prostoru a Norska je jedním z finančních zdrojů Evropské unie. Vstupem do EU v roce 2004 získala Česká republika přístup k čerpání prostředků z těchto zdrojů. Částka alokovaná pro ČR byla celkem 110,91 mil. € pro období let 2004-2009, z toho 48,54 mil. € bylo poskytováno z Finančního mechanismu Evropského hospodářského prostoru (Norsko, Lichtenštejnsko a Island) a 62,37 mil. € z Norského finančního mechanismu (pouze Norsko). Pomoc byla určena ekonomicky slabším zemím v Evropském hospodářském prostoru (EHP), a to prostřednictvím grantů na investiční a rozvojové projekty ve schválených prioritních oblastech, definovaných v Memorandech porozumění o implementaci EHP finančního mechanismu pro období 2004-2009 a o implementaci Norského finančního mechanismu pro léta 2004-2009, podepsaných dne 19. října 2004. Finanční příspěvky těchto zemí podpořily ekonomické a sociální vyrovnání států rozšířeného EHP a pomohly novým členským zemím s vytvářením

¹ Metodický pokyn k ochraně sbírkových předmětů před krádežemi, vloupáním a požárem, ministerstvo kultury, č. j. 10012/2010 ze dne 24.6.2010.

takových podmínek, aby se noví členové mohli plně účastnit rozšířeného vnitřního trhu. Donorské země si těmito příspěvky naopak zajišťují vstup na trh EU.

Hlavní prioritní oblastí Finančních mechanismů Evropského hospodářského prostoru a Norska 2004 - 2009 (dále FM EHP/No) v České republice bylo uchování evropského kulturního dědictví (dále ochrana životního prostředí, rozvoj lidských zdrojů, zdravotnictví a péče o dítě, podpora udržitelného rozvoje, vědecký výzkum a vývoj, implementace Schengenského acquis, posilování justice, technická pomoc). Priorita zahrnovala zejména ochranu a obnovu nemovitého a movitého kulturního dědictví se zvláštním zřetelem na rozvoj regionů a historických území.

Na základě výzev vyhlášených tzv. Národním kontaktním místem (Ministerstvo financí ČR - Centrum pro zahraniční pomoc) předkládaly specifikované subjekty své žádosti o grant na podporu projektů z oblastí definovaných v již zmíněných Memorandech porozumění. Jde o individuální projekty (podpora celkem 84,1 mil. €) nebo tzv. blokové granty (podpora celkem 21,7 mil. €). Třetí a v rámci první části FM EHP/No poslední výzva pro předkládání individuálních projektů byla vyhlášena v listopadu 2007.

NG je jedinou muzejní institucí v ČR, které se zatím podařilo v rámci grantů FM EHP/No uspět dvakrát. Poprvé ve Výzvě č. 2 s projektem "Karel Škréta (1610-1674): doba a dílo" (rozpočet 596 tis. €), podruhé pak ve Výzvě č. 3 s projektem "Modernizace bezpečnostních systémů v prostředí muzea/galerie" (rozpočet 1 025 tis. €). Tento projekt si však prošel všemi vývojovými peripetemií FM EHP/No, předkládán byl třikrát a teprve napotřetí mu byl grant z Norského finančního mechanismu přiznán. Vedle zajímavého a moderního pojetí budování integrovaného bezpečnostního systému je zároveň i ukázkou nezdolné vůle pracovníků NG.

Vlastní projekt řešil dokončení modernizace bezpečnostních systémů v 5 objektech NG (Veletržní palác, palác Kinských, klášter sv. Anežky České, Šternberský palác, klášter sv. Jiří). V takové situaci se čas od času ocitne každé muzeum. Vedle nahrazení morálně i technicky zastaralých technologií technologiemi a prvky novými s vysokou mírou integrace projekt zajišťuje také centralizaci jejich řízení. To nejen kvalitativně zvyšuje úroveň ochrany instituce díky použité technice, ale vede i k nutnému zvýšení odborné úrovně a kvalifikace obslužného personálu. Vedle toho vyšší profesionalita spojená s moderní, spolehlivou a optimálně využívanou technikou a organizací strážní a dozorčí služby zredukovala finančně náročný počet dozorců v expozicích.

Architektura nového bezpečnostního systému propojuje řídicí prvky se sbírkovou databází NG, což optimalizuje její praktické využití a zároveň zvyšuje celkovou efektivitu bezpečnostního systému. Z prostředků grantu byla proto podpořena i část digitalizace sbírek NG umístěných ve stálých expozicích.

Projekt ve své komplexnosti počítá i s využitím získaných zkušeností při budování nejrozsáhlejšího bezpečnostního systému v muzejních institucích v ČR. Součástí podpořených aktivit projektu je i tvorba této metodiky - Manuálu bezpečnosti sbírek a Vzdělávacího modulu pro pracovníky muzeí a galerií. Partnerem projektu byl Norský památkový úřad (Riksantikvaren), se kterým byly konzultovány použité postupy a technologie.

Shrnutí obsahu Manuálu bezpečnosti sbírek

Manuál bezpečnosti sbírek (dále Manuál) je metodickým materiálem Národní galerie v Praze, popisujícím základní postupy při návrhu integrovaného bezpečnostního systému a jeho technické a technologické části včetně popisu dopadů této změny do ekonomiky organizace, jejího systému řízení, publicity a dalších činností. Manuál ukazuje optimální osnovu jednotlivých kroků, které by muzeum umění mělo při řešení bezpečnosti sbírek zohlednit. Pro rychlejší orientaci je rozdělen do šesti základních částí.

1. Postupy při navrhování bezpečnostního systému muzea umění

Tato část je zaměřena na vlastní činnost organizace, tzn. na identifikaci hrozeb, analýzu rizik, způsoby a varianty řešení bezpečnostního systému, jeho priority, definování bezpečnostní politiky organizace a stanovení postupu k řešení problémů pomocí koncepčního budování bezpečnostního systému. Manuál dává praktické návody, jak pojmenovat a nalézt to, co je vlastně třeba řešit. Systematicky shrnuje logické postupy od jednodušších, ale mnohdy efektivnějších řešení k řešením sofistikovanějším.

Budování bezpečnostního systému muzea je často komplikováno nejasnostmi v pravomocích odpovědných pracovníků plynoucími z chybného vedení muzea (které nemusí vždy cítit bezpečnost sbírek jako jednu z priorit koncepce organizace), a naopak vedení muzea může být ve své sbírkotvorné činnosti a v řízení muzea omežováno zásahy svého zřizovatele, který nemusí vždy správně chápat jeho bezpečnostní politiku.

2. Postupy při organizaci vlastní realizace dodávky bezpečnostního systému muzea umění

Tato část pojednává o tom, jakým způsobem zainteresovat všechny pracovníky (tedy nejen bezpečnostní, ale i kurátory sbírek, registrátory, vedení instituce atd.) do vlastního procesu implementace bezpečnostního systému, aby je co nejméně omezoval v jejich odborných činnostech, ale zároveň byl s jejich pomocí navržen a propracován tak, že bude plně vyhovovat jejich základním požadavkům na bezpečnost sbírek i celé instituce. Problém spočívá v úzkém chápání bezpečnostního systému muzea. Zjednodušený statický (nikoliv dynamický) vzorec bezpečnostního systému u některých odborných pracovníků lze vidět v omezení na čidla, mříže, kamery a pracovníky strážní a dozorcí služby (stojící navíc většinou na nejnižších místech sociální i ekonomické hierarchie kulturní instituce). Manuál nabízí způsob, jak posoudit úroveň efektivity zapojení všech pracovníků do procesu budování bezpečnostního systému.

3. Způsoby financování a finanční kontroly při realizaci dodávky a provozu bezpečnostního systému muzea umění

Tato část je orientována zejména na ekonomickou stránku bezpečnostního systému: kde a jak hledat finanční prostředky na jeho instalaci, modernizaci, neustálé zdokonalování.

4. Základní postupy při využívání bezpečnostního systému muzea umění

Základní postupy rozvádějí možnosti dnešních elektronických systémů tak, aby se pracovníci naučili využívat jejich širokých možností k zajištění vyšší úrovně bezpečnosti sbírek, ale i k vyšší efektivitě chodu instituce (i vlastní práce).

5. Sdílená odpovědnost

Muzeum má zodpovědnost za sbírkové předměty, které půjčuje jiným subjektům, a také zodpovídá za díla, která si samo vypůjčuje. Za tím účelem vytvořila Evropské komise nástroje a doporučení k podpoře jedné ze svých priorit - mobility sbírek. Sdílená odpovědnost je jedním ze zastřešujících termínů těchto doporučení. Ušetřených prostředků v rámci sdílené odpovědnosti lze lépe využít na zvyšování bezpečnostních a klimatických standardů. Přílohy této kapitoly tvoří překlady aktuálních materiálů EK.

6. Seznam a anotace doporučené literatury pro další studium

Doporučená literatura zahrnuje dostupné publikace z oblasti bezpečnosti sbírek pro další vzdělávání odborných pracovníků.

7. Přehled zákonných norem a usnesení vlády ČR k ochraně kulturního dědictví

Stručný přehled legislativních norem a usnesení vlády k ochraně movitého kulturního dědictví ČR.

Kapitola I: Postupy při navrhování bezpečnostního systému muzea umění

Ochrana kulturního dědictví je jednou ze základních povinností sbírkotvorných institucí. Neptáme se proč. Ani tato kapitola ani celá publikace si nekladou za cíl zkoumat hlubší souvislosti a filozofický základ potřeby uchování dokladů minulosti pro budoucnost. Prostě to tak je a my (pracovníci muzeí a galerií) věříme, že to tak být má. Cokoliv, co má být dlouhodobě uchováno, je ale zároveň dlouhodobě ohroženo. Proto je třeba si uvědomit specifické postavení muzeí v procesu tohoto dlouhodobého uchování.

Ochrana kulturního dědictví

V muzeích je koncentrace movitého kulturního dědictví, vybraného na základě jeho sbírkotvorné činnosti pro zmíněné dlouhodobé uchování, extrémně vysoká. Muzea jsou často umístěna v historických budovách, které byly postaveny ke zcela jiným účelům, než k dlouhodobému uchování sbírek a často bývají součástí běžné zástavby.

Zdroje ohrožení

Muzeum plní svou úlohu prezentační, část sbírek je zpřístupněna široké veřejnosti v expozicích; zbytek je pak uložen v depozitářích, kde je za zpřísněného režimu zpřístupněn badatelům.

Zpřístupňování sbírek

Muzeum také vzdělává a rozvíjí osobnosti z různých skupin obyvatelstva, nejvíce děti a mládež. K tomu účelu pořádá různé pořady (přednášky, koncerty, komentované prohlídky, besedy atd.), kde často bývá vysoká koncentrace lidí v uzavřených prostorách. Totéž platí i o vernisážích, kde je někdy i množství jídla a pití. Muzeum zaměstnává lidi, kteří často přicházejí do styku se sbírkami bez přímého dohledu nebo kontroly. Tito lidé nejsou stroje a své návyky a momentální nálady si s sebou nosí i do práce.

Návštěvníci, zaměstnanci a bezpečnost

Muzeum bývá často financováno z veřejných rozpočtů, na kterých je existenčně závislé. Od svých zřizovatelů nebo donátorů pak dostává úkoly, které často jdou nad rámec jeho základních funkcí. Pod ekonomickým tlakem omezených veřejných rozpočtů muzeum své prostory pronajímá pro různé firemní akce a oslavy. Někdy takové večírky bývají bujaré a nechce se věřit, že to muzeum může přežít bez úhony.

Firemní a sponzorské akce

Jednotlivé předměty uložené v muzejních sbírkách mají i vysokou hodnotu pekuniární, jsou žádanými komoditami na trhu s uměním a starožitnostmi. Oceňování práce muzejních pracovníků není v ČR vzhledem k odpovědnosti a hodnotám, o které se starají, dostatečná.

Hodnota uměleckých děl na trhu

Všechny jmenované charakteristické znaky muzea jsou zdrojem ohrožení jeho sbírek, ostatního majetku, návštěvníků, pracovníků nebo i dobré pověsti. Abychom hrozby eliminovali na co nejnižší úroveň nebo omezili v maximální míře jejich následky, je potřeba budovat bezpečnostní systém. Bezpečnostní systém nám pak slouží k eliminaci rizik, vyplývajících z těchto ohrožení, tedy k zajištění maximální možné bezpečnosti muzea.

Eliminace hrozeb

Legislativní podporu pro systematické budování bezpečnostního systému muzea nám poskytuje zákon 122/2000 Sb., o ochraně sbírek muzejní povahy a změně některých dalších zákonů, § 9 odst. 1, písm. a), b), g), n), kde je uvedeno:

(1) Vlastník sbírky zapsané v centrální evidenci je povinen

a) zajistit ochranu sbírky před krádeží a vloupáním;

b) zajistit ochranu sbírky před poškozením, zejména nepříznivými vlivy prostředí;

g) stanovit režim zacházení se sbírkou nebo jednotlivými sbírkovými předměty a dbát na jeho dodržování;

n) oznámit ministerstvu zničení nebo odcizení sbírky nebo jednotlivých sbírkových předmětů, a to do 30 dnů ode dne, kdy se o zničení nebo odcizení dozvěděl, a poskytnout Policii České republiky evidenční, popřípadě obrazové záznamy odcizených sbírkových předmětů.

Vyhláška MK ČR č. 275/2000 Sb., kterou se provádí zákon č. 122/2000 Sb., v § 1 uvádí:

Trvalé uchovávání sbírek muzejní povahy a jednotlivých sbírkových předmětů

Režimem zajišťujícím ochranu a trvalé uchovávání sbírek muzejní povahy (dále jen "sbírka") a jednotlivých sbírkových předmětů se rozumí:

a) ukládání sbírkových předmětů způsobem, který vylučuje jejich poškození nebo zničení, případně poškození nebo zničení jiných sbírkových předmětů, s nimiž jsou společně uloženy;

b) uchovávání sbírkových předmětů v prostorách, v nichž jsou podle jejich povahy zajištěny odpovídající fyzikální a chemické podmínky, kterými jsou zejména stálá přiměřená teplota vzduchu, stálá přiměřená vlhkost vzduchu, minimální prašnost a ochrana proti světelnému záření;

c) ochrana sbírkových předmětů proti požáru, poškození vodou nebo chemickými látkami;

d) uchovávání sbírkových předmětů v prostorách zajištěných mechanickými nebo elektronickými ochrannými systémy nebo jejich kombinací, se stanoveným režimem vstupu cizích osob, případně v prostorách pod stálou ostrahou;

e) pravidelné ošetřování sbírkových předmětů jako ochrana před působením škodlivých organismů, jako jsou bakterie, houby, plísně a hmyz a před jiným biologickým poškozením a před korozí;

f) zajištění bezpečnosti sbírkových předmětů při manipulacích se sbírkovými předměty a při jejich převozech.

Povinnosti vlastníka sbírky muzejní povahy upravuje i vyhláška č. 23/2008 Sb., o technických podmínkách požární ochrany staveb. Specifika památkových objektů a movitého kulturního dědictví jsou ve vyhlášce předmětem paragrafu 26, kde je uvedeno:

Stavba památkově chráněná musí být vybavena elektrickou požární signalizací nebo hlásičem požáru použitým v elektrické zabezpečovací signalizaci, stabilním hasicím zařízením v jedinečných prostorech staveb nebo prostorech s jedinečnými sbírkami historických předmětů a v jedinečných dřevěných stavbách včetně jejich vnější ochrany. Část stavby, v níž jsou umístěny movité kulturní památky, musí být vybavena elektrickou požární signalizací nebo hlásičem požáru použitým v elektrické zabezpečovací signalizaci a dále stabilním hasicím zařízením, jde-li o jedinečnou sbírku historických předmětů.

Plnění základní funkce muzea, tj. ochrany kulturního dědictví, nezáleží tedy pouze na vlastní vůli vedení muzea, ale je jeho zákonnou povinností. Postup, zvolený při budování bezpečnostního systému, je podrobněji rozebrán dále.

1. Identifikace hrozeb

Pokud chceme něco chránit, musíme nejprve zjistit, proti čemu dotyčnou věc nebo osobu chránit chceme. Prvním krokem při budování bezpečnostního systému muzea je identifikace problémů (hrozeb), které nepříznivě ovlivňují muzejní sbírky, popř. ostatní majetek, dále jeho návštěvníky a pracovníky. Protože vycházíme ze zkušeností a postupů při realizaci projektu "Modernizace bezpečnostních systémů v prostředí muzea/galerie", je prioritním tématem této publikace ochrana sbírek muzea umění. Přitom ovšem narazíme na celou řadu aspektů bezpečnostního systému, které lze vztáhnout i na ochranu osob a ostatního majetku.

**Způsoby
identifikace
hrozeb**

Způsoby identifikace hrozeb jsou různé. Můžeme je určovat empiricky na základě zkušeností pracovníků muzea, příp. z četnosti jejich výskytu v instituci (např. za posledních třicet let nebo i za dobu delší, kam dosáhnou spolehlivé archivní prameny).

Zkušenosti

Objektivnější metodou je metoda systematická. Ta spočívá v hodnocení jednotlivých prostor a objektů vzhledem k definovaným hrozbám. Pro účely modernizace bezpečnostního systému NG byl zpracován společností Securitas ČR s.r.o. komplexní materiál "Analýza rizik NG", na který navázaly další dva materiály - "Typový plán řešení událostí krizového charakteru, které se mohou vyskytnout v objektech Národní galerie v Praze" a "Plán krizové připravenosti Národní galerie v Praze". Jako nejvýznamnější hrozby pro NG byly určeny následující:

**Systematická
metoda**

- a) působení extrémních vlivů,
- b) požár,
- c) destrukce stavby nebo její část,

**Nejvýznamnější
hrozby v NG**

- d) radiační, chemické a jiné havárie s dopadem na provoz NG,
- e) teroristická a násilná kriminální jednání,
- f) výhružky a nálezy podezřelých předmětů, neidentifikovatelných materiálů a látek,
- g) odcizení uměleckých děl nebo majetku NG značné hodnoty krádeží nebo podvodným jednáním,
- h) nebezpečí ztráty dispozice České republiky nad uměleckým dílem v zahraničí,
- i) demonstrace, nepokoje a jiné vnitrostátní společenské a sociální krize,
- j) provozní havárie, přerušení dodávek elektrické energie a ostatních logistických médií,
- k) vyhocení politické situace s možným vyústěním v ozbrojený konflikt.

Pro organizaci typu Národní galerie v Praze je jistě třeba být připraven na řešení všech těchto ohrožení. Pro běžnou muzejní praxi v České republice jsou nejpalčivější oblasti rizik spojené s krádežemi, požárem, nepříznivým prostředím uložení sbírek a s extrémními klimatickými vlivy.

2. Analýza rizik

Po identifikaci hrozeb následuje analýza rizik. Jednoduchá analýza rizik nám podle naléhavosti řešení setřídí procesy, které musíme přijmout ke snížení následků jednotlivých hrozeb. Povinnosti ústředních orgánů státní správy provádět ve své působnosti analýzu rizik jsou upraveny např. v rámci integrovaného záchranného systému ČR.²

Pokud tedy máme identifikována čtyři nejvýznamnější ohrožení sbírek, musíme přistoupit k popisu a vyhodnocení odolnosti, např. sbírkových předmětů, vůči těmto čtyřem ohrožením a ke stanovením míry rizika (např. ve třech stupních: nízké, střední, vysoké), a to jak pro jednotlivé prostory (expozice, depozitáře, dílny...), kde se nacházejí sbírkové předměty, tak i pro nemovitosti nebo komplex nemovitostí jako celek. Analýzu provádíme pomocí jednoduchých výpočtů.

Pro hodnocení jednotlivých objektů NG byl použit společností Securitas³ následující postup. Jako první krok byl zpracován následující katalog (souhrn) hrozeb:

2.1 Katalog předpokládaných typů hrozeb

Katalog (seznam) uvedených hrozeb byl vytvořen jednak z katalogů hrozeb vyplývajících z bezpečnostní praxe a dále z podkladových dokumentů problematiky krizového plánování. Z těchto výchozích zdrojů byl vytvořen katalog

² Zákon 239/2000 Sb., o integrovaném záchranném systému a o změně některých zákonů.

³ Securitas ČR s.r.o. ve spolupráci s externím expertem, prosinec 2003.

(seznam) hrozeb,⁴ který byl uspořádán a vypracován do podmínek a pro účely NG.

Hrozby jsou zde vnímány jako hrozby související s fyzickou bezpečností (např. krádeže, loupežné přepadení apod.), které při jejich úspěšné realizaci mohou pro NG rovněž představovat vznik krizové situace. Dále jsou zde uvedeny hrozby, které jsou důsledkem působení přírodních vlivů či výsledkem havarijní situace vzniklé na jiném místě, avšak s dopadem na některý z objektů NG (např. únik chemických nebo radioaktivních látek apod.).

Katalog hrozeb, které mohou vyústit do krizových situací a projevit se v některém z objektů NG, je podkladem pro vypracování krizového plánu NG. Vzhledem k předpokládaným následkům jednotlivých hrozeb je nutno vypracovat pořadí důležitých činností příslušného managementu NG a navrhnout taková základní řešení ochrany objektů NG, aby byly tyto následky minimalizovány.

Dále je uvedený katalog hrozeb východiskem pro sestavení hodnotících tabulek pro jednotlivé typy hrozeb. V níže uvedených tabulkách jsou hrozby rozděleny odlišně, než je tomu v následujícím textu, avšak obsahují všechny reálné situace ovlivňující bezpečnost a nerušený provoz objektů NG tak, jak jsou popsány v katalogu hrozeb.

Katalog je sestaven tak, že je vždy nejprve uveden základní typ hrozby a následují podskupiny hrozeb, které lze k základnímu typu přiřadit. Poté následují možné příčiny, dopady hrozby a případné další souvislosti.

2.1.1 Seznam hrozeb

Podle katalogu s uvedením hrozeb souvisejících nebo vygenerovaných základní hrozbou, možné následky a souvislosti:

2.1.1.1 Extrémní vnější vlivy (klimatické a ostatní)

A. Klimatické

- a) extrémní nepřízeň počasí (kalamity - sněhové, dešťové, krupobití, větrné poryvy),
- b) povodně/protržení hrází,
- c) zemětřesení,
- d) pád tělesa
- e) inverze.

B Ostatní

- a) únik plyných nebo jiných nebezpečných látek - zamoření,
- b) výbuch,
- c) radiační havárie,
- d) havárie produktovodů (tj. v blízkosti objektů NG),
- e) rozsáhlé nehody (s přímými důsledky pro NG),
- f) epidemie apod.

Hrozby související s fyzickou bezpečností

Krizové situace

Hodnotící tabulky typů hrozeb

Katalog hrozeb

Seznam hrozeb

Vnější vlivy

⁴ Viz nejvýznamnější hrozby pro NG v předchozí kapitole.

2.1.1.2 Požár

Požár

A) narušení stability objektu,

B) destrukce objektu.

2.1.1.3 Selhání dodávek médií, podpůrných služeb či zařízení a vnitřní havárie

Selhání
a havárie

A) selhání dodávek elektrické energie, vody nebo plynu,

B) selhání komunikačních služeb/síťových služeb nebo spojen,

C) selhání hlavního počítače/počítačové sítě,

D) selhání//nefunkčnost prostředků technické ochrany,

E) havárie/selhání klimatizačního zařízení (chlazení),

F) havárie vodovodního nebo kanalizačního potrubí.

2.1.1.4 Únik/ohrožení chráněných informací/dat/ztráta dat

Ztráta dat

2.1.1.5 Vniknutí do objektu/chráněného prostoru

Vniknutí do
objektu

A) vloupání do objektu,

B) vandalismus/rabování,

C) odcizení majetku,

D) odcizení chráněných informací a dat.

2.1.1.6 Krádeže, podvodná jednání, sabotáž a jiná úmyslná jednání proti organizaci

Krádeže

A) krádež provedená cizími osobami/zaměstnanci třetích stran/vlastními zaměstnanci,

B) podvodné jednání provedené cizími osobami/zaměstnanci třetích stran/vlastními zaměstnanci,

C) úmyslné poškození zařízení, uměleckých děl nebo jiné formy nežádoucích činností zaměřených proti zájmům NG.

2.1.1.7 Veřejné akce s možnými nežádoucími dopady

Veřejné akce

A) demonstrace/nepokoje,

B) vandalismus/rabování,

C) obsazení objektu nebo jeho částí.

2.1.1.8 Terorismus a ostatní násilná jednání, zejména útoky kriminálního charakteru

- A) bombový útok,
- B) použití zbraně//otravné látky apod.,
- C) držení rukojmí,
- D) únos zaměstnance,
- E) vydírání zaměstnanců,
- F) nálezy neidentifikovatelných předmětů, materiálů a látek,
- G) nebezpečné vyhrožování,
- H) loupežné přepadení.

2.1.1.9 Vyhrocení mezinárodní politické situace

Mezinárodní ohrožení

- A) plnění spojeneckých závazků,
- B) ohrožení ČR,
- C) vyhrocení mezinárodní politické situace s možným vyústěním ve válečný stav.

Výše uvedené hrozby mohou mít různé nežádoucí důsledky nebo jimi mohou být vygenerovány další hrozby apod.

2.1.2 Následky

Následky hrozeb

Následky, které mohou vzniknout při realizaci některé z typových hrozeb, mohou mít zejména následující podobu:

- ohrožení života a zdraví zaměstnanců NG, jejich návštěvníků a ostatních osob,
- zničení/poškození majetku NG, zejména poškození nebo zničení uměleckých děl,
- ohrožení nebo únik chráněných informací,
- poškození dobrého jména NG,
- destrukce objektu NG nebo jeho části,
- ztráta dispozice nad některými cennými uměleckými díly NG,
- způsobení havárie, nehody nebo jiného nežádoucího účinku,
- způsobení nežádoucích účinků vlhkosti, teploty, světla.

2.1.3 Negativní činitelé

Negativní činitelé

Negativními činiteli, působícími při většině uvedených hrozeb, mohou být zejména následující činitelé, kteří mohou být současně i příčinou dalších možných nežádoucích důsledků:

- únik a působení vody,
- únik a působení plynu,
- působení hoření a extrémní teploty,
- působení vlhkosti,
- vznik extrémní vlhkosti,
- vznik nežádoucí teploty,
- vznik nežádoucího osvětlení,
- výskyt plísní, houbových chorob a bakterií,
- prach, znečištění a další.

Dalším krokem při komplexní analýze rizik bylo její zpracování pro jednotlivé objekty. Ty se většinou zpracovávají formou tabulek, kde jsou empirickou metodou hodnoceny bezpečnostní charakteristiky objektů. Pro NG byla použita následující metodika, při které jsou hodnocena i stávající opatření, která rizika eliminují.

2.2 Základní charakteristika hrozeb a podmínek ochrany v jednotlivých objektech Národní galerie v Praze⁵

Analytické tabulky

Charakteristika hrozeb a podmínek ochrany v jednotlivých objektech NG byla zpracována do analytických tabulek. Tabulky uvádějí výčet hrozeb, které se vztahují ke konkrétním aktivům. Aktiva jsou však vždy dislokována v určitých prostorech daného objektu NG, a předpokládané hrozby mohou být proto spojeny s těmito konkrétními prostory, nebo dokonce celým objektem NG.

Popis a obsah tabulky:

Obsah tabulky

První údaj v tabulce je pořadové číslo hrozby. Dalším údajem je pak název typové hrozby s uvedením její síly a očekávané pravděpodobnosti (možnosti) jejího uskutečnění (1 až 3, tj. 1-nízká, 2-střední a 3-vysoká).

Typová hrozba a její síla

Sloupce označené jako D-A-E znamenají možnou příčinu (zdroj) hrozby - D - úmyslně (delibery) A - náhoda/nehoda/nedbalost (accident) E - bez zavinění (environment) - vyplývající z okolí/přírodních vlivů apod.

Příčiny hrozby

Slabiny, kterých by mohlo být využito při realizaci hrozby, resp. usnadňující její uskutečnění, představují další sloupec tabulky.

Slabiny

Dalším hodnoceným kritériem je charakteristika stávající ochrany a opatření (tj. již existující), která je jedním z hodnotících parametrů pro stanovení míry rizika, a to v souvislosti s určením parametru síly daného opatření (1 až 3, tj. 1-nízká, 2-střední a 3-vysoká).

Stávající opatření

Poslední část tabulky uvažuje o předpokládaném dopadu hrozby (tj. pokud by byla hrozba realizována) a dalších možných následcích (tj. negativních dopadech) na aktiva, která se nacházejí v konkrétních prostorech jednotlivých objektů NG, zejména na jejich Důvěrnost, Integritu a Dostupnost.

Dopad hrozby

Označení jednotlivých sloupců této části tabulky je následující: Důvěrnost - Dův. - pouze u informací, Integrita - Int. - převážně u informací a Dostupnost - Dost. - u informací a u všech ostatních aktiv (1 až 3, tj. 1-nízká, 2-střední a 3-vysoká).

⁵ Securitas ČR s.r.o. ve spolupráci s externím expertem, prosinec 2003.

Součástí tohoto sloupce tabulky je i odhad míry rizika, což je důležité pro další rozhodování, jak budou formulována následná opatření, zejména z oblasti ochrany. U všech hrozeb, u kterých je míra rizika vyhodnocena jako 3, tj. vysoká, a u určených rizik vyhodnocených jako 2, tj. střední, by měla být přijata opatření k jejich snížení, resp. rozhodnuto o jejich akceptování. Odhad míry rizika je proveden tak, že je nejprve vyhodnocena síla hrozby ve vztahu k pravděpodobnosti (možnosti) jejího uskutečnění a výsledek tohoto vztahu je srovnán se silou ochranných opatření a možným dopadem hrozby. Výsledkem tohoto vztahu je pak ohodnocení míry rizika.

Odhad míry
rizika

Ke každému konkrétnímu objektu byla uvedena stručná bezpečnostní charakteristika a zpracována vlastní hodnotící tabulka hrozeb vč. doporučení k eliminaci rizik.

Protože nelze publikovat bezpečnostní charakteristiky jednotlivých objektů, dále uvádíme pouze vzorové příklady, které zobecňují možná rizika a důsledky z nich plynoucí.

2.3 Bezpečnostní charakteristika objektu

Příklad
charakteristiky
objektu

Název a adresa objektu: Muzeum umění XY.

2.3.1 Obecná charakteristika

Vlastníkem objektu je stát - muzeum umění má právo hospodařit s tímto majetkem na základě zákona č. 219/2000 Sb., o majetku ČR.

Vlastník
objektu

Pracoviště dislokovaná v objektu mají charakter administrativní, jsou zde však vybudovány také prostory sloužící jako výstavní plochy, depozitáře, knihovny a ostatní pomocná pracoviště. Objekt je sdílen s několika podnikatelskými subjekty, kam není veřejnosti omezen vstup.

Účel a
charakter
pracovišť

Objekt je rozdělen do několika bezpečnostních úrovní. Nejnižší bezpečnostní úroveň představují veřejně přístupné prostory objektu, kterými jsou zejména výstavní prostory a dále prostory, které byly muzeem umění pronajaty nájemcům sdílejícím s muzeem tento objekt. Ostatní prostory objektu, které podléhají řízenému režimu vstupu, jsou rozděleny na služební, kam může za stanovených podmínek vstoupit i veřejnost, a chráněné - režimové prostory, které podléhají zvýšenému režimu ochrany.

Bezpečnostní
úrovně objektu

Režimovým pracovištěm v x-tém patře jsou prostory depozitářů, které jsou trvale chráněny prostředky technické ochrany. Signalizace EZS je z těchto prostor vyvedena na PČR. Odchody a příchody do těchto prostor jsou evidovány. Podobnému režimu podléhají také prostory příručního depozitáře a restaurátorských dílen.

Režimová
pracoviště

Vstupy po obvodu objektu jsou v denních hodinách otevřené a přístupné veřejnosti. V noci jsou všechny uzavřeny. Režim uzavírání a otevírání vstupů a vjezdů do objektu (tj. na obvodu objektu) je zajišťován pracovníky ostrahy. Vstupy do neveřejných prostor jsou trvale uzavřené (jsou nepřístupné) a podléhají režimům přístupového systému, který je v tomto objektu vybudován.

Vstupy do
objektu

Dveře ovládané přístupovým systémem jsou osazeny systémem koule//koule a umožňují přístup pouze zaměstnancům muzea umění s deklarovaným oprávněním vstupu (tj. oprávněným osobám). Podobně je tomu i u výtahu, který je ovládán přístupovou kartou. Návštěvníci a ostatní osoby, které chtějí vstoupit do režimově chráněných prostor, se musí pohybovat pouze v doprovodu oprávněné osoby. Chráněnými pracovišti jsou rovněž kotelna a elektrická rozvodna včetně přístupu k hlavnímu vypínači.

Přístupové systémy

Úklid kancelářských prostor a chodeb je prováděn smluvní firmou v mimopracovní době. Prostory depozitářů a ostatních režimových pracovišť jsou uklízeny pouze pod dohledem osoby oprávněné (tj. nesoucí odpovědnost za režim daného prostoru). Objekt je klimatizován a je prováděn denní odečet hodnot. Strojovny klimatizace se nacházejí v režimové části objektu.

Způsob úklidu

2.3.2 Charakteristika bezprostředního okolí a možných bezpečnostních vlivů okolí

2.3.2.1 Situování objektu

Objekt se nachází v zástavbě dalších objektů. Tyto objekty představují zejména hotely, restaurační apod. zařízení, která svým charakterem mohou zvyšovat požární nebezpečí objektu muzea přesto, že ten sám má dobré požární standardy.

Umístění objektu a jeho dopady na bezpečnost

Vzhledem k tomu, že je objekt situován v turisticky atraktivní zóně Prahy, je vysoká pravděpodobnost kriminální činnosti související s touto skutečností, zejména gangů kapsářů okrádajících turisty apod., což se může přenášet až do výstavních prostor muzea.

Objekt se nachází v záplavové zóně, a při vzniku extrémních klimatických podmínek proto lze očekávat, že může dojít k jeho podmáčení, což může vést k rozhodnutí o jeho evakuaci.

2.3.2.2 Vstupy, vjezdy do objektu

Vstupy a vjezdy do objektu vedou na veřejné prostranství, v blízkosti objektu se nepravidelně konají masové kulturní akce. Vzhledem k jejich charakteru nelze v krajních případech vyloučit vandalismus jedinců či menších skupin.

Vstupy, vjezdy do objektu

2.3.2.3 Sdílení objektu a jeho rizika

Sdílení objektu s dalšími podnikatelskými subjekty může představovat rovněž rizika ze strany jejich návštěvníků, spojená s nežádoucím chováním v prostorech objektu.

Rizika sdílení objektu

2.3.3 Bezpečnostní prostředky a opatření

2.3.3.1 Mechanické zábranné prostředky

- vstupy a vjezdy do objektu jsou osazeny dostatečně odolnými dveřmi/vraty,

Stávající bezpečnostní opatření

Mechanické jištění

- vstupy do části objektu, ve které se nacházejí prostory muzea umění, jsou osazeny odolnými dveřmi, opatřenými systémem koule//koule.

2.3.3.2 Prostředky technické ochrany

- EZS a EPS instalována v celé budově,
- prostředky EZS chrání určené prostory objektu autonomně,
- předmětová ochrana instalována zejména ve výstavních sálech,
- kustodi jsou vybaveni přenosnými tísňovými tlačítky,
- depozitáře vybaveny tísňovými tlačítky,
- EZS je napojena na PCO PČR,
- záložní zdroje - UPS a akumulátory s kapacitou nad 24 hod.,
- kamerový systém CCTV,
- obvod celého objektu je pod dohledem kamer CCTV,
- prováděn monitoring vybraných přístupových míst na střeše objektu,
- monitoring kamer vyveden do velínu a záznamy uchovávány xy dnů,
- přístupový systém představuje zabezpečení řízeného vstupu do všech prostor (tj. vstupy jsou pod kontrolou systému),
- dveře do všech důležitých vnitřních prostor trvale uzavřeny a ovládány kartou,
- odchody a příchody se evidují.

2.3.3.3 Fyzická ostraha

Ostraha objektu - zajišťována nepřetržitě pracovníky ostrahy soukromé bezpečnostní služby (SBS), provádějící statické střežení určených míst objektu a pochůzkovou službu.

Bezpečnostní velín - je zde vyvedena signalizace EZS, EPS a monitoring kamer CCTV - pracoviště řízeno nepřetržitě zaměstnancem muzea umění, který provádí trvalé vyhodnocování celého systému ochrany objektu. Jde o režimové pracoviště s řízeným vstupem (u vstupu videointerkom umožňující regulovat vstup a kontrolovat oprávněnost vstupu do chráněného prostoru).

Na bezpečnostním velínu je umístěno záznamové zařízení CCTV - záznamy se archivují po dobu xy dnů, je zde veškerá bezpečnostní dokumentace k objektu, požární dokumentace a pracoviště je vybaveno všemi prostředky pro komunikaci včetně přímého spojení na PCO PČR.

2.3.3.4 Organizační opatření, bezpečnostní dokumentace a ostatní opatření související se zajištěním ochrany objektu

Návštěvy vstupují do služebních prostor muzea pouze s doprovodem, vstup návštěv, ale i ostatních nepovolaných osob do režimových prostor podléhá schválení oprávněné osoby.

Úklid režimových prostor pouze pod dohledem určené osoby.

Do určených prostor objektu, tj. zejména depozitáře mohou vstupovat pouze oprávněné, jmenovitě určené osoby. Ostatní oprávněné osoby mají povolen vstup pouze při splnění stanovených podmínek tj. komisionálně - je zde dodržován princip "čtyř očí").

Požární dokumentace je vypracována certifikovanou firmou, která je dodavatelem a garantem bezproblémového řešení požární ochrany a problematiky BOZP (dokumentace uložena u správce objektu a na velínu).

Je vytvořena dokumentace pro zajišťování ostražky objektu a řešení nestandardních situací v objektu.

Velín má k dispozici seznam telefonních čísel na důležité instituce a složky integrovaného záchranného systému (tj. IZS), na všechny oprávněné osoby, které odpovídají za řešení nestandardních situací v úseku, za který nesou odpovědnost, a další osoby z řad vrcholného managementu muzea umění, které mají rozhodující pravomoci.

Velín má možnost, vedle telefonního spojení, použít rádiové sítě muzea ke spojení s managementem odpovědným za řešení krizových a jiných nestandardních situací vyžadujících jejich informování, popř. přítomnost v objektu.

2.3.3.5 Zranitelná místa/činnosti a ostatní okolnosti mající vliv na bezpečnost objektu

Zvýšené požární nebezpečí objektu ze strany objektů, které se nacházejí v jeho bezprostřední blízkosti nebo mají s objektem společné stěny.

Nebezpečí přenášení některých forem kriminální činnosti až do výstavních prostorů muzea umění v souvislosti s jejím pácháním v bezprostřední blízkosti objektu (tj. zejména krádeže kapesních zlodějů a jiné formy okrádání turistů).

Nebezpečí násilného vniknutí do chráněných prostor objektu v době pořádání masových akcí (tj. sportovních utkání apod.) spojeného v krajních případech s vandalismem jedinců či menších skupin.

Nebezpečí nežádoucího chování v prostorech objektu ze strany návštěvníků podnikatelských subjektů dislokovaných v objektu.

Nebezpečí poškození uměleckých děl uložených v prostorech depozitářů, jimiž prochází potrubí s vodou, která je pod tlakem nebo s vyšší teplotou, v případě

pozdního zjištění takové havárie hrozí nebezpečí jejich zničení.

Zvýšené požární riziko v prostorech knihovny.

Záložní zdroje - UPS a akumulátory (mají kapacitu nad 24 hod.), které nemusí být dostačující při dlouhodobém vypnutí elektrické energie (viz např. zkušenosti z povodní v roce 2002).

Nebezpečí vhození nežádoucích předmětů oknem do prostor, ve kterých je umístěn velín, neboť okno bývá kvůli větrání pootevřeno.

Tabulka I. – Analytická tabulka hrozeb a podmínek ochrany objektu XY – příklad zpracování

Č.	Hrozba						Slabiny, kterých by mohlo být využito při naplnění hrozby	Stávající ochrana a opatření		Předpokládaný dopad hrozby a další možné následky				
	Popis	Síla	Možnost	D	A	E		Popis	Síla	Dův.	Int.	Dost.	Popis rizika a možných dopadů	Míra rizika
1	Působení vody a ostatní události spojené s extrémními klimatickými vlivy.						Dokumentace k řešení události podobného typu je teprve ve stádiu rozpracování. Dosud přetrvávající nedostatky v zajišťování informačních toků a včasného varování. Nedostatečná operativnost a rychlost rozhodnutí pro zahájení záchranných prací.	Přijetí rozhodnutí o zahájení zpracování postupu řešení a stanovení konkrétních kroků pro záchranu osob a majetku ve vztahu k uvedeným mimořádným situacím – formulování dokumentu Krizový plán.	2				Ohrožení života a zdraví zaměstnanců, návštěvníků muzea umění a všech osob, které se nacházejí v ohroženém objektu. Ohrožení nebo přerušení činnosti objektu muzea umění v závislosti na rozsahu události. Zničení nebo značné poškození některé z důležitých prostor objektu.	
1/1	Povodeň/stoletá voda.	2	2			X	Živelné řešení události a nestanovení konkrétních postupů a jednotlivých kroků pro záchranu majetku. Neurčení kategorií a priorit při záchraně uměleckých děl a ostatního majetku muzea umění				2	Poškození nebo zničení vystavených nebo uložených uměleckých děl muzea umění.	2	
1/2	Povodeň/protržení vltavské kaskády.	3	1	X	X	X	Nestanovení evakuačních míst pro případ těchto událostí.				2	Poškození nebo zničení zařízení zajišťujícího provoz objektu nebo jiného majetku, který se v daném objektu nachází. Následné dopady vzniklé danou událostí – přerušení dodávek elektrické energie a náhradní řešení jejího zabezpečení s omezenou kapacitou zdrojů.	2	
1/3	Extrémní nepřízeň počasí (větrné smrště, krupobití apod.).	2	2			X	Náhlost a rychlost vzniku podobné situace versus nepřipravenost k okamžité reakci, a to v závislosti na rozsahu události podobného typu.				2	Náklady na znovuzprovoznění poškozených prostorů napadeného objektu muzea umění a záchranu a restaurování jeho poškozených sbírek. Náklady na zajištění náhradních prostor k uložení zachráněných uměleckých děl.	2	

Č.	Hrozba						Slabiny, kterých by mohlo být využito při naplnění hrozby	Stávající ochrana a opatření		Předpokládaný dopad hrozby a další možné následky				
	Popis	Síla	Možnost	D	A	E		Popis	Síla	Dův.	Int.	Dost.	Popis rizika a možných dopadů	Míra rizika
2	Požár.	3	1	X	X	X	<p>Reálná možnost požárního nebezpečí ze strany objektů sousedících společnými stěnami s objektem muzea umění nebo nacházejících se v jeho bezprostřední blízkosti.</p> <p>Možnost požárního nebezpečí ze strany subjektů, se kterými je objekt sdílen (kavárna, divadlo apod.), a ve kterých není vykonáván přímý dohled ze strany muzea umění.</p> <p>Zvýšené požární nebezpečí v prostorech, ve kterých se pracuje s chemickými látkami a hořlavinami (např. restaurátorská dílna apod.).</p> <p>Veškerá požární dokumentace je v současné době ve stádiu revize a postupného přepracovávání.</p> <p>Značení evakuačních cest neodpovídá Nařízení vlády č. 11/2002 Sb.</p>	<p>Celý objekt je vybaven prostředky požární ochrany.</p> <p>Zvýšená pozornost je v tomto smyslu věnována zejména požárně nebezpečným prostorům (depozitáře, rámařská dílna, restaurátorská dílna, fotoateliér, knihovna, archiv) a dalším pracovištím vyhodnoceným jako místa se zvýšeným požárním nebezpečím.</p> <p>V objektu, a zejména na výše uvedených místech, se nacházejí hasicí přístroje odpovídající charakteru daného prostředí a materiálům, které se zde nacházejí.</p> <p>V celém objektu jsou instalována čidla EPS a poplachový stav je vyveden na trvale obsazené stanoviště objektu, kterým je velín.</p> <p>Je k dispozici úplná požární dokumentace vypracovaná dodavatelskou firmou, která je v současné době revidována a přepracována.</p> <p>Jsou vypracovány směrnice pro případ požárního poplachu a vzniku požáru s instrukcemi postupu a způsobu hašení jednotlivých prostor.</p> <p>Je vypracován evakuační plán a jsou vyznačeny evakuační cesty.</p>	2			3	<p>Ohrožení života a zdraví zaměstnanců muzea umění a všech osob, které se nacházejí v objektu.</p> <p>Ohrožení nebo přerušení činnosti objektu v závislosti na rozsahu požáru.</p> <p>Zničení nebo značné poškození některé z důležitých prostor objektu nebo zařízení zajišťujícího provoz objektu muzea umění.</p> <p>Zničení nebo značné poškození uměleckých děl žárem nebo vodou při hašení.</p> <p>Náklady na opravu objektu.</p> <p>Náklady na znovuzprovoznění poškozených prostor.</p> <p>Náklady na zajištění náhradních prostor k uložení zachráněných sbírek.</p> <p>Náklady na restaurování poškozených uměleckých děl.</p> <p>Náklady na odstranění vlhkosti/prachu/sedimentů z hoření v prostorech, kde zasahovali hasiči.</p>	2

Č.	Hrozba						Slabiny, kterých by mohlo být využito při naplnění hrozby	Stávající ochrana a opatření		Předpokládaný dopad hrozby a další možné následky				
	Popis	Síla	Možnost	D	A	E		Popis	Síla	Dův.	Int.	Dost.	Popis rizika a možných dopadů	Míra rizika
3.	Výbuch.	3	1	X	X	X	<p>Nepřípravenost managementu objektu k řešení situací podobného charakteru.</p> <p>Potřebné dokumenty a zformulování řídicího managementu je teprve ve stádiu přípravy.</p> <p>Existence plynové kotelny v objektu a s tím spojená možnost náhodné havárie.</p> <p>V případě silného výbuchu by mohlo dojít k narušení statiky objektu, ale také k následným explozím či požáru.</p>	<p>Zpracované dokumentace pro účely zvládnání požáru lze analogicky využít i pro situaci tohoto charakteru, zejména při řešení otázek evakuace.</p> <p>Je vypracován požární řád plynové kotelny, který působí preventivně proti vzniku obdobných situací, jako je výbuch.</p> <p>Je prováděna pravidelná prohlídka technického stavu plynové kotelny a dále preventivní prohlídky ostatních prostor objektu v souvislosti s požárním nebezpečím.</p> <p>Pracovník velínu má spojení na složky IZS.</p> <p>Rozhodnutí o zpracovávání postupu řešení a stanovení konkrétních kroků pro záchranu osob a majetku pro případy uvedených mimořádných situací – formulování Krizového plánu.</p> <p>Připravován vznik organizační složky řešící stav nastalý po uskutečnění hrozby, tj. krizový štáb, který vznikne na základě přijatého Krizového plánu.</p>	1			3	<p>Destrukce budovy nebo vznik statických poruch závažného charakteru vedoucích ke stržení stavby.</p> <p>Ohrožení života a zdraví zaměstnanců muzea umění a všech osob, které se nacházejí v objektu.</p> <p>Ohrožení nebo přerušeni činnosti objektu v závislosti na rozsahu výbuchu.</p> <p>Zničení nebo značné poškození uměleckých děl.</p> <p>Zničení nebo značné poškození některé z důležitých prostor nebo zařízení zajišťujících provoz objektu muzea umění.</p> <p>Náklady na restaurování poškozených sbírek. Náklady na opravu objektu a jeho zprovoznění.</p> <p>Náklady na zajištění náhradních prostor k uložení zachráněných sbírek.</p> <p>Náklady na odstranění následků prováděných zásahů a záchranných prací a souvisejících průvodních jevů události (prach, vlhkost apod.).</p>	2

Č.	Hrozba						Slabiny, kterých by mohlo být využito při naplnění hrozby	Stávající ochrana a opatření		Předpokládaný dopad hrozby a další možné následky				
	Popis	Síla	Možnost	D	A	E		Popis	Síla	Dův.	Int.	Dost.	Popis rizika a možných dopadů	Míra rizika
4	Radiační, chemické či jiné vnější havárie s dopadem na provoz/činnost objektu muzea umění.	1	2			X	<p>Nepřípravenost managementu objektu řešit situaci podobného charakteru.</p> <p>Nejsou vypracovány postupy pro činnost personálu při vzniku situace podobného charakteru.</p> <p>V objektu se nenacházejí žádné prostředky PCHOJ.</p> <p>Nevybavenost ostražky pro výkon služby v podmínkách zamoření objektu.</p>	<p>Objekt se nenachází v bezprostřední blízkosti provozů, ve kterých by mohlo dojít k uvedenému typu hrozby.</p> <p>Vzhledem k této skutečnosti existuje určitá časová rezerva k řešení situace, umožňující provedení základních opatření ke zmírnění jejich následků.</p> <p>V souvislosti s uvedenými skutečnostmi by vzniklá situace byla řešena v rámci obecných opatření prováděných IZS.</p>	1			2	<p>Ohrožení života a zdraví osob.</p> <p>Evakuace objektu a jeho dočasné uzavření.</p> <p>Náklady vynaložené na očištění zasažených prostor.</p> <p>Nebezpečí zneužití nastalé situace k provedení činností, které jsou neslučitelné se zájmy muzea umění (vniknutí do objektu, odcizení uměleckých děl apod.).</p>	2
5	Únik vody a ostatní vnitřní havárie. (Havárie rozvodů vody/kanalizace, únik plynu apod.).	2	1			X	<p>Nepřípravenost na možné zaplavení důležitých prostor budovy nebo jejich částí způsobené únikem vody z poškozeného potrubí (tj. vodovodního, teplovodního apod.).</p> <p>Vedení potrubí s horkou vodou před prostory depozitáře, ve kterém jsou uloženy umělecké sbírky.</p> <p>Existence plynové kotelny v objektu.</p> <p>Nepřesnost kontrol a neexistence přehledu o jednotlivých potrubích vedoucích budovou z hlediska možného případu havárie zapříčiněného únavou materiálu.</p>	<p>Pravidelné kontroly stavu jsou zaznamenány u plynové kotelny, což představuje opatření k včasnému zjištění nedostatků, které by mohly vyústit v havárii (tj. úniku plynu).</p> <p>Pracovníci velínu a ostražky jsou poučeni o činnostech, které musí být provedeny při zjištění podobného typu události.</p> <p>Tento personál je seznámen s tím, kde se v objektu nacházejí hlavní uzávěry vody a plynu.</p> <p>Umístování vzácných uměleckých děl na zabezpečená místa.</p>	2			2	<p>Možnost zničení nebo poškození uměleckých děl, zejména při havárii potrubí s horkou vodou procházejícího prostory depozitáře a výstavních ploch.</p> <p>Poškození zařízení a jiného majetku muzea umění, zejména počítačů, elektrických zařízení, spotřebičů apod.</p> <p>Dočasné přerušení činnosti objektu muzea umění po dobu odstraňování následků této události a náklady na odstranění těchto následků.</p> <p>Náklady na restaurování poškozených uměleckých děl.</p> <p>Náklady na zajištění náhradních prostorů k uložení zachráněných uměleckých děl.</p>	2

Č.	Hrozba						Slabiny, kterých by mohlo být využito při naplnění hrozby	Stávající ochrana a opatření		Předpokládaný dopad hrozby a další možné následky				
	Popis	Síla	Možnost	D	A	E		Popis	Síla	Dův.	Int.	Dost.	Popis rizika a možných dopadů	Míra rizika
6	Přerušení dodávky elektrické energie a ostatních médií.	2	2	X	X	X	<p>Nedostatečná kapacita náhradních zdrojů při dlouhodobém výpadku elektrické energie.</p> <p>Provoz objektu je zabezpečen pouze v nezbytně nutné míře.</p>	<p>Objekt má náhradní zdroj, který má kapacitu cca do 24 hodin.</p> <p>Zvládnut přijatý postup pro evakuaci veřejně přístupných prostorů objektu (tj. zejména výstavních sálů) při zjištění výpadku elektrické energie.</p>	3			2	<p>Dočasné přerušení činnosti muzea umění.</p> <p>Přerušení technického systému ochrany budovy nebo jejích částí do stanovené doby (doba omezena kapacitou náhradních zdrojů).</p> <p>Dočasná nefunkčnost zařízení k ošetření prostor výstavních sálů, depozitáře a ostatních, kde je nutno regulovat teplotu, kontrolovat vlhkost apod.</p> <p>Dočasná nemožnost využívat počítačové sítě, disponovat s uloženými daty apod.</p>	1
7	Selhání prostředků technické ochrany.	2	2		X		<p>Dílčí nedostatky technických prostředků ochrany (např. špatné světelné podmínky nastavení některých kamer CCTV apod.).</p> <p>Omezená kapacita náhradních zdrojů k zajištění provozu prostředků technické ochrany v době výpadku elektrické energie.</p>	<p>Instalace prostředků technické ochrany odbornou firmou.</p> <p>Zajištění pravidelné revize a údržby prostředků technické ochrany.</p>	2			2	<p>Zvýšení rizika neoprávněných vstupů do chráněných prostor objektu muzea umění.</p> <p>Vznik vhodných podmínek pro vniknutí k chráněným uměleckým dílům, kterých může být využito pachateli kriminální činnosti k vloupání do objektu.</p>	2

Č.	Hrozba						Slabiny, kterých by mohlo být využito při naplnění hrozby	Stávající ochrana a opatření		Předpokládaný dopad hrozby a další možné následky				
	Popis	Síla	Možnost	D	A	E		Popis	Síla	Dův.	Int.	Dost.	Popis rizika a možných dopadů	Míra rizika
8	Nedodržení stanovených bezpečnostních postupů a ochranných procedur zaměstnanci muzea umění nebo pracovníky třetích stran.	2	2	X	X		<p>Nedostatečný přehled o činnosti oprávněného personálu (tj. toho, který je oprávněn vstupovat do chráněných režimových prostor objektu muzea umění), zejména ve směru nedostatků ve stávajících kontrolních mechanismech.</p> <p>Nedostatky v proceduře výběru a prověřování zaměstnanců muzea umění.</p> <p>Nedostatky ve smluvních vztazích se třetími stranami, které se nacházejí nebo vstupují do prostor objektu muzea umění z hlediska vymezení povinností a příslušných sankcí ve smlouvách.</p> <p>Znalost slabin systému ochrany pracovníky třetích stran, zejména těch, kteří se podílejí na zajišťování ochrany objektu.</p>	<p>Popsané a pravidelně kontrolované procedury oprávněných osob a jejich poučení o bezpečnostních požadavcích.</p> <p>Existence vnitřních směrnic muzea umění upravujících požadované činnosti v chráněných prostorech muzea umění.</p> <p>Instalace prostředků ochrany, které eliminují případné chyby personálu (např. přístupový systém apod.).</p> <p>Existence klíčového režimu, pečetení, vydávání a odebírání klíčů.</p> <p>Stanovení procedur požadovaných při vstupu osob nemajících oprávnění do kategorizovaného prostoru, za který nese odpovědnost určený zaměstnanec muzea umění.</p>	2			2	Možnost vzniku nežádoucích stavů, kterých může být zneužito k neoprávněnému vstupu nebo vniknutí do chráněných a režimových prostor objektu.	2

Č.	Hrozba						Slabiny, kterých by mohlo být využito při naplnění hrozby	Stávající ochrana a opatření		Předpokládaný dopad hrozby a další možné následky				
	Popis	Síla	Možnost	D	A	E		Popis	Síla	Dův.	Int.	Dost.	Popis rizika a možných dopadů	Míra rizika
9	Násilné útoky kriminálního charakteru.						Otevřenost objektu – určen pro veřejnost – snadná dostupnost cíle loupežného přepadení.	Poučení pracovníků provádějících ostrahu objektu.					Ohrožení života a zdraví zaměstnanců muzea umění a všech osob, které se nacházejí v prostoru, který byl bezprostředně napaden.	
9/1	Loupežné přepadení.	3	2	X			Brutalita pachatelů tohoto typu kriminální činnosti versus personál muzea umění. Nízký počet bezpečnostního personálu schopného zasáhnout.	Vybavenost většiny personálu muzea umění (tj. kustodi) přenosnými tišňovými tlačítky. Přímé napojení velínu na PCO policie. Možné vytipování místa předpokládaného útoku vzhledem k charakteru vystavovaných uměleckých děl.	1			3	Ohrožení nebo přerušení činnosti objektu v souvislosti s šetřením celé události. Zničení nebo poškození některých uměleckých děl v souvislosti s uvedenou kriminální činností. Odcizení cenných uměleckých děl pachateli této kriminální činnosti.	3
9/2	Vloupání do objektu muzea umění.	2	2	X				Standardní úroveň ochrany proti vloupání z pohledu zajištění objektu mechanickými prostředky ochrany, prostředky EZS a prostředky systému CCTV.	3			2	Náklady na odstranění škod v systému ochrany objektu. Náklady na znovuzprovoznění a doplnění bezpečnostního systému ochrany po rozboru příčin této kriminální činnosti.	1

Č.	Hrozba						Slabiny, kterých by mohlo být využito při naplnění hrozby	Stávající ochrana a opatření		Předpokládaný dopad hrozby a další možné následky				
	Popis	Síla	Moznost	D	A	E		Popis	Síla	Dův.	Int.	Dost.	Popis rizika a možných dopadů	Míra rizika
10	Odcizení majetku muzea umění.						<p>Otevřenost objektu – určen pro veřejnost – „relativně“ snadná dostupnost cíle prosté krádeže, tj. vystavovaných uměleckých děl. Nepřehlednost a členitost výstavních ploch nahrávající tomuto druhu kriminální činnosti, jakož i další faktory, které mohou být pachateli tipovány a využity (velikost uměleckého díla, způsob jeho zabezpečení apod.).</p> <p>Vynalézavost pachatelů, zejména „sehrání krizové situace nebo závažných osobních problémů“ k odvedení pozornosti personálu, který není vycvičen k řešení možných neobvyklých situací podobného druhu.</p> <p>Charakter personálu, který se nachází v bezprostřední blízkosti vystavovaných uměleckých děl (tj. věková hranice).</p> <p>Nepřípravenost příslušného managementu muzea umění na tento druh kriminální činnosti, který je vysoce latentním činem. Značné množství uměleckých děl, mezi nimiž kvalitně provedená napodobenina je při běžném pohledu těžce odhalitelná.</p>	<p>Poučení pracovníků provádějících ostrahu objektu.</p> <p>Vybavenost většiny kustodů přenosnými tíšhovými tlačítky.</p> <p>Přímé napojení velínu na PCO policie.</p> <p>Možné vytipování místa předpokládaného útoku vzhledem k charakteru vystavovaných uměleckých děl.</p> <p>Standardní úroveň ochrany proti krádeži prostředky předmětové ochrany a dalšími prostředky EZS a prostředky kamerového systému CCTV.</p> <p>Existence vnitřních předpisů řešících nepřímo i situace podobného charakteru (Směrnice o ochraně sbírkových předmětů, Depozitární řád apod.), obsahující i pravidelnou revizi sbírek.</p>	2			3	<p>Ztráta dispozice nad odcizeným uměleckým dílem.</p> <p>Poškození nebo zničení uměleckého díla.</p>	2
10/1	Krádeže.	2	2	X										
10/2	Podvodná jednání.	3	1	X				2			2		2	

Č.	Hrozba						Slabiny, kterých by mohlo být využito při naplnění hrozby	Stávající ochrana a opatření		Předpokládaný dopad hrozby a další možné následky				
	Popis	Síla	Možnost	D	A	E		Popis	Síla	Dův.	Int.	Dost.	Popis rizika a možných dopadů	Míra rizika
11	Únik nebo ohrožení chráněných informací a dat.	2	2	X	X	X	<p>Nedostatečná ochrana PC připojených na internet, ve kterých se nacházejí chráněné informace.</p> <p>Není stanoveno, které informace představují obchodní tajemství, které jsou ostatními chráněnými informacemi, např. vzhledem k jejich důležitosti apod. (tj. i když nemají charakter obchodního tajemství, např. stávající systém ochrany objektu apod.).</p> <p>Není proveden vnitřní rozbor ochrany osobních údajů dle zákona 101/2000 Sb., o ochraně osobních údajů, vzhledem k ochraně pracovišť, ve kterých se tyto údaje nacházejí.</p>	<p>Ochrany přístupu do objektu muzea umění a prostor, ve kterých se informace nacházejí.</p> <p>Ochrana přístupu do počítače, ve kterém jsou zpracovávány chráněné informace.</p> <p>Poučení a stanovení odpovědností konkrétních zaměstnanců muzea umění, zejména těch, kteří pracují s osobními údaji.</p>	2	2	2	2	<p>Škody vzniklé vyrazením chráněných informací v neprospěch muzea umění.</p> <p>Zneužití získaných informací k vniknutí do chráněného objektu muzea umění nebo jejich jinému nežádoucímu využití v neprospěch muzea umění.</p> <p>Ztráta dispozice nad chráněnými informacemi.</p> <p>Sankce Úřadu na ochranu osobních údajů.</p>	2
12	Demonstrace, nepokoje s nebezpečím vniknutí do objektu muzea umění.	1	2	X			<p>Nedostatečná připravenost managementu muzea umění na události podobného charakteru.</p> <p>Nejsou dosud zváženy možné negativní reakce při akcích pořádaných v bezprostřední blízkosti objektu.</p>	<p>Uzavření objektu v případě, že se akce tohoto charakteru koná v bezprostřední blízkosti objektu muzea umění a lze předpokládat, že se může přenést až do jeho vnitřních prostor.</p> <p>Zajištění informačních toků mezi zainteresovanými pracovišti.</p> <p>Přivolání pomoci zvenčí prostřednictvím pracovníka velínu (tj. přivolání pořádkových sil policie).</p>	2			1	<p>Nebezpečí vandalismu a rabování v případě proniknutí do objektu muzea umění</p> <p>Možnost poškození, zničení nebo odcizení uměleckých děl muzea umění nebo jeho zařízení.</p>	1

Č.	Hrozba						Slabiny, kterých by mohlo být využito při naplnění hrozby	Stávající ochrana a opatření		Předpokládaný dopad hrozby a další možné následky				
	Popis	Síla	Možnost	D	A	E		Popis	Síla	Dův.	Int.	Dost.	Popis rizika a možných dopadů	Míra rizika
13	Výhrůžka bombovým útokem a ostatní výhrůžky, při nichž je nutno objekt evakuovat.	2	3	X			<p>Nepřípravenost zaměstnanců muzea umění na události podobného charakteru.</p> <p>Nedostatky ve vyznačení evakuačních cest nebo jejich neprůchodnost.</p> <p>Není prováděn pravidelný nácvik evakuace budovy.</p> <p>Nenacvičené postupy při úniku z ohrožených prostor, nezpracované plány postupů.</p> <p>Přítomnost cizích osob v citlivých prostorech objektu muzea umění při provádění prohlídky objektu a hledání nežádoucího předmětu (tj. pracovníci policie, hasiči apod.).</p>	<p>Poučení zainteresovaného personálu muzea umění v místech, kam bude podle předpokladu výhrůžka sdělena.</p> <p>Poučení zainteresovaného personálu muzea umění v ohrožených místech, kde se předpokládá evakuace (pracovníci ostrahy, velínu, kustodi apod.).</p>	2			1	<p>Dočasné přerušení činnosti objektu muzea umění.</p> <p>Náklady na odstranění škod způsobených evakuací a znovuzprovozněním objektu.</p>	2
14	Teroristická a ostatní násilná jednání. (Bombový útok, použití bojových otravných nebo biologických látek, držení rukojmí, únos osob, vydírání zaměstnanců apod.).	3	2	X			<p>Nepřípravenost řešit události podobného charakteru.</p> <p>Náhlost a rychlost vzniku podobné situace versus nepřipravenost k okamžité reakci, a to v závislosti na možném rozsahu události.</p> <p>Neexistence součinných plánů při řešení situací podobného charakteru, nestanovení konkrétních kroků pro provádění činnosti a stanovení jejich pořadí.</p>	<p>Podobně jako u loupežného přepadení je v situacích tohoto charakteru použito tíšového tlačítka k přivolání policejních sil.</p> <p>Vypracovaná pravidla pro pracovníky bezpečnostního velínu a ostrahy obsahují alespoň základní prvky řešení některých činností při vzniku krizových situací, které by byly analogicky použity i pro řešení událostí tohoto charakteru.</p>	1			2	<p>Ohrožení života a zdraví zaměstnanců, návštěvníků muzea umění a všech osob, které se nacházejí v ohroženém objektu.</p> <p>Ohrožení nebo přerušení činnosti objektu muzea umění v závislosti na rozsahu události.</p> <p>Zničení nebo značné poškození některých z důležitých prostor objektu.</p> <p>Poškození nebo zničení vystavených nebo uložených uměleckých děl muzea umění.</p>	3

Č.	Hrozba						Slabiny, kterých by mohlo být využito při naplnění hrozby	Stávající ochrana a opatření		Předpokládaný dopad hrozby a další možné následky				
	Popis	Síla	Možnost	D	A	E		Popis	Síla	Dův.	Int.	Dost.	Popis rizika a možných dopadů	Míra rizika
15	<p>Ostatní události vyvolávající krizové stavy.</p> <p>(Zemětřesení, pád tělesa a ostatní hrozby podobného charakteru).</p>	3	1			X	<p>Dokumentace k řešení události podobného typu je ve stádiu rozpracování.</p> <p>Nedostatečný počet personálu schopného zahájit záchranné práce a rychlosti jejich zahájení.</p> <p>Živelné řešení události, nestanovení konkrétních kroků pro záchranu majetku.</p> <p>Neurčení kategorií a priorit při záchraně uměleckých děl a ostatního majetku muzea umění.</p> <p>Nestanovení evakuačních míst pro případ těchto událostí.</p> <p>Náhlost a rychlost vzniku podobné situace versus nepřipravenost k okamžité reakci, a to v závislosti na rozsahu události podobného typu.</p>	<p>Činnost se řídí dle současně existujících opatření na celostátní úrovni nebo úrovni opatření hlavního města Prahy.</p> <p>Rozhodnutí o zpracovávání postupu řešení a stanovení konkrétních kroků pro záchranu osob a majetku pro případy uvedených mimořádných situací – formulování Krizového plánu.</p>	1			3	<p>Ohrožení života a zdraví zaměstnanců, návštěvníků muzea umění a všech osob, které se nacházejí v ohroženém objektu.</p> <p>Ohrožení nebo přerušení činnosti objektu muzea umění v závislosti na rozsahu události.</p> <p>Zničení nebo značné poškození některé z důležitých prostor objektu.</p> <p>Poškození nebo zničení vystavených nebo uložených uměleckých děl muzea umění.</p> <p>Poškození nebo zničení zařízení zajišťujícího provoz objektu nebo jiného majetku, který se v daném objektu nachází.</p> <p>Následné dopady vzniklé danou událostí – přerušení dodávek elektrické energie a náhradní řešení jejího zabezpečení s omezenou kapacitou zdrojů.</p> <p>Náklady na znovuzprovoznění poškozených prostor napadeného objektu muzea umění.</p> <p>Náklady na zajištění náhradních prostor k uložení zachráněných uměleckých děl.</p>	3
16	<p>Hrozby spojené s vyhocenými stavy mezinárodní politické situace (např. hrozbou vojenské intervence apod.).</p>	2	1	X			<p>Dokumentace k řešení události podobného typu je ve stádiu rozpracování.</p> <p>Dosud přetrvávající nedostatky v zajišťování informačních toků a včasného varování.</p>	<p>Rozhodnutí o zpracovávání postupu řešení a stanovení konkrétních kroků pro záchranu uměleckých děl pro případy uvedených vyhocených mezinárodních politických situací – formulování Krizového plánu.</p>	1			2	<p>Ohrožení všech objektů muzea umění a sbírek v nich vystavovaných nebo uložených vzhledem k nepředvídatelnosti možných dopadů vojenských akcí v případech vojenské agrese.</p> <p>Dočasné uložení sbírek na určeném místě.</p>	1

Po důkladném zpracování analýzy rizik všech objektů NG bylo stanoveno pořadí, v jakém eliminovat jednotlivá rizika od těch nejvyšších k nejnižším. Proto NG přistoupila k organizačním změnám ve strážní a dozorčí službě a k modernizaci monitorovacích systémů - elektrické zabezpečovací signalizace, elektrické požární signalizace a uzavřeného televizního okruhu (kamerového systému). Součástí navrženého projektu byla i modernizace centrálního operačního střediska vč. instalace grafického nadstavbového systému.

3. Plán eliminace rizik - bezpečnostní plán

Plán eliminace rizik (bezpečnostní plán) zahrnuje veškerá opatření instituce, která vedou k jejich snížení na přijatelnou úroveň. Navazuje tak na zpracovanou analýzu rizik, ze které vychází. Pokud některá rizika výrazně převyšují akceptovatelnou úroveň, je nutno je okamžitě řešit. Při tom instituce spolupracuje se všemi dotčenými subjekty, zejména s Policií ČR a Hasičským záchranným sborem ČR. Pro řešení ostatních rizik slouží bezpečnostní plán, jehož realizace zajistí dlouhodobé snížení rizik na přijatelnou úroveň. Bezpečnostní plán přitom obsahuje konkrétní kvantitativní a kvalitativní změny jednotlivých součástí bezpečnostního systému muzea vč. harmonogramu plnění a odhadu finanční náročnosti.

3.1 Akceptovatelná úroveň rizika

Akceptovatelnou úroveň rizika může instituce určit nejen pro každý stavební objekt, který má ve své správě nebo majetku, ale i pro každý vnitřní nebo venkovní prostor, kterého využívá pro svou činnost. Rozdílná výše přijatelného rizika bude pro depozitář sbírkových předmětů nebo pro sklad zahradní techniky. Přitom ovšem i u onoho skladu je třeba vzít v úvahu, zda např. s depozitárními prostory nesousedí (stává se tak nejen možnou přístupovou cestou do depozitáře, ale také např. potenciálním zdrojem vzniku požáru, který může sbírkové předměty uložené v depozitáři ohrozit).

3.2 Prostředky realizace bezpečnostního plánu

Bezpečnostní plán se prakticky realizuje pomocí aplikace různých prostředků v jednotlivých objektech i do systému řízení muzea. Prostředky bezpečnostního plánu jsou přitom zejména:

1. mechanické zábrany,
2. organizace strážní a dozorčí služby,
3. směrnice upravující chování zaměstnanců na pracovišti,
4. návštěvní a badatelský řád,
5. návrh expozice (lokace exponátů apod.),
6. elektrická zabezpečovací signalizace (EZS),
7. elektrická požární signalizace (EPS),
8. stabilní hasicí zařízení (SHZ),
9. systém kontroly vstupu (EKV),
10. uzavřený televizní okruh (CCTV),

11. interní komunikace a hlášení událostí,
12. měření a regulace fyzikálních veličin (vlhkost, teplota, světelná intenzita, osvit, UV radiace),
13. měření a regulace jiných významných veličin (prašnost, smog...),
14. interní a externí osvětlení,
15. systém ochrany proti přepětí a elektrickým rázům,
16. centrální operační středisko (velín),
17. přenos dat intervenčním jednotkám,
18. ochrana dat a osobních údajů,
19. dokumentace a inventarizace,
20. plán řešení mimořádných situací,
21. spolupráce s intervenčními jednotkami,
22. spolupráce s relevantními národními i mezinárodními organizacemi,
23. priority pro restaurování.

**Prostředky
bezpečnostní-
ho plánu**

Při budování bezpečnostního systému je vždy třeba postupovat od těch nejjednodušších řešení ke složitějším. Mnohdy je efektivnější např. sbírky přestěhovat do vhodnějších prostor než prostory nevhodné pro trvalé uchování sbírek vybavovat náročnými a drahými technickými prostředky, bez jejichž instalace nelze snížit riziko na akceptovatelnou úroveň. O návrhu postupů při budování bezpečnostního systému muzea rozhoduje jeho vedení. Po vyčerpání možností jednodušších (a finančně nenáročných) postupů je možno přistoupit k instalaci složitějších technických prostředků a monitorovacích systémů.

**Efektivita
zvolených
bezpečnost-
ních řešení**

Dále shrnujeme základní informace o těch prostředcích, které se staly součástí bezpečnostního systému Národní galerie v Praze.⁶

3.2.1 Mechanické zábrany

Mechanické zábrany tvoří základní a přirozenou ochranu sbírkových předmětů. Tyto zábrany se dělí na vnější a vnitřní (míněno ochranou perimetru dotčených prostor). Mezi vnější mechanické zábrany patří stavební konstrukce s vyšší odolností, mříže, bezpečnostní dveře s odolnými zárubněmi, zámky a kováním, bezpečnostní folie nebo bezpečnostní skla v oknech apod. K vnitřním můžeme počítat např. odolné vitríny, trezory, trezorové místnosti, bezpečnostní dveře apod.

**Základní
ochrana
sbírkových
předmětů**

Mechanické prvky (obdobně jako prvky EZS, CCTV a - viz níže) bezpečnostního systému podléhají certifikaci vydané Národním bezpečnostním úřadem, který je vydává na základě výsledků zkoušek prováděných certifikovanými zkušebnami. Pro muzea a galerie platí povinnost, že jejich provozovatel zabezpečí mechanickými prostředky spadajícími nejméně do kategorie "Vyhrazené" určené prostory, kde se nachází.⁸

**Certifikace
"vyhrazené" u
mechanických
zábran**

⁶ Dle Metodického pokynu MK ČR č. j. 10012/2010.

⁷ Náležitosti o certifikaci technického prostředku jsou uvedeny v § 11 vyhlášky č. 528/2005 Sb., o fyzické bezpečnosti a certifikaci technických prostředků ve znění vyhlášky č. 19/2008 Sb.

⁸ Vyhláška č. 528/2005 Sb., o fyzické bezpečnosti a certifikaci technických prostředků ve znění vyhlášky č. 19/2008 Sb., § 3, část 3, odst. a).

- projektová dokumentace elektrické zabezpečovací signalizace, uzavřeného televizního systému, tísňového systému nebo systému pro kontrolu vstupu sloužící ochraně objektu, v nichž jsou uchovávány kulturní statky, proti krádežím, loupežím a poškozování cizí věci,⁹

- souhrnná informace o stavu realizace zabezpečení kulturních statků proti krádežím, loupežím a poškozování cizí věci.

V NG jsou základními prvky této části bezpečnostního systému odolné dveře, mříže na snadno přístupných oknech doplněné bezpečnostními foliemi, klíčový systém.

Dále shrnujeme základní informace o těch prostředcích, které se staly součástí bezpečnostního systému NG.

3.2.2 Organizace strážní a dozorcí služby

Strážní a dozorcí služba, provádějící fyzickou ostrahu, bývá nejdůležitějším prvkem ochrany proti krádežím, požáru a dalším ohrožením muzea (dozorcí služba zejména v otevírací době pro veřejnost, strážní služba po dobu 24 hod. denně). Činnost strážní a dozorcí služby upravuje vlastní směrnice, vydaná muzeem umění (a to i v případě, kdy tuto službu zajišťuje externí dodavatel - bezpečnostní agentura). Součástí této směrnice musí být zejména povinnost podpisem stvrzeného předání služby a prostor s identifikací případných závad.

Organizace strážní a dozorcí služby v NG zahrnuje evidenci osob vcházejících do budovy, evidenci návštěv na expertních pracovištích, systém přejímání-předávání výstavních prostor s fyzickým přejímáním exponátů. Tato opatření tvoří základní prvek bezpečnosti objektů NG. Centrální operační středisko (COS) provádí prostřednictvím rádiových pojítek kontrolu práce strážných při výkonu služby. V případě mimořádné události - ztráta klíčů, havárie systému EKV, havárie výtahu, dohledání osoby apod. se pracovníci strážní a dozorcí služby zúčastní odstraňování následků mimořádné události.

3.2.3 Směrnice upravující chování zaměstnanců na pracovišti

V zaměstnaneckých směrnicích postačí jasně definovat oprávněnost ke vstupu (do jednotlivých budov i prostor souvisejících s výkonem zaměstnání), pracovní dobu, dodržování bezpečnostních a protipožárních směrnic a přijímání návštěv.

3.2.4 Návštěvní a badatelský řád

Návštěvní řád upravuje pravidla pro vstup a pohyb návštěvníků ve veřejně přístupných prostorech muzea umění. Měl by obsahovat informace o otevírací době a vstupném, kam může návštěvník volně, kam musí mít zakoupenou vstupenku, o maximálním přípustném počtu osob v expozici, pravidla pro odkládání zavazadel, dalších předmětů a svrchních oděvů, pravidla pro fotografování a filmování ve výstavních sálech, bezpečnostní pravidla pro pohyb návštěvníků a ochranu vystavených předmětů.

Strážní
a dozorcí
službaInterní
organizační
směrniceStrážní
a dozorcí
služba v NGInterní
směrnice pro
zaměstnance

Návštěvní řád

⁹ Nařízení vlády č. 522/2005 Sb., kterým se stanoví seznam utajovaných informací ve znění nařízení vlády č. 240/2008 Sb., Příloha 4.

Informace o vyhrazených místech, kde se může jíst a pít, informace o zákazu kouření (nebo o vyhrazeném místě k němu určeném) a manipulace s otevřeným ohněm, postup a sankce při porušení těchto pravidel.

Řád stanovuje základní podmínky chování návštěvníků ve výstavních expozicích. Je viditelně vyvěšen při každé pokladně, při každém vstupu do expozice a slouží k základní orientaci návštěvníků v pravidlech pobytu a pohybu v prostorách stálých i dočasných výstav. V řádu je stanovena povinnost návštěvníků uposlechnout pokyny pracovníků najaté bezpečnostní agentury.

V řádu a souvisejících předpisech je stanoven, s přihlédnutím k předpisům BOZP a s ohledem na bezpečnost exponátů, maximální přípustný počet osob v expozici, dále pravidla vnášení předmětů potencionálně ohrožujících ostatní návštěvníky nebo vystavovaná umělecká díla/rozměrné předměty, pravidla pro vnášení oděvů, tašek, zbraní a potravin pro vstup se zvířaty.

Je zde vymezena možnost a pravidla, za jakých se lze dotýkat vystavovaných exponátů a přibližovat se k nim, s ohledem na bezpečnost jak exponátů, tak i samotných návštěvníků (nelze opomíjet nebezpečí zranění návštěvníka například exponátem nebo otravou barevnými pigmenty).

Řád specifikuje pravidla pořizování fotografických záznamů s ohledem na ostatní návštěvníky (oslnění bleskem, klopýtnutí o stativ) i exponáty (poškození vznikající příliš velkým světelným osvitem). Dále je při stanovování podmínek, za jakých lze pořizovat obrazový záznam exponátů, zohledněna také ochrana autorských práv.

Na závěr je nastíněn postup při řešení případné škody zaviněné návštěvníkem (nevhodné chování, porušení řádu, nešťastná náhoda) s odkazem na příslušný zákon.

Badatelský řád shrnuje pravidla pro přístup veřejnosti ke sbírkovým předmětům a odborné dokumentaci k nim, k archiváliím a dalším informačním systémům ve správě muzea umění, které vznikají ve veřejném zájmu v rámci odborných činností muzea, např. k restaurátorské dokumentaci. Měl by obsahovat informace o způsobu podání žádosti o zpřístupnění sbírkových předmětů či informací o nich, podobě badatelského listu a informacích, které musí badatel poskytnout, o oprávněných osobách - zaměstnancích muzea, kteří jsou kompetentní žádost potvrdit a badatele obsloužit, o místě a čase zpřístupnění (provozu badatelny), o pravidlech manipulace s předměty a jejich ochraně, o případných omezeních přístupu k informacím, o způsobu a omezeních kopírovat informace a poplatcích za služby, o způsobu použití informací, copyrightech a sankcích při porušení pravidel.

Badatelský řád NG upravuje způsoby a podmínky studia sbírkových předmětů a odborné dokumentace. Je rozčleněn podle odborných specifikací na:

1. badatelský řád pro studium sbírkových předmětů a odborné evidence sbírek NG,

2. badatelský řád Restaurátorského oddělení,

3. badatelský řád archivu.

Specifikuje prostory k badatelské činnosti, způsob evidence badatelů, způsob evidence zapůjčených předmětů, možnosti a způsoby pořizování kopií zapůjčených originálů. Stanovuje postupy pro vydání a zpětnou kontrolu převzatých exponátů.

Stanovuje podmínky pro uveřejnění poznatků získaných v badatelkách NG. Obecně platí, že zapůjčené předměty badatel nesmí vynášet mimo prostor badatelny (a to z důvodu ochrany autorských práv, z důvodu ochrany před poškozením předmětu, dále před prostou krádeží nebo krádeží originálu záměnou za kopii).

Dále platí, že badatel nemůže pořizovat fotokopie zapůjčených exemplářů, případné fotokopie pro badatele jsou vždy vytvořeny pracovníky Národní galerie. V Národní galerii je zaveden systém několikerých kontrol a několikeré evidence osob/zapůjčených exponátů, jímž předcházíme krádežím a poškozování exponátů. Že existuje reálné nebezpečí krádeže prostřednictvím badatelen, dokazují události z oblastního archivu v Chebu, kdy s časovým odstupem cca 10 let byla zjištěna rozsáhlá krádež originálních dokumentů provedená tak, že do archivu byla vrácena prázdná pouzdra na originální dokumenty, nebo v posledních dnech medializovaná krádež v Národním technickém muzeu, kdy byly originály několika desítek fotografií nahrazeny jejich kopiemi.

3.2.5 Návrh expozice (lokace exponátů apod.)

Návrh stálých expozic nebo časově omezených výstav by měl respektovat následující požadavky na bezpečnost majetku i osob:

- řešení požárně evakuačních únikových cest; od toho se odvíjí maximální možný počet návštěvníků v expozici,
- možnosti a způsob pohybu invalidních občanů a maminek s kočárky,
- možnosti pohybu skupin návštěvníků - typicky školy a lektorské pořady,
- možná nebezpečí pro návštěvníky a způsob jejich ochrany v souvislosti s vystavovanými exponáty - polohou, upevněním exponátů,
- bezpečnost exponátů před náhodným poškozením - vhodnou polohou,
- bezpečnost exponátů před úmyslným poškozením exponátů - individuálním vyhodnocením vystavovaného díla z hlediska nebezpečí vandalismu a krádeže.

Od těchto bodů se pak odvíjí výběr skrytých způsobů zabezpečení exponátu, mechanického (šrouby, lepení) i elektronického (předmětová EZS) a viditelných způsobů zabezpečení (mechanické zábrany a činnost fyzické ostrahy).

3.2.6 Elektrická zabezpečovací signalizace

Elektrická zabezpečovací signalizace (EZS) je komplex technických prostředků, které řeší ochranu objektu proti neoprávněnému vstupu nepovolaných osob. Včasnou signalizací do místa obsluhy tak eliminují rozsah materiálních a jiných škod. Systém se skládá ze zabezpečovací ústředny, ovládací klávesnice pro aktivaci a deaktivaci systému, z detektorů a z koncového zařízení, které uvědomí uživatele nebo zásahové jednotky o narušení objektu.

Detektory slouží k identifikaci narušení objektu. Pracují na různých principech - sledují infračervené záření pohybujícího se objektem vůči pozadí, detekují změny v odrazu mikrovlnného záření, využívají magnetických vlastností, snímají zvuk třítěsného skla, reagují na tlakovou vlnu, otřesy atd. Podle způsobu použití se v muzeích a galeriích dělí na detektory prostorové, plášťové a předmětové ochrany. Prakticky všechny detektory jsou dnes již vybaveny složitou elektronikou, která zajistí dokonalé zpracování procesu detekce a umožní prakticky eliminovat falešné poplachy. Informace, která vznikne na výstupu detektoru, je přivedena na vstup ústředny zabezpečovacího systému, jež zajistí zpracování informací a následnou aktivaci výstupních obvodů. Poplachový výstup je pak přenesen na další periferní zařízení. Komunikace obsluhy s ústřednou zprostředkovává ovládací klávesnice. Ta umožní po zadání vstupního kódu aktivovat zabezpečovací systém nebo jeho části. Systém EZS může být instalován jako samostatná aplikace nebo jako součást dalších systémů v rámci integrace - např. systému elektronické kontroly vstupu či kamerového systému. Objekt vybavený EZS může být zapojen do sítě pultu centralizované ochrany, kdy je objekt střežen z místa s trvalou obsluhou. Jako koncová zařízení v muzeích a galeriích se používají zejména komunikační systémy propojené s pultem centralizované ochrany Policie ČR,¹⁰ příp. městské policie nebo v ojedinělých případech i soukromé bezpečnostní agentury. Pro vybrané instalované komponenty EZS v muzeích a galeriích se doporučuje použití výrobků spadajících do stupně 3, vydaných certifikovanou zkušebnou. Systémy EZS objektů NG jsou konstruovány z prvků a podle projektových zásad pro objekty s homologací minimálně "objekty se zvýšeným rizikem".

Pravidelné revize EZS se provádějí obvykle jednou ročně, u rozsáhlejších systémů se doporučují jednou za půl roku. Bezpečnostní systémy jsou projektovány, budovány a servisovány výhradně organizacemi disponujícími oprávněním NBÚ pro práci s utajovanými skutečnostmi do stupně TAJNÉ (povinností dodavatelů EZS v kulturních institucích je certifikace stupněm "Vyhrazeno") a jsou držiteli certifikátu ISO 9001. Se servisními firmami jsou uzavřeny dlouhodobé smlouvy o poskytování přesně specifikovaných servisních služeb.

Všechny objekty NG jsou vybaveny systémy EZS s lokálním výstupem do místního velínu, ve kterém je držena nepřetržitá 24 hodinová služba. V případě vzniku události (porucha, narušení) je spuštěna zvuková i optická signalizace, na kterou musí obsluha odpovídajícím způsobem reagovat. V integrační nadstavbě LATIS¹¹ se automaticky zobrazí textová hlášení o události, o reakci obsluhy, v gra-

EZS

Dělení
detektorů podle
použití

Zpracování
informace z
detektoru

Komunikace
obsluhy

Propojení
s Policií ČR

Certifikace
systému EZS

Revize a servis
EZS

Systém LATIS
SQL

¹⁰ Monitorování objektu pomocí jeho připojení na Pult centralizované ochrany PČR bývá upravenou smlouvou o připojení mezi PČR a organizací.

¹¹ Systém LATIS® SQL zajišťuje integraci a monitoring všech technologií, které se v současné době používají k provozu v moderních budovách a technologických areálech. Těmito technologiemi jsou například EZS, EPS, EKV, systémy MaR, CCTV a další. Je možné ho využít jako lokální grafické nadstavby nebo jako dálkového dohledu objektů (z COS) s různými komunikačními kanály. Systému lze

fické části LATIS se zobrazí plán objektu vyznačením detailů a způsobu narušení. V případě události se z čidel předmětové EZS na dalším monitoru zobrazí fotografie a rozměry souvisejícího střeženého předmětu. Ta slouží k lepší orientaci strážného, resp. velmi usnadňuje komunikaci mezi velínem, kustomy a zakročujícím strážným (zásahovou jednotkou). Při události jsou z čidel předmětové ochrany v provozní době NG automaticky blokovány potenciální únikové cesty pachatele z objektu a právě v těchto případech má zásadní důležitost detailní znalost vzhledu a velikosti ohroženého exponátu.

Současně jsou všechny tyto události z objektových velínů zobrazovány na monitorech v Centrálním operačním středisku (COS). Operátoři COS kontrolují činnost strážných. V případě závažnější události naváží se strážnými rádiově (telefonický kontakt). Operátoři COS s pomocí LATIS a kamerového systému jistí zásah strážných v budově, udávají místo pohybu narušitele (v LATIS jsou v režimu on-line zobrazována všechna narušená čidla, lze tak dálkově sledovat pohyb narušitele po chodbách a podlažích objektu a dálkově navádět zasahující jednotku).

**Centrální
operační
středisko**

Dálkovým dohledem speciálně školených operátorů COS prostřednictvím systému LATIS, kamerového okruhu a rádiových pojítek je možnost chyby v činnosti strážných v objektu minimalizována. COS dozoruje postup k zadržení narušitele a přitom dbá na dodržení osobní bezpečnosti zakročujících strážných. COS komunikuje s Policií ČR a odpovědnými zástupci NG. Zasahující strážní se tak mohou plně věnovat svému základnímu úkolu - ochránit návštěvníky NG a střežený objekt.

COS v NG

Objekty NG jsou napojeny na pult systému centralizované ochrany Policie České republiky pomocí automatických objektových stanic systému LATIS. Toto napojení umožňuje pouhým stisknutím tlačítka přivolat zásahovou jednotku policie. Objekty mají do sledovacího policejního systému napojena i vybraná čidla EZS bez možnosti odpojení ostrahou objektu. Napojení umožňuje, aby i v případě úplného selhání fyzické ostrahy byla Policie ČR v reálném čase informována o narušení střeženého objektu a vyslala na místo zásahovou jednotku. Napojení objektů do systému centralizované ochrany Policie ČR NG zavazuje konzultovat s určenými pracovníky policie změny v bezpečnostních poměrech jejich zájmových objektů.

**Propojení
s PČR**

Všechna použitá čidla jsou s plnou adresací, ústředny EZS zobrazují na displeji elektronickou adresu a mnemotechnický popis umístění čidla. V integrační nadstavbě LATIS se zobrazuje textový popis události, plán objektu s přesným umístěním čidla, popř. návodový text pro činnost ostrahy (např. seznam osob majících oprávnění ke vstupu do narušeného střeženého prostoru, seznam klíčů, telefonní čísla apod.). Použité systémy EZS jsou schopny autonomního provozu minimálně 24 hodin bez vnějšího přívodu elektrické energie. V objektech je zaveden systém přístupových oprávnění - ostraha objektu nemůže vyjmout určené části objektu ze střežení, aniž zná osobní hesla pověřených uživatelů. Velíny a zařízení BTS jsou fyzicky odděleny od místností pro běžný pobyt ostrahy.

**Adresace čidel
a ústředny
a návody pro
ostrahu**

Krizový režim

využit také jako kombinace uvedených variant. Síť LATIS je tvořena objektovými stanicemi LATIS 2400 a LATIS 2400N na straně objektů a rádiovým modemem LR 324 pro hlavní - rádiovou komunikaci a telefonním modemem LT 300 pro záložní komunikaci na straně centrální stanice systému. Síť LATIS je sítí řízenou, tzn. že provoz probíhá na principu "výzva-odpověď". Komunikace se všemi objekty je obousměrná, tzn. že bezchybný přenos informace je příjemcem potvrzen a teprve potom je tato informace vymazána v paměti zdroje zprávy. Žádná zpráva se tedy neztratí ani v případě externího rušení, výpadku napájení nebo jiného technického problému a je předána po obnovení normální funkce sítě. V případě, že nelze v určitém okamžiku předat události rádiovou cestou (rušení, sabotáž na anténě...), předá objektové zařízení události telefonicky.

V případě napadení objektu tvoří samostatně uzamčenou, soběstačnou jednotku s telefonem a radiostanicí pro nezávislé spojení s ostatními objekty po vyhrazené neveřejné frekvenci se záložními zdroji energie.

Perimetrická ochrana objektů NG v Praze zajišťuje ochranu vlastních pozemků přilehlých k zájmovým objektům. Její výstupy obvykle tvoří signál provázaný se systémem CCTV doplněný nočním přisvětlením narušených ploch. Strážný zkontroluje pomocí kamerového systému narušený perimetr a dle potřeby zasáhne.

**Perimetrická
ochrana
objektů**

Plášťová ochrana zajišťuje neporušenost vnějšího pláště budov NG. Mimo standardní magnetické kontakty oken a dveří je využíváno detektorů tříštění skla (GB), otřesových čidel ve zvláště ohrožených stěnách budovy, infračervených (PIR) závor na plochých střeších a ventilačních potrubích, čidel uzamčení oken a dveří. U plášťové ochrany je kvůli naprosté spolehlivosti nutný způsob "napojení po drátě". Dle místních podmínek má či nemá ostraha objektu možnost vyjmout vnější plášť budovy ze střežení.

**Plášťová
ochrana
objektů**

Prostorová ochrana zajišťuje střežení vnitřních prostor budovy. Je dimenzována podle praktického využití místností - kanceláře, sklady správy budov, chodby, výstavní prostory, depozitáře. Je tvořena převážně čidly PIR, duálními se složkami PIR a mikrovlonnou technologií, podle potřeby doplněnými funkcí antimasking (ochrana proti vyřazení funkce čidla v době, kdy není v režimu střežení; kdy je "vypnuto"). Při dimenzování prostorové ochrany se přihlíží i k využití přilehlých prostor. U prostorové ochrany je z důvodů spolehlivosti zvolen způsob "napojení po drátě", doplněný např. ve výstavních prostorách bezdrátovými čidly pro vykrytí hluchých prostor, vznikajících při panelážích dočasných výstav. V dlouhodobých expozicích je volen výhradně způsob "po drátě". Dle místních podmínek má či nemá ostraha objektu možnost vyjmout prostorovou ochranu ze střežení. V galerii prostorová ochrana pokrývá, vzhledem k možnému ukrytí narušitele, všechny prostory budovy.

**Prostorová
ochrana
objektů**

Předmětová ochrana zajišťuje střežení vybraných výstavních exponátů. Více než 70% exponátů Národní galerie je střeženo předmětovou ochranou (dotyková čidla, hmotnostní čidla, magnetické spínače, nejrůznější PIR záclony a závory). Předmětová ochrana je zapnuta do střežení nepřetržitě 24 hodin denně. Při poplachu se na monitoru LATIS zobrazí mimotextové hlášení, plán s jeho umístěním i detailní fotografie s bližším popisem exponátu. To umožňuje operátorovi lépe komunikovat se zasahujícími pracovníky. V případě vyhlášení poplachu předmětové ochrany ostraha do vyřešení případu uzavírá pravděpodobné únikové cesty pachatele. Dle místních podmínek je u předmětové ochrany kombinován způsob "po drátě" i "bez drátu". Také bezdrátová čidla používaná předmětové ochrany mají homologaci pro stupeň II stupnice AGA (čidlo, vysílač, přijímač).

**Předmětová
ochrana
s nepřetržitým
střežením**

Osobní ochrana zajišťuje přenos tísňového signálu "napadení pracovníka dozoru", "napadení pokladní" apod. na velín neboli COS. Strážný (operátor) potom organizuje pomoc napadenému.

**Osobní
ochrana dozorů
a strážných**

3.2.7 Elektrická požární signalizace

Povinnost EPS
pro památkové
objekty

Pokud se nacházejí sbírkové předměty v budově památkově chráněné, musí být tato budova vybavena elektrickou požární signalizací nebo hlásičem požáru použitým v elektrické zabezpečovací signalizaci. Část stavby, v níž jsou umístěny movité kulturní památky, musí být vybavena stejným zařízením, ovšem s výjimkou prostor, kde byly movité kulturní památky uloženy před 1. srpnem 2008.¹²

Složky systému
EPS

Detektory
požáru

Ústředny EPS

Koncová
zařízení EPS

System elektrické požární signalizace (dále EPS) je technologické zařízení, které řeší ochranu objektů a tím i sbírkových předmětů v nich uložených před ničivými účinky požáru, jeho včasnou identifikací a lokalizací. Skládá se z detektorů, vyhodnocovací ústředny a z koncového zařízení, které informuje uživatele nebo Hasičský záchranný sbor ČR (dále HZS) o vzniku požáru. Automatické hlásiče požáru (detektory) pracují na různých fyzikálních principech - vyhodnocují optické, ionizační nebo teplotní parametry prostředí, ve kterém jsou umístěny. Jsou konstruovány tak, že umožňují na základě speciálně vyvinutých algoritmů spolehlivě reagovat na všechny typy hořícího materiálu a jejich konstrukce prakticky eliminuje vznik falešných poplachů. Mimo tyto tzv. automatické hlásiče jsou na únikových trasách z objektů používány ruční tlačítkové hlásiče požáru. Jednotlivé hlásiče požáru jsou připojeny do linek. Linky jsou napojeny na ústřednu EPS. Ústředna zajišťuje komunikaci s jednotlivými hlásiči požáru a aktivaci výstupních obvodů pro ovládaná koncová zařízení. Na čelním panelu ústředny jsou obsluze nabízeny informace o celkovém stavu systému a případném požáru v objektu s detailní lokalizací. Ovládaná koncová zařízení mohou být sirény, majáky, objektová zařízení pro přenos informací z ústředny EPS na HZS. Dále je možno ovládat požární dveře a požární uzávěry, odpojovat další technologická zařízení, případně dávat informace pro funkci stabilních hasicích zařízení (viz bod 3.2.8 této kapitoly). Na systém EPS je možno navázat systém ozvučení objektu, který v případě požáru a jiných mimořádných událostí slouží jako evakuační rozhlas.

Certifikace EPS

V České republice mohou být v muzeích a galeriích používány pouze systémy EPS certifikované Ředitelstvím Hasičského záchranného sboru nebo příslušného certifikačního institutu.¹³

Revize systému

Pravidelné revize systému EPS se provádějí formou obhlídky jednou měsíčně (zpravidla proškoleným odpovědným pracovníkem organizace), jednou za půl roku zkouškou funkčnosti systému a povinně jednou za rok zkouškou funkčnosti systému vč. revize elektrického zařízení.¹⁴

EPS v NG

Všechny objekty Národní galerie jsou vybaveny systémy EPS s lokálním výstupem do objektového velínu, ve kterém je držena nepřetržitá 24 hodinová služba. Systémy jsou provozovány v souladu s vyhláškou MV 246/2001. Ve všech objektech je v systémech EPS využito ústředěn ESSER, pouze ve Veletržním paláci je část objektu zabezpečena systémem LITES. Do jednotlivých

¹² Povinnosti vlastníků a správců památkově chráněných budov, movitých kulturních památek a jedinečných sbírek historických předmětů upravuje vyhláška č. 23/2008 Sb., o technických podmínkách požární ochrany staveb. Nejednoznačnost výkladu této vyhlášky umožňuje bohužel různé interpretace. Proto se doporučuje v každém případě změny stávající nebo instalace nové EPS konzultovat s příslušnými zástupci HZS.

¹³ V souladu se zákonem č. 22/1997 Sb., o technických požadavcích na výrobky a o změně a doplnění některých zákonů.

¹⁴ § 7, odst. 4 vyhl. MV č. 246/2001 Sb., o požární prevenci.

ústředen EPS jsou svedena veškerá data z instalovaných hlásičů. Na panelech ústředen jsou pak vypisovány všechny provozní stavy systému včetně adresy aktivovaného hlásiče a opticko-akusticky signalizovány zprávy o požáru a poruše. Jde o modulární mikroprocesorové ústředny s možností dálkového přenosu dat a diagnostiky, vybavené kruhovým vedením pro připojení požárních hlásičů. Jednotlivé hlásiče se připojují přímo, popřípadě přes vstupně výstupní prvky (kopplery) na kruhové vedení nebo požární smyčky. Na každé kruhové vedení je možno připojit až 127 hlásičů. Každý hlásič tak získá hardwarovou adresu, která označuje umístění hlásiče na lince a softwarovou adresu, která přiřazuje jednotlivé hlásiče do požárních skupin. Do komplexního bezpečnostního systému s grafickým monitorovacím systémem LATIS SQL jsou ústředny EPS implementovány prostřednictvím rozhraní ethernet, kterým jsou vybaveny.

**Implementace
do systému
LATIS SQL**

V případě vzniku mimořádné události (předpoplach, požár, porucha) je na velínu (COS) spuštěna odpovídající zvuková i optická signalizace, na kterou musí strážný správným způsobem reagovat. V integrační nadstavbě LATIS se automaticky zobrazují textová hlášení o průběhu události, o reakci strážného a v grafické části LATIS se zobrazí místo krizové události. Současně jsou všechny tyto události zobrazovány na monitorech COS. Operátor COS tak kontroluje činnost strážného. V případě závažnější události naváže se strážným rádiový (telefonický kontakt). Operátor COS pak pomocí LATIS a kamerového systému jistí pohyb strážného po budově, organizuje výjezd centrální zásahové jednotky, komunikuje s orgány HZS, Policie ČR, záchranné služby, zajišťuje styk s odpovědnými pracovníky Národní galerie apod. Strážný (skupina strážných) v objektu se tak může plně věnovat záchranným, popř. evakuačním pracím, které jsou specifikovány v objektových protipožárních směrnicích. Dálkovým dohledem speciálně školených operátorů COS prostřednictvím systému LATIS, kamerového okruhu a rádiových pojítek je minimalizována možnost chyby v činnosti strážných v objektu. COS strážným připomíná správné pořadí úkonů, kontroluje správné provedení postupů k záchraně osob nacházejících se v objektu - otevření a střežení všech únikových východů, dbá, aby se zasahující strážní případnou nerozvážností nedostali do ohrožení života.

**Mimořádná
událost**

**Objektové
protipožární
směrnice**

3.2.8 Stabilní hasicí zařízení

Pokud se nacházejí sbírkové předměty v budově památkově chráněné, musí být tato budova vybavena stabilním hasicím zařízením (dále SHZ), a to jak v jedinečných prostorech staveb nebo prostorech s jedinečnými sbírkami historických předmětů, tak v jedinečných dřevěných stavbách včetně jejich vnější ochrany. Část stavby, v níž jsou umístěny movité kulturní památky, musí být vybavena stejným zařízením, ovšem s výjimkou prostor, kde byly movité kulturní památky uloženy před 1. srpnem 2008.¹⁵

**Povinnost
vybavení
památkových
objektů SHZ**

SHZ je neefektivnější prostředek snížení požárního rizika. Velmi zjednodušeně ho lze rozdělit na část detekční, řídicí a výkonnou. Detekční část zjišťuje přítomnost kouře nebo ohně, řídicí jednotka vyhodnocuje signály detekční části a výkonná provádí lokální hasební zásah. Rychle reaguje, omezuje požár na malý prostor a při správné instalaci navržení eliminuje možné chyby z titulu lidského faktoru. Dnes již existuje celá řada systémů SHZ, certifikovaná pro použití v ČR.

**Certifikace
systémů SHZ**

¹⁵ Povinnosti vlastníků a správců památkově chráněných budov, movitých kulturních památek a jedinečných sbírek historických předmětů upravuje vyhláška č. 23/2008 Sb., o technických podmínkách požární ochrany staveb. Nejednoznačnost výkladu této vyhlášky umožňuje stejně jako v případě EPS různé interpretace. Proto se doporučuje v každém případě instalace SHZ konzultace s příslušnými zástupci HZS.

S ohledem na charakter sbírkových předmětů je třeba pečlivě zvážit typ SHZ, zejména pak hasicí médium. Prioritně je volba hasicího média vždy posuzována s ohledem na jeho vliv na lidský organismus. V případě sbírkových předmětů je však nezbytné jednoznačně vyloučit ta média, u kterých způsob hašení, která by mohla významně poškodit sbírkové předměty¹⁶ (např. chemickou reakcí u nevhodně zvoleného média nebo mechanickým poškozením, např. při použití vysokotlakého systému). Dalším významným faktorem volby SHZ je charakter budovy a prostor, kde bude instalován.¹⁷

Typy SHZ a hasicích médií

Pravidelné revize systému SHZ se provádějí formou obhlídky jednou měsíčně (zpravidla proškoleným odpovědným pracovníkem organizace), jednou za půl roku zkouškou funkčnosti systému (při odpojení přívodu hasicího média) a jednou za rok zkouškou funkčnosti systému (při odpojení přívodu hasicího média) vč. revize elektrického zařízení. Případné tlakové zkoušky lahví s hasicím médiem se provádějí jednou za deset let.

Revize SHZ

Stabilní hasicí zařízení nebylo součástí projektu, jeho případná instalace zejména v depozitárních prostorech bude předmětem dalšího rozvoje bezpečnostního systému NG.

3.2.9 Systém kontroly vstupu

Elektronická kontrola vstupu (EKV) má v muzeích a galeriích své uplatnění hlavně pro autorizaci vstupu do depozitářů a trezorových místností. Autorizovaným osobám umožní po identifikaci přístup do příslušných prostor. Osobám neautorizovaným není přístup do těchto částí umožněn. Nejběžnějším prostředkem identifikace používané v přístupových systémech je personální karta, kterou se osoby registrují u čteček. Čtecí zařízení přečte informaci obsaženou na kartě, předá ji řídicí jednotce a ta podle systému přístupových práv rozhodne o vpuštění osoby do střeženého prostoru. V systémech s nejvyššími stupni bezpečnosti se uplatňují tzv. biometrické čtečky, které dokáží identifikovat osoby např. podle otisku prstu, očního pozadí nebo hlasové intonace. Výstupní obvody čteček zajistí po povolení vstupu odblokování mechanické zábrany. Tou může být elektromagnetický zámek dveří, ale i turniket, brána, závora pro vjezd vozidel a podobně. Řídicí jednotka EKV zajišťuje chod celého systému. V ní je udržována databáze uživatelů, jejich práva vstupu do jednotlivých oblastí objektu, která mohou být definována nejen místně, ale i časově. Všechny vstupy, nebo i jen pokusy o vstup, jsou s příslušnými časovými údaji uloženy a může jich být využito pro pozdější analýzu. Pravidelné revize EKV se provádějí obvykle jednou ročně.

Elektronická kontrola vstupu

Typy EKV

Řídicí jednotka EKV

EKV je instalována v několika objektech Národní galerie v Praze a její výstupy jsou kontinuálně vyhodnocovány jak v lokálních místech trvalé obsluhy v jednotlivých objektech, tak i v Centrálním operačním středisku. Přístupový systém je doplňkem standardního klíčového systému. Čipová, bezdotyková karta umožňuje určeným pracovníkům přístup do vyhrazených prostor. Čipová karta je přenosná mezi jednotlivými objekty, pracovník má jedinou přístupovou kartu s příslušnými přístupovými oprávněními použitelnou ve všech objektech Národní galerie. Fungující přístupový systém usměrňuje pohyb návštěvníků v kancelářských prostorech.

EKV v NG

¹⁶ Známý je příklad testu vysokotlakého hasebního systému na Karlštejně, jehož realizátor použil historický interiér jako zkušební polygon.

¹⁷ Podrobně se systémy SHZ zabývá příspěvek prof. Jiřího Zelinger, DrSc. "Požární ochrana malých muzeí", Sborník z Konference konzervátorů-restaurátorů, Technické muzeum v Brně, 2008, ISBN978-80-96413-49-5.

3.2.10 Uzavřený televizní okruh

CCTV

Uzavřený televizní okruh (dále CCTV) je systém, který umožňuje sledovat dění v zájmových zónách střeženého prostoru z dohlížecího centra. Pomocí vhodně rozmístěných kamer lze úspěšně identifikovat osoby, vozidla a jiné objekty pohybující se ve snímané scéně. Mimo sledování záběrů v reálném čase je nezbytnou součástí CCTV záznamové zařízení pro archivaci a následné přehrávání zaznamenaných událostí. Systém lze využít nejen jako součásti bezpečnostních aplikací, ale také při sledování počtu a chování návštěvníků, manipulaci se sbírkovými předměty atd.

Využití CCTV

Základní prvky CCTV

Základním stavebním prvkem, který výrazně ovlivní kvalitu celého systému, je kamera. Může být černobílá, popř. barevná. Součástí kamery je vhodný objektiv, kterým lze nastavit požadovanou šířku záběru a tím i velikost scény - tedy zda nás zajímá přehled situace nebo detail. Kromě volby vhodného motivu jsou určujícím parametrem pro kvalitní záběr světelné podmínky na snímané scéně. Jim je nutno přizpůsobit výběr kombinace kamery a objektivu. Proto moderní kamery umožňují komunikaci s objektivem a mnohá základní a provozní nastavení parametrů kamery. Pokud je intenzita světla v daném místě nízká, je nutno scénu nasvítit. To lze provést buď běžným zdrojem bílého světla, nebo infračerveným reflektorem. Pro sledování většího počtu kamer na monitorech se využívá přepínačů signálů, případně videomatice. Archivaci snímků z kamer lze zajistit záznamem na pomaloběžný videorekordér. Současný trend však směřuje k digitalizaci záznamů z kamer a jejich ukládání na paměťová média. Tento způsob umožňuje současné prohlížení v reálném čase, záznam i přehrávání archivovaných snímků. Uspodňuje práci při archivaci, vyhledávání v záznamech a jejich dalším zpracování a exportu. Pravidelné revize CCTV se provádějí obvykle jednou za půl roku, minimálně však jednou ročně.

Videomatice a archivace snímků

Provozování kamerových systémů je zpravidla považováno za zpracování osobních údajů, a podléhá povinnostem stanoveným zákonem.¹⁸ Kontrolu dodržování tohoto zákona vykonává Úřad na ochranu osobních údajů. Proto je nutno na používání instalovaného CCTV návštěvníky muzea ještě před zakoupením vstupenky upozornit.

Revize CCTV

Všechny objekty NG jsou vybaveny kamerami uzavřeného televizního okruhu s digitálním záznamem obrazu. Systém je provozován v souladu s povolením Úřadu pro ochranu osobních údajů. Není zaměřen na pozorování návštěvníků a zaměstnanců NG, ale slouží k ochraně objektů a exponátů. Doplnuje kontrolu vstupu na pracoviště s omezeným přístupem osob (depozitáře, vybrané restaurátorské dílny), kontroluje plášť a střechy budov po případný pohyb závadových osob.

Povinnosti ze zákona č. 101/2000 Sb.

Přehledové kamery ve výstavních prostorách umožňují sledovat postup a koncentraci návštěvníků, v případech typu "poškození exponátu" umožní záznam pozdější vyhodnocení vzniklé události (nešťastná náhoda při tlačení, zlý úmysl atd.). Kamerový systém slouží i k dokumentování činnosti pracovníků podílejících se na instalaci nových exponátů, které ještě nejsou zastřeženy předmětovou ochranou. Výstupy objektového kamerového systému jsou vyvedeny do lokálních velinů v objektech a on-line monitorovány COS.

CCTV v NG

¹⁸ Zákon č. 101/2000 Sb., o ochraně osobních údajů a o změně některých zákonů.

Technické řešení uzavřených televizních okruhů v NG využívá digitálních záznamových zařízení MULTISCOPE a Re_porter od společnosti GEUTEBRÜCK, která jsou ovládána pomocí uživatelského grafického prostředí Multiview nebo novějšího a zpětně kompatibilního prostředí GSCview. Instalací tohoto prostředí na pracovní stanici typu PC je obsluha umožněna vzdálená správa záznamových zařízení včetně možnosti monitorování pořízených záběrů z kamer a jejich archivace. Propojení zabezpečených objektů, respektive jednotlivých bezpečnostních zařízení, je řešeno prostřednictvím datových sítí LAN/WAN, pomocí nichž grafický monitorovací systém a systém CCTV přenáší veškeré události do COS a vybrané události na definovaná pracoviště bezpečnostních referentů NG. Tak je docíleno zpracování jak textové, tak grafické informace z jednotlivých systémů lokální, respektive centrální serverovou jednotkou a operátorovi je umožněno sledovat a řídit všechny systémy, jako by tvořily jeden celek, aniž je zatěžován faktickou růzností jednotlivých systémů.

Digitální záznamové zařízení MULTISCOPE je modulární záznamové zařízení, které umožňuje záznam až z 32 analogových kamer na interní pevné disky nebo externí raid pole. Jeho architektura využívá standardních PC komponent, jako jsou IDE a SCSI hard disky, zálohovací média CD-RW, DVD-RW atd. Pro export malého počtu snímků je v základní výbavě disketová jednotka. Zařízení MULTISCOPE lze ovládat a monitorovat místně pomocí PC myši a monitoru nebo vzdáleně ze standardního PC s patřičným programovým vybavením (MultiView, GSCview). Multitasking umožňuje současný záznam, přehrávání, zálohování, případně komunikaci se vzdálenými PC. Záznamová kapacita na vnitřní HDD může být až 800 GB a na vnější, např. RAID poli, na úrovni TB. Záznam je prováděn s vysokou kvalitou pomocí modifikované kompresní metody JPEG s maximální rychlostí 50 snímků za sekundu a možností volby různé záznamové rychlosti a stupně komprese pro každý kamerový vstup. Volně programovatelné ovládací vstupy umožňují měnit režimy záznamu, obrazové reakce na monitorech, atd. Obraz z kamer je zobrazován na běžném PC monitoru, popřípadě pomocí rozhraní MSC-II/IFO je live obraz zobrazován na analogových monitorech takže obsluha může nepřetržitě sledovat libovolný obraz.

Digitální záznamové zařízení Re_porter, Re_porter sensor patří k nástupcům záznamového zařízení MULTISCOPE. Jde o kompaktní jednotku, která umožňuje záznam až z 16 analogových nebo IP kamer (i megapixelových) na dva interní pevné disky o kapacitě až 2 TB nebo externí úložiště, např. RAID pole. Multitasking umožňuje současný záznam, přehrávání, zálohování, případně komunikaci se vzdálenými PC. Pro záznam je použit optimalizovaný kompresní formát MPEG4CCTV se záznamovou rychlostí až 25fps na každý kanál při rozlišení 2CIF včetně možnosti nahrát jeden audio kanál. Záznam lze řídit např. až šestnácti alarmovými vstupy nebo integrovaným detektorem pohybu. Pro export pořízeného záznamu nebo snímků je nutno použít externí zálohovací média nebo PC. Zařízení Re_porter lze ovládat a monitorovat místně pomocí PC myši a monitoru nebo vzdáleně ze standardního PC s patřičným programovým vybavením (GSCview). Jednotka obsahuje v základu licence pro vzdálený přístup až 10 uživatelů připojujících se přes integrované síťové rozhraní. Obraz z kamer je zobrazován na běžném PC monitoru, popřípadě lze instalaci volitelné duální grafické karty připojit dva VGA monitory, na kterých obsluha může nepřetržitě sledovat libovolný obraz.

Záznamová zařízení Re_porter sensor mají navíc doplněné licence 3-D video detektoru pohybu. Jde o velice sofistikovaný detektor pohybu pro kritické venkovní aplikace, který funguje naprosto nezávisle na přenosu a záznamu snímků. V nastavení videoanalýzy lze nastavit různé paralelní měřicí cykly od 40ms do 10s pro reálnou detekci jak velmi rychlých, tak i velmi pomalých pohybů, 128 volně definovatelných detekčních oblastí, volně definovatelné pozice a velikosti objektu, speciální perspektivní funkce, funkce potlačení globálních změn, detekci směru a rychlosti pohybu pro rozeznání povolených pohybů, možnost zobrazení vektoru pohybu v GSC-View atd.

Záznamové
zařízení
Re_porter
sensor

3.2.11 Interní komunikace a hlášení událostí

Interní komunikace mezi pracovníky muzea odpovědnými za ochranu sbírek a bezpečnost návštěvníků je ve větších muzeích zajišťována zpravidla pomocí duplexních vysílaček. Ty jsou v NG ještě doplněny stabilními i mobilními tísňovými hlásiči (rádiová pojítka), které slouží především k bezpečnosti vlastních pracovníků dozorčí služby (používají se zejména v případě jejich napadení nebo ohrožení), ale i pro okamžitou signalizaci nespécifikované mimořádné události ve střežených prostorech. Vysílačky i tísňová tlačítka jsou instalovány ve všech objektech Národní galerie v Praze a jsou propojeny s lokálními místy trvalé obsluhy v jednotlivých objektech a s Centrálním operačním střediskem.

Interní
komunikace

3.2.12 Měření a regulace fyzikálních veličin (vlhkost, teplota, světelná intenzita, osvit, UV záření)

Úroveň relativní vlhkosti, teploty, světelné intenzity a ultrafialového záření významně ovlivňuje dlouhodobé uchování předmětů. Tyto fyzikální veličiny jsou v NG pravidelně sledovány, a to v několika úrovních, které se od objektu různí. Výstavní sály a depozitáře jsou zpravidla vybaveny záznamovými zařízeními na sledování teploty a vlhkosti a podle dlouhodobě získávaných dat jsou příslušné prostory vybavovány zvlhčovači nebo odvlhčovači. Teplota je regulovatelná pouze v objektech s klimatizačními jednotkami. V rámci organizační struktury NG je vyčleněn jeden pracovník, který má v popisu práce sledování a regulaci teploty, vlhkosti, světelné intenzity a UV záření, a ten provádí pravidelný monitoring mobilními měřicími přístroji, aktuální situaci při pravidelných kontrolách stavu sbírek kontrolují i restaurátoři NG.

Preventivní
konzervace -
fyzikální
veličiny

Akceptovatelná úroveň okamžitá nebo dlouhodobá je předmětem neustálého výzkumu muzejních konzervátorů - restaurátorů. Přehledová tabulka jednoduché analýze rizika vlivu teploty a relativní vlhkosti je uvedena pod č. 2.¹⁹

Rizika vlivu
teploty
a vlhkosti
na sbírkové
předměty

¹⁹

Data uvedená v tabulce jsou dlouhodobě akceptována a doporučována ICOM - Mezinárodní radou muzeí, přesto aktuální výzkumy, zvláště v rámci Evropské unie, začínají poukazovat u některých materiálů na vyšší škodlivost pravidelných mikrovýkyvů klimatu (zvl. teploty a vlhkosti) způsobovaných oscilačními hodnotami, nastavenými na klimatizačních jednotkách. Tyto časté výkyvy dané funkcí klimatizace působí předmětům více problémů než překračování doporučených hodnot, které se děje v dlouhých pozvolných časových intervalech v závislosti na proměně ročních období a klimatické setrvačnosti některých stavebních materiálů, které brání rychlým změnám.

Tabulka II. - Přehled teplot a relativní vlhkosti

DRUH PROSTOR	NASTAVENÍ A ROČNÍ PRŮMĚR	MAXIMÁLNÍ FLUKTUACE A GRADIENTY V KONTROLOVANÝCH PROSTORÁCH			HODNOCENÍ VLIVU PROSTŘEDÍ
		Kvalita řízení prostředí	Malá fluktuace a gradienty	Hodnoty teploty a relativní vlhkosti	
MUZEA, GALERIE, KNIHOVNY A ARCHIVY: všechny badatelný a depozitáře pro chemicky stabilní sbírky, od střední až k nejvyšší citlivosti	50% RV (nebo průměrná vlhkost pro stálé sbírky) T: mezi 15°C a 25°C	AA Precizní řízení, žádné sezónní změny	+/-5%RV +/-2°C	RV: žádné změny nad 5°C a pod 5°C	U většiny artefaktů a maleb neexistuje riziko mechanického poškození. Některé kovy a minerály mohou degradovat, jestliže 50% relativní vlhkost (RV) přesáhne kritickou RV. Chemicky nestabilní předměty jsou během desetiletí nepoužitelné.
	Prostory určené pro přechodné výstavy musí splňovat podmínky uvedené ve výpůjční smlouvě, obvykle jde o 50% RV, 21°C, ale někdy 55% RV nebo i 60% RV. Pro polychromované dřevěné sochy nebo např. trámové stropy může být RV 65%.*	A Precizní řízení, jisté odchylky nebo sezónní změny, ne však zároveň	+/-5%RV +/-2°C	Nad 10% RV, pod 10%RV, nad 5°C, pod 10°C	Malé riziko mechanického poškození u vysoce citlivých předmětů, žádné mechanické riziko u většiny artefaktů, maleb a knih. Chemicky nestabilní předměty jsou během desetiletí nepoužitelné.
		B Precizní řízení, občasné odchylky plus zimní teplotní poklesy	+/-10%RV +/-2°	RV beze změn do 5°C, pod 10°C	
		C Ochrana před výskytem extrémních hodnot	+/-10%RV +/-5°C	Nad 10%, pod 10% RV nad 10°C, ale ne nad 30°C	
		C Ochrana před výskytem extrémních hodnot	Od 25% RV do 75% RV během roku T zřídka nad 30°C, obvykle pod 25°C	Mírné riziko mechanického poškození u vysoce citlivých předmětů, nepatrné riziko u většiny maleb a fotografií, některých artefaktů a knih a neexistující riziko mechanického poškození u mnohých artefaktů a většiny knih. Chemicky nestabilní předměty jsou během desetiletí nepoužitelné o to více, jsou-li běžně vystavovány teplotám okolo 30°C. Chladné zimní období jim zdvojnásobí životnost.	

Tabulka III. - Přehled teplot a relativní vlhkosti (pokračování)

DRUH SBÍRKY	NASTAVENÍ A ROČNÍ PRŮMĚR	MAXIMÁLNÍ FLUKTUACE A GRADIENTY (růst) V KONTROLOVANÝCH PROSTORÁCH			HODNOCENÍ VLIVU PROSTŘEDÍ
		Kvalita řízení prostředí	Malá fluktuace a gradienty	Krátkodobá nastavení v celkovém systému	
		D Ochrana před vlhkostí	Spolehlivě pod 75% RV		<p>Vysoké riziko mechanického poškození u vysoce citlivých předmětů, mírné riziko u většiny maleb a fotografií, některých artefaktů a knih a nepatrné riziko pro mnoho artefaktů a většinu knih. Chemicky nestabilní předměty jsou během desetiletí nepoužitelné o to více, jsou-li běžně vystavovány teplotám okolo 30°C, ale chladné zimní období jim zdvojnásobí životnost.</p> <p>Vysoké riziko náhlého či kumulativního mechanického poškození většiny artefaktů a maleb díky nízkému lomu vlhkosti, ale i vysoké vlhkostní delaminace a deformace, kterým je potřeba se vyhnout především u dých, maleb, papíru a fotografií. Nutnost zabránit růstu plísní a rychlé korozi. Chemicky nestabilní předměty jsou během desetiletí nepoužitelné o to více, jsou-li běžně vystavovány teplotám okolo 30°C, ale chladné zimní období jim zdvojnásobí životnost.</p>
ARCHIVY, KNIHOVNY Sklady chemicky nestabilních sbírek	Skladování v teplotě: - 20°C 40% RV	+/-10% RV +/-2°C			Chemicky nestabilní předměty jsou použitelné po tisíciletí. Změny relativní vlhkosti do jednoho měsíce neovlivňují většinu správně uskladněných záznamů při daných teplotách (čas, který stráví mimo archiv, je určující pro jejich životnost).
	Skladování v teplotě: 10°C Od 30% RV do 50% RV	(pro sbírku vhodnější, když je dosaženo nižších teplot během zimy, pokud se nevyskytne vlhkost)			Chemicky nestabilní předměty jsou použitelné po staletí i více. Knihy a papír mají tendenci k nízké mechanické citlivosti na fluktuace.
SPECIÁLNÍ SBÍRKY KOVOVÝCH PŘEDMĚTŮ	Nevlhké prostředí: 0-30% RV	RV by neměla překročit kritické hodnoty, např. 30% RV			

Malá fluktuace je každá fluktuace menší než při sezónních změnách. Některé fluktuace jsou příliš malé, aby měly vliv na některé předměty nebo předměty uložené ve skříních či vitrínách.

Podrobnější rozbor vlivu světelného záření na různé druhy sbírkových předmětů lze nalézt ve zprávě International Commission on Illumination z roku 2004, publikované pod názvem Control of Damage to Museum Objects by Optical Radiation (CIE

Tabulka IV. - Citlivost barevných materiálů na světlo

	Vysoká citlivost na světlo			Středně vysoká citlivost na světlo			Nízká citlivost na světlo			Nulová citlivost na světlo		
	Většina rostlinných výtažků, a tedy i většina historických organických barev v celé škále - žluté, oranžové, zelené, purpurové, mnohé červené, modré. Výtažky z hmyzu, jako je šelak (žlutá), šarlat (karmín). Většina syntetických barev, jako jsou anilíny. Mnohá levná syntetická barviva. Většina fixů včetně černé. Většina barev používaných u papíru v tomto století pro tónování. Většina barevných tisků s barvou ve jménu, například Kodacolor.			Některé historické rostlinné výtažky, především alizarin (červené barvivo) jako barva na vlnu nebo jako barvy na obecné použití. Liší se v rozsahu a mohou spadat do nižší kategorie v závislosti na koncentraci, substrátu a mořidle. Barva většiny kůží a peří. Většina barevných fotografií s "chromem" v názvu, například Cibachrome.			Umělecké palety klasifikované jako trvalé (směs skutečně trvalých barev SPOLU s nízkou citlivostí na světlo, jako je ASTM D, kategorie I insor a Newton AA). Strukturální barvy u hmyzu (je-li blokováno UV). Některé historické rostlinné výtažky, především indigo ve vlně. Stříbrně/želatinové černé a bílé tisky, vyjma RC papír a pouze, je-li blokováno UV. Mnohé vysoce kvalitní moderní barvy vyráběné pro externí použití, automobily. Vermilion čili rumělka (tmavne v závislosti na světle).			Většina, ale ne všechny minerální barvy. Skutečná fresková sada barev díky potřebě stability v alkálii. Barvy opravdového skla, smaltů, keramiky (nezaměňovat se smaltovými barvami). Mnohé monochromatické obrazy na papíru, jako je uhlová tuš, ale tónování papíru a přidané zabarvení do tuše jsou často citlivé na světlo a samotný papír je nutno s opatrností považovat za málo citlivý na světlo. Mnohé vysoce kvalitní moderní barvy vyráběné pro externí použití, automobily.		
Kategorie Modrá vlna	1	2	3	4	5	6	7	8	Přes 8			
Mix H (včetně UV)	0,22	0,6	1,5	3,5	8	20	50	120				
Pravděpodobně Mix H (bez UV)	0,3	1	3	10	30	100	300	1000				

Vysvětlivky k tabulce

Kategorie Modrá vlna je standardní mezinárodní (ISO) kategorie pro rozlišení citlivosti na světlo, založená na 8 odstínech modré, používá se jako příklad odolnosti vůči světlu.

Mix H je jednotka světelného osvětlení. Megalux hodina = jednotka intenzity osvětlení (v megaluxech) znásobená časem vystavování vlivu světla (v hodinách).

Výrazný úbytek je zde definován jako Šedá škála 4 (GS4), používá se ve všech testech zabývajících se úbytkem světla. Je to přibližně stejné jako barevné rozdíly jednotky 1.6 CIELAB. Tam je přibližně 30 stupňů přechodu od jasných barev k téměř bílé.

Silné UV odkazuje k spektru obdobnému dennímu světlu pronikajícím sklem. Údaje používané k odvození této tabulky vycházejí ze spektra obecně užívaného k odolnosti vůči světlu. Osvětlení zde nejlépe odpovídá údajům, které varují odstíny kategorie Modrá vlna.

Osvětlení s blokovanou složkou UV záření, vycházející z testování 400 barev. Jde o nejnižší možný osvětlení pro přírodní barviva. Výsledky ukazují nepatrné výhody používání UV filtru na barvy s nízkou citlivostí ale významný vliv na barvy s vysokou citlivostí. Pro přesnější odhady je třeba použít UV vysoké úrovně.

Nulová citlivost vůči světlu nezaručuje životnost barev. Mnoho barviv v této skupině je citlivých na znečištění. Mnoho organických médií zežloutne nebo vybledne, nebo když je přítomno UV, dochází k obojímu.

Konkrétní médium hraje jen malou roli při měření výše degradace, roli při úbytku barvy hraje barvivo a ne to, zda jde o olej nebo temperu, akvarel nebo akryl. Média vykazují velké rozdíly mezi stupni odbarvení od znečišťující látky, jako je ovzduší nebo sirovodík.

V expozicích NG je zakázáno používat fotoaparáty s bleskem, proto je vliv vysoké úrovně světelné intenzity pocházející z tohoto zdroje na předměty významně eliminován. Instalace systémů pro měření a regulaci fyzikálních veličin nebyla součástí Projektu. Nové bezpečnostní a monitorovací systémy však umožňují sledovat i tyto veličiny a upozorňovat obsluhu COS na výkyvy z nadefinovaných hodnot.

Monitoring klimatu v rámci bezpečnostních systémů

3.2.13 Měření a regulace jiných významných veličin (zaplavení, napadení plísněmi a škůdci)

Vedle pravidelné regulace fyzikálních veličin restaurátorské oddělení monitoruje výskyt plísní a hub pomocí měření spadu plísněvých spór. V případě podezření na napadení plísněmi u konkrétního předmětu se provádějí kontrolní stěry, které vyhodnocuje laboratoř restaurátorského oddělení. Správci depozitářů v rámci své pracovní náplně vizuálně kontrolují případný výskyt dřevokazného hmyzu a v případě indicií o jeho aktivní činnosti kontaktují restaurátorské oddělení k nezbytnému zásahu. Ostatní veličiny jako např. prach či smog NG pravidelně nemonitoruje.

Monitoring plísněvých spór

Monitoring dřevokazného hmyzu

Součástí bezpečnostního systému NG je i sledování hladiny spodní vody, a to v klášteře sv. Anežky České a ve Veletržním paláci. Anežský klášter byl zasažen ničivou povodní v roce 2002. Přes přijatá protipovodňová opatření hlavním městem Prahou stále existuje poměrně vysoké riziko zaplavení části prostor tohoto areálu. Proto zde byl instalován monitorovací systém hladiny spodní vody ještě před započítáním projektu. Signál případného zaplavení je v obou jmenovaných objektech přenášen do monitorovacího střediska v klášteře sv. Anežky České a do Centrálního operačního střediska (COS plní i funkci lokálního monitorovacího střediska pro Veletržní palác).

Sledování hladiny spodní vody

3.2.14 Interní a externí osvětlení

Venkovní osvětlení budov i vnitřní osvětlení prostor má v bezpečnostním systému významnou roli. Vnější osvětlení budov a jejich okolí hraje významnou preventivní úlohu pro případ vloupání nebo jiné nezákonné činnosti, stejně tak i viditelnost budovy, tzn. zejména její nezastínění vegetací nebo např. parkující, příp. dočasně umístěnou stavební technikou. Venkovní osvětlení hraje důležitou roli pro správnou funkci venkovních kamer (v případě NG je většina z nich vybavena infračervenými reflektory pro noční provoz).

Vnější osvětlení

Naproti tomu vnitřní osvětlení je stálým ohrožením pro sbírkové předměty, zejména v expozicích (viz výše). Interní osvětlení z hlediska bezpečnosti většinou splňuje podmínky funkčnosti instalovaného CCTV, a to v denním i v nočním provozu.

Vnitřní osvětlení

3.2.15 Systém ochrany proti přepětí a elektrickým rázům

Úkolem tohoto systému je efektivní ochrana proti účinkům blesku a přepětí. V současnosti jsou tyto systémy konstruovány na bázi kombinace varistoru a bleskojistky a dalších komponentů tak, aby co nejvíce omezily nejen proudový ráz, způsobený ponejvíce bleskem, ale i zbytkové napětí, které ve vedení zůstává po prvním proudovém rázu.

Přepět'ová ochrana

Veškeré instalované technologie v rámci projektu v NG jsou do různých úrovní ošetřeny přepět'ovou ochranou.

3.2.16 Centrální operační středisko (velín)

Bez kontinuálního vyhodnocování a monitorování jednotlivých systémů by jejich instalace byla vyhazováním peněz. Proto každý instalovaný monitorovací systém musí být kontinuálně sledován a vyhodnocován. Tak se v případě NG děje v lokálních monitorovacích střediscích a v centrálním operačním středisku.

Kontinuální vyhodnocování dat

Projekt zajistil dobudování komplexní vzájemně propojené informační sítě samostatných lokálních monitorovacích středisek v jednotlivých objektech a centrálního operačního střediska. Systém tak umožňuje centrálně monitorovat a ovládat jednotlivé bezpečnostní systémy, které jsou instalovány ve všech objektech NG. Modernizace tak snížila počet pracovníků ostrahy při současném zvýšení úrovně bezpečnosti objektů a sbírkových předmětů.

Servis a reálná technická obsluha

Při návrhu bylo současně přihlédnuto k následnému provozu bezpečnostních systémů, zejména nárokům kladeným na servis a reálným technickým možnostem obsluhy. Z toho důvodu je ve všech objektech NG u jednotlivých instalovaných technologiích bezpečnostních systémů dodržena jednotnost typů ústředen a řídicích jednotek, popřípadě jejich vzájemná kompatibilita. Jednotlivé systémy jsou vybaveny vlastní inteligencí, která zajišťuje optimalizaci jejich provozu a řešení mimořádné situace v rámci vlastního systému. Nasazení jednotlivých systémů a rozsah jejich instalace v jednotlivých objektech vychází z potřeb, které jsou kladeny na jejich zabezpečení. Výstupy jsou v daném objektu svedeny do grafického monitorovacího systému. Integrace bezpečnostních systémů instalovaných ve všech zabezpečených objektech NG je postavena na grafickém monitorovacím systému LATIS® SQL (viz popis v části Elektrická zabezpečovací signalizace) propojeném s centrálním registrem sbírek, kde jsou uložena základní popisná data o sbírkových předmětech, zpracovaná v textové a obrazové podobě. Tak je urychlena identifikace předmětu při ztrátě, krádeži nebo zničení. Tímto řešením je také dosaženo jednotné databáze dat a zajištěna možnost modulární výstavby v prostředí galerijní datové sítě s možností směřovat monitorování na několik pracovišť současně. V rámci projektu bylo pilotně zpracováno vybraných dva tisíce sbírkových předmětů vybraných dva tisíce sbírkových předmětů NG vystavených ve stálých expozicích.

Kompatibilita a optimalizace systému

Integrace dat z centrálního katalogu sbírek v COS

3.2.17 Přenos dat intervenčním jednotkám a spolupráce s nimi

Intervenční jednotky lze rozdělit do dvou hlavních skupin: na zásahové skupiny přímo v objektech nebo v organizaci a zásahové skupiny vnější. V objektech zasahují v omezeném rozsahu pracovníci ostražky, což jsou v případě NG pracovníci smluvní agentury. Současně, dle závažnosti zásahu, je předáván signál o napadení objektu nebo požáru v objektu prostřednictvím objektových zařízení Policii ČR nebo Hasičskému záchrannému sboru. Zásahová akce každé jednotky je upravena jednak interními směrnici NG (pro případ zásahu smluvní agentury) nebo přímo smluvním vztahem (Policie ČR). Současně jsou automaticky a bez možnosti ovlivnění ostražkou objektu vybrané signály objektové EZS přenášeny na pult systému centralizované ochrany Policie ČR (každý objekt má samostatné, naprosto nezávislé napojení s vlastními zdroji el. proudu na SCO PČR rádiovou a telefonní přípojkou s on-line sledováním správné funkce zařízení; funkčnost zařízení/připojení sledují bezpečnostní systémy Policie ČR nezávisle na funkci bezpečnostních systémů NG).

Zásahové skupiny v NG

Vnější zásahové skupiny

Napojení na SCO PČR

3.2.18 Ochrana dat a osobních údajů

Všechny počítače napojené do sítě bezpečnostních systémů NG, které nejsou umístěny v místnostech s vyhrazeným a evidovaným přístupem osob, mají odpojena všechna obvyklá vstupní/výstupní zařízení. Nelze obsluhovat diskové mechaniky, nelze napojit USB zařízení, nelze napojit tiskárnu, nelze manipulovat s bootovací sekvencí počítače.²¹ Síť LAN/WAN nemá povolenu možnost automatické konfigurace a vyhledávání připojených zařízení. Komunikace mezi objekty probíhá prostřednictvím šifrovaného toku dat na vyhrazených neveřejných rádioroleových trasách. Obsluze je zakázáno jakkoli se pokoušet zprovoznit tato záměrně odpojená zařízení. Všichni uživatelé sítě mají správcem stanoven stupeň oprávnění přístupu k těmto zařízením. Je zakázáno pokoušet se tato omezení obcházet nebo i pokoušet se měnit tato nastavení.

Ochrana dat a osobních údajů

Oprávnění k přístupu

Operátoři mohou v rámci svých dalších pravomocí provádět ukládání zájmových obrazových sekvencí do vyhrazených adresářů na vnitřní pevný disk obsluhovaného počítače. Uložený záznam je tam chráněn před automatickým přepsáním.

Pravomoci operátorů

Data z prostředků bezpečnostních systémů NG mohou exportovat pouze vlastní pracovníci (odborní referenti oddělení bezpečnosti a ochrany NG), a to pouze na určených přístrojích umístěných na oddělených pracovištích s omezeným přístupem. Veškerý export dat je možný pouze na základě písemné žádosti, obvykle od příslušných útvarů Policie ČR.

Export dat z bezpečnostního systému

3.2.19 Bezpečnost sbírek v rámci organizačního schématu instituce

Organizace a řízení bezpečnostního systému každé instituce musí mít jasná pravidla. V každém muzeu musí být určen jeden pracovník, který tuto oblast řídí. V menších institucích bývá tato funkce zpravidla kumulovaná s funkcí ředitele nebo jiného vedoucího pracovníka, ve větších muzeích bývá spojena do jednoho referátu s příbuznými činnostmi (např. s funkcí BOZP), v těch největších existují

Pravidla organizace a řízení BS

²¹ Bootovací sekvence počítače je řetězec operací, který následuje po jeho zapnutí tak, aby počítač mohl být správně používán.

samostatné útvary zabývající se komplexně bezpečností sbírek.

V NG je tato činnost řízena oddělením bezpečnosti a ochrany (OBO). OBO je základním metodickým a výkonným orgánem generálního ředitele NG (GŘ NG) na úseku ochrany osob, sbírek a majetku NG. Zpracovává dokumenty, řídí činnost a provádí kontroly ve všech oblastech ochrany sbírek. Zabezpečuje výstavbu bezpečnostních systémů. Provádí kontrolní činnost ve vymezeném úseku. Vedoucí OBO je přímo podřízen generálnímu řediteli NG.

**Oddělení
bezpečnosti
a ochrany v NG**

OBO ve své činnosti:

- stanovuje závazné podmínky k zajištění bezpečnosti a ochrany osob, sbírek a dalšího majetku NG,
- rozhoduje o otázkách koncepce a rozvoje bezpečnostních systémů, jejich provozu a údržby,
- rozhoduje v otázkách analytických a metodických ve všech objektech NG,
- určuje důležitost střežených míst,
- stanovuje závazné podmínky ochrany osob a ostrahy exponátů pro trvalé i dočasné expozice v rámci celé NG,
- zajišťuje ochranu převozů sbírkových předmětů a finančních hotovostí,
- rozhoduje o vydání příkazu k okamžitým opatřením směřujícím k ochraně osob, sbírek a majetku NG,
- provádí kontrolní činnost z pravomoci GŘ NG,
- zpracovává návrhy dokumentů pro oblast bezpečnosti a ochrany sbírek,
- zajišťuje styk s orgány policie v rámci své odpovědnosti,
- provádí školení všech pracovníků ostrahy.

Jak už z charakteristiky OBO vyplývá, bylo toto pracoviště i hlavním útvarem pro dohled nad veškerými instalacemi, nad uváděním jednotlivých systémů do provozu a pro organizační opatření, která s sebou modernizované technologie přinesly.

Otázky, které by měly být položeny v přípravné (návrhové) fázi budování bezpečnostního systému

**Otázky k
přípravné fázi**

1) Jsou v muzeu umění zpracovány všechny interní směrnice, které k zajištění bezpečnosti a ochrany spravovaného majetku mají být a zaměstnanci jsou s nimi dobře seznámeni?

2) Je v organizační struktuře muzea jasně definována odpovědná osoba za tuto činnost a tato pozice obsazena kompetentním zaměstnancem nebo jde o kumulovanou funkci?

- 3) Je tento zaměstnanec pravidelně proškolen v aktuálních bezpečnostních předpisech a trendech nebo muzeum tuto oblast řeší dodavatelsky a zaměstnanci se o ní nezajímají?
- 4) Má muzeum aktuálně identifikovány všechny hrozby, které nepříznivě ohrožují sbírky, ostatní majetek, zaměstnance a návštěvníky?
- 5) Má muzeum vypracovanou analýzu rizik a bezpečnostní plán?
- 6) Kdo se na zpracování analýzy rizik a plánu podílel? Vznikla analýza rizik jako vlastní interní materiál nebo byla zadána externí firmě, která ji zpracovala bez konzultací se základními organizačními složkami muzea, nebo externí firma spolupracovala při analýze rizik se všemi zaměstnaneckými skupinami a analýza zachycuje maximum možných rizik?
- 7) Existuje v muzeu pravidelně aktualizovaný katalog hrozeb a krizových situací s jejich konkrétně definovanými následky a opatřeními, o nichž jsou zaměstnanci pravidelně informováni a proškoleni v optimálních reakcích na ně?
- 8) Má každý objekt muzea zpracovanou vlastní bezpečnostní charakteristiku?
- 9) Splňuje současný bezpečnostní systém všechny předpisy a certifikáty, které by měl mít?
- 10) Je stávající bezpečnostní systém muzea pouze lokální podle jednotlivých objektů nebo umožňuje centralizovanou kontrolu odpovědným pracovníkem, referátem, oddělením?
- 11) Dochází k pravidelnému vyhodnocování všech dat ze stávajícího bezpečnostního systému a zaměstnanci podle něho plánují své další činnosti (např. ochranu a rozmístění děl na výstavě, provoz návštěvnických skupin při doprovodných programech apod.)?
- 12) Je třeba na základě analýzy rizik udělat některá technická opatření (např. modernizovat celý bezpečnostní systém, jeho dílčí část, aktualizovat organizační strukturu a do oblasti bezpečnosti více zaangažovat vlastní zaměstnance)?
- 13) Je o výsledcích analýzy rizik informován zřizovatel a vedení muzea řeší případné kroky k nápravě ve spolupráci s ním?
- 14) Je zpracován bezpečnostní plán v součinnosti se zřizovatelem, případně s dalšími kulturními institucemi, mají-li obdobné problémy?
- 15) Jak je řešena požární bezpečnost a má nebo plánuje muzeum instalaci stabilního hasicího zařízení?

Kapitola II. Postupy při organizaci vlastní realizace dodávky bezpečnostního systému muzea umění

Základním kamenem organizace úprav či nového uvedení bezpečnostního systému v muzeu umění/galerii musí být úzká týmová spolupráce všech zainteresovaných složek. Tedy nejen nejvyššího managementu galerie (případně zřizovatele), bezpečnostního manažera a příslušné specializované firmy, která zakázku provádí, ale důležité je i zapojení dalších odborných pracovníků a zaměstnanců.

**Týmová
spolupráce**

1. Organizační tým a jeho ustavení

V první řadě by od počátku měli být v týmu zastoupeni kurátoři sbírek, případně restaurátoři, kteří nejlépe znají problematiku a nároky pasivní konzervace jim svěřených sbírkových předmětů, dále registrátoři, kteří vedou smluvní agendu a znají požadavky partnerů galerie na bezpečnost, např. při vyřizování výpůjček, lektoři, kteří odpovídají za bezpečnost sbírek i návštěvníků v muzeu při různých programech, a zástupci vlastních kustodů (dozorčí služby), kteří zajišťují fyzickou ostrahu sbírek.

**Profese
zapojené do
realizace**

Každá z těchto specializovaných činností totiž přináší do problematiky bezpečnosti své požadavky a pohled a pokud se tato prvotní diskuse podcení a spolupráce v průběhu realizace zanedbá, berou zaměstnanci předpisy danou bezpečnost pouze formálně, jako nezbytné zlo, za něž necítí osobní zodpovědnost. Tím stoupá i riziko, že některé části dobře navrženého bezpečnostního systému nebudou správně využívány, nebo budou dokonce jako komplikace jiné odborné aktivity oslabeny či ignorovány.

Maximální počet muzejních zaměstnanců, kteří budou se smyslem, konceptem a realizací projektu a z něho plynoucích interních předpisů dobře obeznámeni, také eliminuje jednu ze současných bolestí muzeí umění, jíž je dlouhodobý přenos profesních standardů do pravidelného praktického života instituce. Často informace a činnosti, které značným úsilím jednotlivců posunou některou část galerie na vyšší profesní úroveň, po odchodu příslušných pracovníků v instituci zanikají a jejich nástupci znovu začínají od nuly.

**Profesní
standardy
a předpisy**

2. Statický a dynamický vzorec bezpečnostního systému

2.1 Statický vzorec

Další velký problém českého muzejnictví, který může týmová spolupráce na přípravě realizace bezpečnostních systémů odstranit, je chápání bezpečnostního systému muzea umění staticky, pouze jako jednotlivých izolovaných okruhů čidel a kamer, EZS, EPS, mechanických zábran a bezpečnostních služeb.

**Statické pojetí
bezpečnosti**

Tento zjednodušený pohled je ve velkých muzeích většinou dán specializací jednotlivých organizačních úseků, které se soustředí pouze na své dílčí problémy a minimálně kooperují na odborných úkolech ostatních sekcí. V řízení práce pak převládá hierarchický model, kdy management obvykle přepokládá, že je dostačující jmenovat odpovědnou osobu za ten který úsek, koordinace práce zpravidla probíhá formou uzavřených porad pověřených osob, takže se ztrácí obousměrný tok informací mezi ostatními pracovníky jednotlivých sekcí.

**Hierarchický
model řízení**

U malých muzeí zase bývají pravidlem kumulované funkce, kdy při každodenních rutinních starostech nezbyvá čas na sledování aktuálního vývoje v zájmovém oboru, natož v často nedobrovolně přidružených ostatních funkcích. Vlastní problematika

**Kumulace
nesouvisejících
funkcí**

bezpečnosti bývá často řešena smluvním vztahem se specializovanou firmou, jejíž pracovník přijde do galerie jednou za čas, provede předepsanou kontrolu, vyplní protokol a všichni jsou ukolébáni bezstarostným pocitem přenesené odpovědnosti, který může na dlouhou dobu zakrývat narůstající vnitřní bezpečnostní rizika.

**Externí firmy
a přenos
odpovědnosti**

2.2 Dynamický vzorec

Dynamický vzorec pojetí bezpečnostního systému zahrnuje nejen mechanické a technické prvky ochrany před krádeží, poškozením či ztrátou a minimalizaci požárního ohrožení, ale i systém preventivních opatření, vycházejících z propracovaných interních bezpečnostních předpisů, které zohledňují specifika jednotlivých provozních částí galerie - strategické rozvojové plány, preventivní plány, havarijní plány, režimová opatření zacházení se sbírkou (jako jsou např. deponitární řád, badatelský řád, výpůjční podmínky, evidence pohybu sbírkových předmětů ap.), návštěvní řád, režim vstupů do objektu organizace (mimo expozice a výstavní prostory v otevírací době), režim užívání klíčů, pravidla kontroly bezpečnostních signalizací a strážní či dozorčí služby, evakuační plán pro případ živelných pohrom atd.

**Dynamické
pojetí
bezpečnosti**

**Technická
opatření**

Všechny výše jmenované materiály však nemohou být jen formálně popsané papíry, které se pouze předkládají při kontrole nadřízených orgánů, ale musí být funkčními návody a zažitými kodifikacemi postupů, které má ten který pracovník dodržovat. Postupy proto musí vzejít ze široké diskuse většiny zaměstnanců galerie, kterým nejdříve byly vysvětleny všechny platné zákonné předpisy, podány aktuální informace o profesních standardech v tom kterém daném oboru a kteří byli seznámeni s provedenou analýzou rizik (na níž by se měli podílet i v instituci nezainteresovaní pracovníci, kteří snáze odhalí tzv. profesní slepotu plynoucí ze zažitých nesprávných postupů). V závěru mohou tito zaměstnanci připomínkovat výsledný interní předpis, jehož schválenou podobu pak musí beze zbytku naplňovat.

**Kontrolní
mechanismy**

**Zažité postupy
a funkční
návody**

Pravidla a interní předpisy nemusejí být komplikované a plně nesrozumitelných odborných termínů, naopak by měly odrážet aktuální stav muzea. V případě nových skutečností reagujících na bezpečnostní rizika plynoucí z praxe by měly být vzápětí upraveny i tyto předpisy, aby se nestávaly pouze formálním soupisem kroků, které nikdo nedodrжуje (jak se stalo zvykem v období politické nesvobody druhé poloviny 20. století). V žádném případě však změny v organizaci bezpečnostních předpisů nemohou klesat pod uznávané mezinárodní muzejní standardy pro danou oblast.

**Aktuální interní
předpisy
odrážející
mezinárodní
standardy**

3. Příklad dobré praxe

Příkladem dobré praxe (best practices), jak by měla realizace bezpečnostních opatření galerie vypadat, je zpracování požární strategie pro Darwinovo centrum při Britském přírodovědeckém muzeu v Londýně (viz. příspěvek Václava Levíčka, Čech EPS ČR, na diskusním semináři "Význam EPS při ochraně kulturního dědictví před požárem" TMB, Brno květen 2010, <http://www.pozarybrno.cz/ke-stazeni/>), která byla řešena v souvislosti se stavbou nového centra.

**Požární
strategie
Darwinova
centra
v Londýně**

Již ve fázi projektové přípravy stavby byl vytvořen pracovní tým složený z muzejních specialistů, zástupců vědců, kteří v budově pracují, a technika požární ochrany. Tým vypracoval na základě analýzy rizik a zhodnocení provozu staré budovy novou požární strategii. Ta konstatovala, že jedinečnost a nenahraditelnost muzejních sbírek je důvodem k bezpečnostním opatřením překračujícím minimální standardy požární ochrany a bezpečnostní opatření navržená strategií byla rozpracována do projektu. Podkladem pro strategii bylo vyhodnocení platných předpisů a norem jak stavebních, tak požárních a bezpečnostních a jejich konfrontace s provozem muzea.

**Fáze
projektové
přípravy**

Bezpečnost tak byla řešena vzhledem k nové budově, k uložení a přístupnosti sbírek a práci vědců v rámci muzea a k interaktivním bodům přístupu veřejnosti k vědcům a sbírkám. Důsledná analýza rizik například odhalila vysokou rizikovitost uložení sbírkových preparátů hmyzu a rostlin v dřevěných regálech, jejichž hořlavost zvyšovaly výpary naftalenu, kterým byly sbírky ošetřeny, což vedlo k uložení sbírek v nové budově do kovových kompaktních skříní.

**Řešení
bezpečnosti
změnou uložení
sbírek**

Vlastní budova byla rozdělena do samostatných úseků s požární odolností 2 hodiny. Veškerá kabeláž byla provedena v ohni-odolné verzi a byly použity vysoce citlivé detektory kouře, proto je v celé budově zákaz kouření a manipulace s ohněm. Riziko úmyslného zapálení návštěvníky je minimalizováno ostrahou návštěvnických skupin, otevřeným návštěvnickým prostorem, který ostraze umožňuje všude dobrý výhled, a monitoringem budovy kamerami CCTV.

**Požární úseky
s dvouhodi-
novou odolností**

Depozitární systém využívá hermeticky uzavřených posuvných kompaktorů, byla zpracována nová strategie ochrany sbírek před škůdci (vyloučení naftalenových výparů).

**Nový
depozitární
systém**

Požární strategie zároveň ukázala, že díky těmto přísným stavebním, bezpečnostním a režimovým opatřením pasivní požární ochrany a výkonné bezpečnostní technologii je v tomto prostoru ekonomicky nadbytečný automatický systém pro potlačení požáru (SHZ), který by zvyšoval riziko náhodného poškození sbírek.

**Kontinuita
požární
strategie a
nových změn**

Klíčové je i fungování týmu po dokončení stavby a přestěhování muzejních sbírek. Dochází k dalšímu zpřesňování bezpečnostních pravidel a kontrole funkčnosti celého realizovaného systému. Důraz je kladen hlavně na prevenci, při níž správa budovy úzce spolupracuje s bezpečnostními poradci, a na rychlé účinné řešení situace v první fázi jejího vzniku. Pracovní tým se také zaměřuje na zpracovávání různých krizových scénářů, jejichž účelem je minimalizace škod po krizové situaci - požáru, havárii, ohrožení apod. Vyhodnocuje rychlost možného zásahu a podílí se na školení ostatních pracovníků muzea a bdí nad kontinuitou používání požární strategie při organizačních změnách v instituci.

4. Organizace týmu v NG

V NG byl pro přípravu projektu a poté jeho realizaci vytvořen tým pracovníků svou povahou multidisciplinární. Jeho práce započala již při formulování žádosti o dotaci. Tým složený z pracovníků NG a externích konzultantů vycházel při tvorbě žádosti z technického projektu zpracovaného zkušeným projektantem. Projekt byl zase zpracován tak, aby co nejlépe a vyváženě odpovídal požadavkům pracovníků jednotlivých sbírek a pracovníkům oddělení ochrany a bezpečnosti.

**Realizační tým
v NG**

Když přišlo v dubnu 2009 rozhodnutí, že dotace byla poskytnuta, byl stanoven harmonogram dalšího postupu, aby mohl být celý projekt realizován v co nejkratší době, tj. nejpozději do konce roku 2010. Z velké části se přitom vycházelo z původního projektu modernizace bezpečnostních systémů, který byl ale na úrovni roku 2006. Za tři roky došlo samozřejmě k rychlému rozvoji technologií, proto byl projekt zabezpečení před vlastními instalacemi aktualizován. Nejpodstatnější změnou byla komplexní výměna systému střežení obrazů ve Šternberském paláci namísto jeho původně plánované opravy, a to pro jeho morální zastarání a vysoké fyzické opotřebení. Další úpravy původní projektové dokumentace znamenaly pouze dílčí změny reflektující technický vývoj komponentů bezpečnostního systému. Tento trend lze očekávat u každého projektu instalace nebo modernizace bezpečnostního systému, uplyne-li více než jeden rok od zpracování projektové dokumentace do vlastní instalace.

**Harmonogram
projektu a jeho
změny**

Při instalačních pracích se tým pravidelně scházel a každý z jeho členů informoval ostatní o implementaci projektu v jím sledovaných aktivitách. Společně byly diskutovány problémy, které během projektu vznikaly, vedoucímu projektového týmu byly operativně předkládány návrhy řešení. Management projektu, zahrnující zejména organizační zajištění, dále komunikaci s poskytovateli dotace (ministerstvem financí a ministerstvem kultury) a norským partnerem projektu (Riksantikvaren), komunikaci s dodavatelem bezpečnostního systému a řízení rizik projektu (tzn. většinu práce, kterou generoval projekt pracovníkům Národní galerie v Praze navíc, oproti jejich pracovní činnosti vyplývající z pracovní smlouvy), byl zajištěn na základě výběrového řízení externě. Vzhledem k rozsahu projektu a podmínkám jeho financování se takový model řízení v implementační fázi osvědčil.

Vinou dlouhé přípravy a výše uvedeného hierarchického modelu řízení se bohužel při realizaci ani v případě tohoto projektu nedařilo úplně, rychle a pravidelně přenášet výstupy organizačního týmu do dalších složek NG, které v projektu nebyly přímo zainteresovány. Tak se stalo, že ani v NG nebyla všechna pravidla tohoto manuálu zcela naplněna.

Otázky, které by měly být položeny a řešeny v rámci inovace bezpečnostních systémů v širokém plénu zaměstnanců galerie

A) Zmapování aktuálního stavu a zainteresování zaměstnanců do problematiky:

- 1) Jak chápou bezpečnostní rizika v instituci její jednotlivé profesní/organizační složky?
- 2) Jak vnímají současná bezpečnostní opatření a dodržování interních předpisů?
- 3) Jak analýzou reagují na zjištěná bezpečnostní rizika?
- 4) Jaké jsou aktuální platné technologické a profesní standardy pro mapovanou oblast?

B) Návrhy změn:

- 5) Jaká opatření k nápravě navrhuje jednotlivé profesní skupiny galerie?
- 6) Jak lze tyto návrhy sladit s platnými bezpečnostními předpisy?
- 7) Jak tyto návrhy ovlivňují platné interní bezpečnostní předpisy?
- 8) Může nový navrhovaný bezpečnostní systém integrovat ochranu i v dalších oblastech provozu galerie (např. sledování klimatických podmínek, sledování pohybu sbírkových předmětů v rámci objektu apod.)?
- 9) Jak technologicky a finančně jsou náročná navrhovaná opatření a lze je efektivně realizovat i jiným způsobem?
- 10) Jaké dopady budou mít navržené změny na aktuální provoz galerie - z technického, personálního a organizačního hlediska?

C) Odborná hlediska řešeného problému:

- 11) Jaká bezpečnostní rizika vyhodnocená partnerskými institucemi vedla k zamítnutí žádosti o výpůjčku sbírkového předmětu nebo zpřísnila požadavky výpůjční smlouvy na zabezpečení či pojištění?

12) Jaká je struktura sbírkového fondu galerie? Jaký je procentní poměr špičkových děl vyžadujících specializované individuální prvky zabezpečení, standardizovanou předmětovou ochranu (např. mobilní závěsný systém), pouze mechanické zabezpečení předmětů, lze je veřejnosti zpřístupnit bez speciálních nároků na bezpečnost?

13) Jaká jsou bezpečnostní rizika plynoucí z architektonického uspořádání zabezpečovací budovy, prostoru a jejich nejefektivnější minimalizace?

14) Jak navržený bezpečnostní systém ovlivní mobilní výstavní prvky (panely, sokly) nebo velkoformátové sbírkové předměty, které mají být v prostoru vystaveny, uloženy? Jaké mohou být vlivy prvků pasivní konzervace na bezpečnostní systém?

15) Jak mohou navržené bezpečnostní prvky ovlivnit sbírkový předmět z hlediska jeho dlouhodobé udržitelnosti zachování a pasivní konzervace a dalších muzejních standardů?

16) Jak ovlivní navržený systém pohyb návštěvníků při galerijních programech, individuální prohlídce?

17) Jaký přehled má dozorčí služba ve sledovaném prostoru, kde se mohou vytvořit případná hluchá místa, kam systémy nevidí?

18) Má služba ještě jiné úkoly kromě sledování výstupů bezpečnostního systému? V jakém procentu času se tomuto dalšímu úkolu věnuje?

19) Jak rychlá je reakce nejbližšího dozorce (bezpečnostní služby) při zaznamenání bezpečnostního problému?

20) Jakou formou a v jakém časovém úseku přicházejí informace o změnách instalace expozice, výstavy od odborné sekce k dozorčí službě a naopak o bezpečnostních událostech příslušným kurátorům, restaurátorům apod.?

21) Jak řeší galerie bezpečnost sbírkových předmětů při rizikových činnostech, jako jsou instalace a deinstalace výstavy/expozice, přejímání děl od transportních firem apod. podle specifických organizačních a stavebních podmínek galerie?

22) Disponuje muzeum základními krizovými scénáři pro řešení mimořádných událostí?

23) Má galerie zajištěny evakuační možnosti v případě živelných pohrom a jak bude probíhat jejich realizace?

24) Zlepší bezpečnostní systém kontrolu selhání lidského faktoru v jednotlivých organizačních složkách galerie?

25) Snižují interní předpisy procento improvizace jednotlivých organizačních složek v krizových situacích? Jaké jsou časové reakce zaměstnanců při bezpečnostních zkouškách?

26) Jaké faktické dopady má nový bezpečnostní systém na pravidelný provoz galerie?

Kapitola III. Způsoby financování a finanční kontroly při realizaci dodávky a provozu bezpečnostního systému muzea umění

Budování bezpečnostního systému znamená pro každou instituci i finanční zatížení. Realizace bezpečnostního plánu prostřednictvím pořízení nebo modernizací stávajících bezpečnostních systémů vyžaduje nemalé investiční prostředky. Tyto systémy vyžadují rovněž vlastní údržbu a údržbu přenosových sítí, jejichž služby využívají, vykazují energetickou spotřebu a také pravidelné kontroly a revize. Proto je třeba již při jejich pořízení počítat i s provozními prostředky, které instituce bude každoročně vynakládat, a které se tak musí stát součástí jejího rozpočtu. Pro financování bezpečnostního systému kulturních institucí existuje v České republice celá řada zdrojů, a to zejména pro podporu jejich modernizace nebo budování. Provozní náklady jsou pak podporovány z mimorozpočtových zdrojů institucí pouze omezeně.

**Realizace
finančního
plánu a vlastní
údržba
systému**

Finanční kontrola je nutná ve všech fázích projektu (přípravné, realizační i provozní). Důležitá je zejména shoda cen použitých materiálů a techniky s cenami obvyklými na trhu. Ani mzdové náklady pracovníků dodavatelských firem by neměly překračovat ceny obvyklé. Zvláštní položkou kontroly jsou i ostatní režijní náklady.

**Finanční
kontrola**

Pro rozpočet organizace jsou významným faktorem i provozní náklady systému.

1. Přehled způsobů financování kulturních institucí (financování projektů v oblasti zabezpečení kulturního dědictví)

Pro financování zabezpečení kulturního dědictví proti krádežím a dalším nezákonným aktivitám, požáru, nepříznivým vlivům prostředí, živelným pohromám a haváriím je využíváno následujících zdrojů:

**Zdroje
financování**

- a) vlastní rozpočet organizace,
- b) prostředky programového financování státního rozpočtu,
- c) mimorozpočtové grantové a dotační tituly.

1.1 Finanční podpora institucí zřizovaných státem

1.1.1 Financování z prostředků státního rozpočtu

Jde především o příspěvkové organizace MK (PO MK ČR) a ostatní kulturní instituce zřizované dalšími ústředními orgány státní správy a státními podniky. Rozpočet těchto institucí je součástí státního rozpočtu - každoročně je na základě jejich návrhů stanovena příjmová a výdajová položka těchto organizací, a to jejich zřizovatelem.

**Příspěvkové
organizace MK
ČR**

Investice na budování bezpečnostních systémů v těchto organizacích jsou zajišťovány především prostřednictvím programového financování. Jde především o Program Integrovaný systém ochrany movitého kulturního dědictví (prioritně zaměřený na danou oblast - viz další samostatná podkapitola 1.2). V dalších níže uvedených programech je případná podpora instalace zabezpečovacích systémů pouze součástí velkých investičních akcí. Jde zejména o následující programy:

**Programové
financování**

Program ISO

- 1) Rozvoj a obnova materiálně technických základů státních kulturních zařízení
- 2) Program péče o národní kulturní poklad
- 3) Program záchrany architektonického dědictví
- 4) Náhrada objektů vydaných v restitucích
- 5) Podpora obnovy kulturních památek a ochrany kulturního dědictví

**Další
programy**

1.1.2 Mimorozpočtové a grantové tituly

Státní organizace mají poměrně omezené možnosti čerpání prostředků z těchto titulů. Přímou podporu projektů zabezpečení umožňují pouze v rámci mezinárodního financování Finanční mechanismy EHP/Norska (což byl právě projekt "Modernizace bezpečnostních systémů v prostředí muzea/galerie").

Grantové
možnosti

Dalším zdrojem financování budování bezpečnostních systémů je Integrovaný operační program (Strukturální fondy 2007-2013). Zde ovšem může být podpora instalace zabezpečovacích systémů pouze součástí velkých investičních akcí.

1.2 Instituce zřizované kraji, městy a obcemi

Krajské,
městské
a obecní
organizace

1.2.1 Financování z prostředků státního rozpočtu

Rozpočet těchto institucí je součástí rozpočtu příslušných krajů, obcí a měst. V rámci provozních prostředků je financován i provoz bezpečnostních systémů těchto institucí.

Programové financování bezpečnostních systémů kulturních institucí krajů, obcí a měst ze státního rozpočtu (v rámci rozpočtu MK) je zajištěno prostřednictvím Programu Integrovaný systém ochrany movitého kulturního dědictví (prioritně, spolufinancování z vlastních prostředků činí u tohoto programu 50%). Jako součást větších investičních akcí lze instalaci bezpečnostních systémů financovat i prostřednictvím následujících programů:

Program ISO

- 1) Podpora rozvoje a obnovy materiálně technických základů regionálních kulturních zařízení
- 2) Podpora obnovy kulturních památek a ochrany kulturního dědictví
- 3) Náhrada objektů vydaných v restitucích

Další
programy

1.2.2 Mimorozpočtové a grantové tituly

Instituce zřizované kraji, městy a obcemi mají oproti státním organizacím mnohem vyšší možnosti čerpání prostředků z těchto titulů. Přímou podporu projektů zabezpečení umožňují stejně jako u státních organizací Finanční mechanismy EHP/Norska.

Grantové
možnosti

Dalším zdrojem financování budování bezpečnostních systémů jsou různé Operační programy (Strukturální fondy 2007-2013, ne ovšem prioritně). Zde může být podpora instalace zabezpečovacích systémů pouze součástí velkých investičních akcí, jejichž garantem bývá zřizovatel.

1.3 Instituce církevní

Církevní
instituce

1.3.1 Financování z prostředků státního rozpočtu

Rozpočet těchto institucí je součástí rozpočtu příslušných diecézí, řeholních řádů, farností a obcí. V rámci provozních prostředků je financován i provoz bezpečnostních systémů těchto institucí.

Programové financování bezpečnostních systémů církevních institucí ze státního rozpočtu (v rámci rozpočtu MK) je zajištěno prostřednictvím Programu Integrovaný systém ochrany movitého kulturního dědictví (prioritně, spolufinancování z vlastních prostředků činí u tohoto programu 10%). Jako součást větších investičních akcí lze instalaci bezpečnostních systémů financovat i prostřednictvím následujících programů:

Program ISO

- 1) Podpora obnovy kulturních památek a ochrany kulturního dědictví
- 2) Program záchrany architektonického dědictví

Další
programy

1.3.2 Mimorozpočtové a grantové tituly

Přímou podporu projektů zabezpečení umožňují stejně jako u státních organizací Finanční mechanismy EHP/Norska. Dalším zdrojem financování budování bezpečnostních systémů mohou být i různé Operační programy (Strukturální fondy 2007-2013), ne ovšem prioritně a v omezenější míře než u krajů a obcí. Zde může být podpora instalace zabezpečovacích systémů pouze součástí větších investičních akcí.

Grantové
možnosti

1.4 Instituce soukromé

Soukromé
instituce

1.4.1 Financování z prostředků státního rozpočtu

Rozpočet těchto institucí vč. financování provozu a investic do bezpečnostních systémů je závislý na jejich prioritách a možnostech.

Programové financování bezpečnostních systémů soukromých kulturních institucí ze státního rozpočtu (v rámci rozpočtu MK) je zajištěno prostřednictvím Programu Integrovaný systém ochrany movitého kulturního dědictví (prioritně, spolufinancování z vlastních prostředků činí u tohoto programu 50%) při splnění podmínek programu.

Program ISO

Přímou podporu projektů zabezpečení umožňují rovněž Finanční mechanismy EHP/Norska. Dalším zdrojem financování budování bezpečnostních systémů jsou různé Operační programy (Strukturální fondy 2007-2013).

Finanční
mechanismy
EHP/Norsko
a operační
programy EU

2. Finanční kontrola v přípravné fázi budování bezpečnostního systému

Již v přípravné fázi je třeba sledovat finanční náročnost budovaného bezpečnostního systému, a to jak po stránce investiční, tak i provozní. Pokud tedy máme na základě analýzy rizik jasně stanovený bezpečnostní plán (plán eliminace rizik) a na jeho základě přijatý konsensus odpovědných pracovníků muzea, jakými prostředky budeme tento bezpečnostní plán plnit, musíme pečlivě připravit zadávací dokumentaci pro výběrové řízení k získání vhodných technologií.

Přípravná fáze
a analýza
finanční
náročnosti

V případě NG byla zadávací dokumentace připravena pro modernizaci systémů EZS, EPS, CCTV a COS (viz příloha č. 1). Ta byla připravena na základě již zpracované projektové dokumentace, jejíž součástí byl i tzv. Výkaz/výměr - tedy přesné určení počtu jednotlivých prvků bezpečnostních systémů a vymezení rozsahu prací. Pokud muzeum takovou dokumentaci disponuje, je rozhodování o výběru dodavatele a tím i o ceně dodávky poměrně snadné. Pozor ale na aktuálnost takového projektu - při rychle se rozvíjejících technologiích by neměl být starší půl roku.

Aktuálnost
projektu
půlrok

Ve většině případů ale muzeum žádnou dokumentaci nevlastní, pak je třeba vymezit plnění dodávky a tím i cenovou úroveň určením rozsahu a stupně zabezpečení jednotlivých prostor s uvedením, proti jakému ohrožení mají být tyto prostory zabezpečeny (podrobněji viz Vzdělávací modul - Kapitola III.).

Vymezení
plnění
dodávky

V případě projektové dokumentace může ocenit jednotlivé položky části Výkaz/výměr projektant podle svých zkušeností a v souladu s produkty výrobců, na které byl proškolen. Tím získá muzeum základní představu o ceně. V rámci výběrového řízení je potom možno využít Výkazu/výměru jako podkladu pro stanovení nabídkové ceny pomocí ocenění jeho jednotlivých položek vč. jejich typového označení a tím i stanovení celkové ceny zakázky. Podle typu a výrobce jednotlivých komponentů je pak v případě pochybností možno jejich jednotkové ceny porovnat s ceníky výrobců, kterými disponuje např. Odbor ochrany movitého kulturního dědictví MK ČR nebo které jsou dostupné na internetu.

Podklady pro
výběrové
řízení

Obdobně při zakázkách malého rozsahu, kdy lze např. vyzvat jednoho zájemce ke zpracování nabídky, nebo u muzeí, na které se zákon o veřejných zakázkách nemusí vztahovat, lze obdobně kontrolovat cenovou úroveň jejich nabídky (pomocí dostupných ceníkových položek).

**Zakázky
malého rozsahu**

**Hodnotící
kritérium
provozní
rozpočet**

Součástí nabídkové ceny a hodnotícím kritériem by měl být i rozpočet provozních nákladů systému na dalších nejméně pět let.

3. Finanční kontrola v investiční fázi budování bezpečnostního systému

V investiční fázi projektu je třeba sledovat, zda je fakturovaná částka v souladu s odvedenou prací. V praxi to znamená zkontrolovat, zda počet i typ instalovaných čidel, kamer, řídicích prvků atd. odpovídá nabídce (nebo projektové dokumentaci), zda byly skutečně vykonány práce v nabídce uvedené a zda vše souhlasí i s vystavenými fakturami. Pokud dochází k technologickým změnám, musí dodavatel jasně oznámit, že nové produkty splňují veškeré náležitosti produktů původních. V případě použití levnějších, ale stejně výkonných komponentů, je třeba zohlednit snížení ceny ve fakturované částce.

**Investiční fáze
projektu**

Při instalacích bezpečnostních systémů by měly být v harmonogramu projektu určeny i kontrolní dny v jednotlivých objektech, kde budou veškeré instalace prověřovány. Pokud instituce na rozdíl od NG nedisponuje dostatečně vzdělanými pracovníky pro oblast zabezpečovací techniky, je vhodné na kontrolní činnost kontrahovat nezávislého experta.

**Expertní
zajištění
kontrol**

4. Finanční kontrola v provozní fázi bezpečnostního systému

Provozní fáze bezpečnostního systému začíná jeho předáním uživateli poté, co byl vyhodnocen zkušební provoz jako úspěšný. Jde zejména o financování pravidelných revizí EZS (provádí se obvykle jednou ročně, u rozsáhlejších systémů se doporučují jednou za půl roku), dále revizí EPS (provádí se formou obhlídky jednou měsíčně zpravidla proškoleným odpovědným pracovníkem organizace, jednou za půl roku zkouškou funkčnosti systému a povinně jednou za rok zkouškou funkčnosti systému vč. revize elektrického zařízení) a revizí ostatních bezpečnostních systémů. Tyto provozní náklady by měly být smluvně upraveny s dodavatelem technologií již v přípravné fázi projektu a jejich vyčíslení uvedeno v nabídce a poté i v případném smluvním vztahu.

Provozní fáze

**Financování
revizí a zajištění
dodávky**

5. Ekonomická efektivita provozování bezpečnostních systémů

Veškeré instalované elektronické systémy by vedle zvýšení úrovně bezpečnosti měly zároveň přispět k vyšší efektivitě běžného provozu muzea. Promyšlená instalace monitorovacích systémů by měla ve svém důsledku přinést i úsporu lidských zdrojů nebo minimálně ulehčit stávajícím pracovníkům jejich každodenní činnosti. V projektu Modernizace bezpečnostních systémů v prostředí muzea/galerie došlo k významným úsporám na mzdových prostředcích. Pro rozhodování o výběru vhodných technologií je vždy třeba vzít v úvahu vedle vlastní investice i její provozní náklady a fyzickou i morální životnost jednotlivých prvků. Výběr technologií pak lze optimalizovat kombinovaným ukazatelem výkonu a ceny.

**Zvýšení
efektivity
provozu muzea**

Pro komplexní posouzení ekonomické efektivity je tedy vždy nutno vyhodnotit následující ukazatele pořízení nebo modernizace bezpečnostního systému:

**Ekonomická
efektivita a její
ukazatele**

a) pořizovací investiční náklady,

- b) případné neinvestiční náklady spojené s pořízením nebo modernizací bezpečnostního systému,
- c) povinné roční provozní náklady (povinné revize dle smlouvy s dodavatelem nebo dle příslušných právních předpisů) v prvních deseti letech provozu,
- d) případné snížení mzdových nákladů na ostrahu a strážní službu (dozorci v expozicích, strážní na objektech) v prvních deseti letech provozu,
- e) případné zvýšení mzdových nákladů na obsluhu systému (sofistikovanější systémy potřebují kvalifikovanější, a tím i dražší obsluhu) v prvních deseti letech provozu,
- f) náklady na drobné opravy v prvních deseti letech provozu,
- g) náklady na potřebné licence a příp. další poplatky za užívání systému v prvních deseti letech provozu,
- h) náklady na energie potřebné pro provoz systému v prvních deseti letech provozu (i přesto, že ceny energie se neustále zvyšují a jejich vývoj lze obtížně odhadnout),
- i) úspora nebo navýšení efektivity práce odborných a administrativních zaměstnanců muzea využívajících instalovaná zařízení bezpečnostního systému.

V rámci pravidelných odpisů investičních celků bezpečnostního systému by muzeum umění mělo pravidelně šetřit finanční zdroje na další modernizaci a náhradu opotřebovaných součástí bezpečnostního systému.

- 1) Má muzeum umění dostatečné rozpočtové zdroje na realizaci a provoz plánovaného bezpečnostního systému?
- 2) Musí muzeum hledat další dotační zdroje na financování bezpečnostního projektu a odpovídá projektová a finanční dokumentace podmínkám pro tento dotační program?
- 3) Je z hlediska finanční udržitelnosti projekt nutný v plánovaném rozsahu či mohou být některé jeho části na základě analýzy rizik upraveny nebo odloženy podle aktuální finanční situace instituce?
- 4) Je muzeum schopno zajistit projektování a kontrolu bezpečnostního systému vlastními silami, nebo je bude muset zadat externímu dodavateli? Má v tomto případě dostatečné finanční zdroje na pokrytí externích služeb, nebo je bude muset zahrnout do nákladů projektu?
- 5) Jsou v přípravné fázi dostatečně zmapovány realizační a provozní náklady projektu a projektová dokumentace není starší 6 měsíců?
- 6) Je hodnotícím kritériem výběrového řízení i cena za provozní náklady?
- 7) Je v rámci kontrolního harmonogramu investiční fáze projektu zajištěna i fyzická kontrola fakturovaných nákladů a jejich soulad s projektem?
- 8) Je dostatečně transparentně smluvně podchycena spolupráce s externím expertem, pokud jej muzeum potřebuje, a způsob jeho odměňování?
- 9) Je se zřizovatelem dojednáno financování provozních nákladů nového bezpečnostního systému?
- 10) Šetří muzeum v rámci odpisů bezpečnostního zařízení na jeho pravidelnou údržbu a modernizaci nebo má údržbu a modernizaci zajištěnu jiným způsobem?

Kapitola IV. Základní postupy při využívání bezpečnostního systému muzea umění

Postupy při využívání bezpečnostního systému jsou v muzeích upraveny interními předpisy. Ty se týkají jak bezpečnostního personálu, tak i ostatních odborných a administrativních pracovníků muzea. Bezpečnostní personál (ostraha objektů i dozorcí v expozicích) by měl být vzorem při dodržování těchto směrnic. Totéž platí i o vedoucích pracovnících odborných i administrativních složek muzea. Dále jsou v této kapitole uvedeny ty směrnice a dokumenty NG, které přímo souvisejí s provozem bezpečnostních systémů. Kvůli utajení jsou některé jejich pasáže, týkající se konkrétních budov, osob nebo postupů, zobecněny nebo zkráceny. Pro odbornou veřejnost jsou tyto materiály po dohodě s Metodickým centrem pro muzea výtvarného umění Národní galerie v Praze k dispozici.

Využívání bezpečnostního systému a interní předpisy

1. Směrnice z oblasti využívání bezpečnostních systémů v Národní galerii v Praze

1.1 Pravidla provozu bezpečnostních technických systémů

Pravidla provozu bezpečnostních technických systémů v objektech Národní galerie v Praze se řídí zejména Směrnicí generálního ředitele Národní galerie v Praze č. 6/98.²² Tato směrnice je rozdělena do 11 částí.

Pravidla provozu v NG

Úvodní ustavení vymezuje působnost směrnice pro projektování, výstavbu, provoz a údržbu bezpečnostních technických systémů (dále jen BTS) v Národní galerii v Praze.

Vymezení působnosti BTS

Následuje charakteristika BTS: bezpečnostní technické systémy instalované v jednotlivých objektech NG jsou základní technické signalizační součásti systému ochrany zabezpečení sbírek NG. Podmínkou jejich fungování je stálý pohotovostní stav zařízení, správná a technicky vospělá obsluha a jeho účelné a iniciativní využívání. V dalším pak jeho smysluplné doplňování a modernizace.

Charakteristika BTS

Třetí část Směrnice popisuje jednotlivé složky bezpečnostního systému NG od elektrické zabezpečovací signalizace po rádiovou síť NG.

Popis složek BTS

Čtvrtá část Směrnice určuje základní pravidla výstavby bezpečnostního systému NG (od analýzy rizik po vlastní instalaci systému) a definuje úlohu Oddělení bezpečnosti a ochrany NG při těchto činnostech.

Základní pravidla výstavby BTS

Pátá část Směrnice se zabývá pravidly obsluhy systému, definuje okruhy osob, které mají přístup k ovládní definovaných částí bezpečnostního systému, a jejich odpovědnost včetně intervalu jejich proškolení.

Pravidla obsluhy

Šestá část upřesňuje podmínky provozu - dobu ostrého provozu, sankce za svévolnou manipulaci, systém a hierarchii kódování.

Ostrý provoz

Sedmá část Směrnice určuje pravidla rozšiřování bezpečnostních systémů a jejich modernizace.

Modernizace a rozšiřování BTS

Osmá část Směrnice upravuje povinnosti odpovědných pracovníků, mezi něž patří zejména:

Povinnosti odpovědných pracovníků

- a) dbát o řádný provoz bezpečnostních technických systémů,
- b) organizovat servisní a opravárenskou činnost na systému,
- c) dbát o periodické provádění revizí,
- d) dbát o řádné vedení předepsané dokumentace a kontrolovat je,
- e) zpracovávat a aktualizovat provozní řád.

Devátá část Směrnice upravuje vedení a nakládání s dokumentací související s bezpečnostním systémem. Pracovník odpovědný za provoz systému dle této Směrnice vede:

- a) projekt skutečného provedení (výkresovou dokumentací a technickou zprávou),
- b) seznam osobních kódů pracovníků,
- c) záznamy o školeních pracovníků obsluhy a pracovníků režimových pracovišť,
- d) materiálovou evidenci BTS,
- e) servisní smlouvy a servisní záznamy,
- f) protokoly o revizích,
- g) protokol o připojení k PCO policie,
- h) provozní řád BTS.

**Vedení
a nakládání
s bezpečnostní
dokumentací**

**Povinnosti
pracovníka
odpovědného
za provoz**

Operační středisko - velín vede:

- a) provozní knihu EZS,
- b) provozní knihu EPS,
- c) návody na obsluhu a používání od výrobce BTS,
- d) provozní řád BTS,
- e) provozní řád rádiové sítě NG,
- f) provozní deník radiostanice sítě NG,
- g) další potřebné dokumenty podle potřeby.

**Povinnosti
operačního
střediska**

Náležitosti provozního řádu pak upravuje desátá část Směrnice, která musí obsahovat následující body:

- a) popis systému,
- b) odpovědnost za zařízení,
- c) kvalifikaci obsluhy - školení - přezkušování,
- d) režim ovládání (vypínání, zapínání, časové údaje, režimové manipulace),
- e) reakci obsluhy na signalizace, činnost na zvláštní provozní situace,
- f) činnost obsluhy při poruše,
- g) hlášení poruch BTS,
- h) způsob předávání a přebírání služby obsluhy,
- i) režim záznamového zařízení.

**Náležitosti
provozního
řádu**

Poslední část tvoří obecná ustanovení, která definují platnost a odpovědnost za výklad Směrnice.

**Pravidla
obsluhy**

I přes poměrně dlouhou dobu, která uplynula od vydání této Směrnice, lze konstatovat, že je stále aplikovatelná. V souladu s touto Směrnicí probíhala i příprava a realizace projektu modernizace bezpečnostních systémů.

**Obecná
ustanovení**

1.2 Kontrola stavu bezpečnostních technických systémů

Touto kontrolou je ověřován aktuální stav bezpečnostních technických systémů (mechanické zábrany, EPS, EZS, CCTV) objektu. Kontrola musí být provedena každý den za přítomnosti denní směny bezpečnostních pracovníků. Čas a rozsah provedení kontroly je určen podle provozních podmínek jednotlivých objektů. O provedení této kontroly musí být pořízen zápis do služebního protokolu. Časový harmonogram a rozsah základních kontrolovaných položek je uveden v seznamu normálního stavu.

**Kontrola
aktuálního
stavu BTS**

Seznam normálního stavu objektu - obsahuje soupis normálního nastavení systémů BTS platné k stanovenému času. Skládá se z listů:

A. Seznam podsystémů EZS, v němž je určeno, které podsystémy mají být za normálního stavu zastřeženy a které odstřeženy.

B. Seznam uložených klíčů, v němž je určeno, které klíče mají být za normálního stavu uloženy.

C. Seznam zájmových vchodů, v němž je uvedeno, které vchody mají být za normálního stavu uzamčeny.

D. Seznam uložených klíčových schránek, v němž je určeno, které schránky klíče mají být za normálního stavu uloženy.

1.3 Pravidla zápisů do dokumentace BTS - potvrzení servisního protokolu

Před podpisem "Servisního protokolu" musí pracovník ostrahy v pozici zástupce zákazníka, zkontrolovat:

- zda je na servisním protokolu v kolonce "Adresa" uveden název objektu,
- zda byl proveden odpovídající zápis do Provozní knihy systému,
- zda je správně vyplněno datum a hodina "Příjezd na místo",
- zda je správně vyplněno datum a hodina "Požadavek splněn",
- zda odpovídá (zaokrouhleně) počet provedených "Servisních hodin" - zejména s přihlédnutím k počtu techniků, kteří se montáže zúčastnili,
- zda technik vrátil všechny zapůjčené klíče a uvedl stavy systémů do dohodnutého stavu, zejména si strážný musí zkontrolovat odpovídající stavy podsystémů EZS, tj. odblokováno-zablokováno.

Po splnění těchto základních podmínek může zástupce zákazníka, v tomto případě pracovník ostrahy, podepsat servisní protokol předložený technikem systémů BTS.

1.4 Poplach systémů BTS v elektronicky střežených prostorách

Při poplachu platí následující zásady:

- při poplachu ze systémů BTS - (EPS, EZS, CCTV) se prostory ve střežení (zablokované) neodblokovávají,
- při signalizaci poruchy ze systémů BTS se prostory ve střežení neodblokovávají,
- strážní služba vchází do prostoru zastřeženého BTS "pod poplachem", provede pod poplachem také úkony nezbytné k zajištění bezpečnosti, opustí prostor,
- poté operátor velínu BTS potvrdí - odvolá vzniklé poplachy a zapíše je do příslušné dokumentace například způsobem "01:23 poplach předmětové ochrany Michelská madona, kontrola panem Novákem, konec zásahu 01:37". Všechny poplachy zaznamenané systémem EZS tak budou přiřazeny uvedené události,
- během zásahu bude operátor dále sledovat signalizaci EZS, EPS, CCTV. Pokud se vyskytne v průběhu zásahu nesouvisející poplach, vyřeší a poznamená ho standardním způsobem.

1.5 Uchovávání a export kamerových záznamů

1.5.1 Základní pravidla

Všechny počítače napojené do sítě bezpečnostních technických systémů Národní galerie v Praze (dále BTS) a zároveň přístupné pracovníkům ostražky (dále operátor) mají odpojena všechna obvyklá vstupní/výstupní zařízení. To znamená, že nelze přechíst ani vypálit CD, nelze napojit USB zařízení, nelze obsluhovat disketovou mechaniku, síť IP/TCP nemá povolenu možnost automatické konfigurace, nelze napojit tiskárnu. Je zakázáno i jakkoli se pokoušet zprovoznit tato záměrně odpojená zařízení.

**Základní
pravidla pro
export
a uchovávání
záznamů CCTV**

Všichni uživatelé BTS mají správcem stanoven stupeň oprávnění přístupu k těmto zařízením. Je zakázáno pokoušet se tato omezení obcházet nebo i pokoušet se měnit tato nastavení!

Operátoři mohou v rámci svých dalších pravomocí ukládat zájmové obrazové sekvence na pevný disk obsluhovaného počítače. Uložený záznam tam bude chráněn před automatickým přepsáním. Záznam uložený v místním PC může být prohlížen, ale exportován (vytisknut, vypálen na CD) může být pouze prostřednictvím určených pracovníků ochrany a bezpečnosti sbírek.

1.5.2 Pravidla ukládání kamerových záznamů

Ukládání kamerových záznamů popisují ovládací manuály konkrétního zařízení. Operátoři ale musí dodržovat další, v BTS všeobecně platné zásady.

**Všeobecné
zásady a
manuály CCTV**

1. Je zakázáno používat složky-adresáře v režimu "sdílené".
2. Je zakázáno ukládat soubory na plochu, vytvářet nové "zástupce na plochu" apod.
3. Je zakázáno jakkoli se pokoušet manipulovat se systémovými složkami.
4. Operátorům je přístupná pouze jediná určená složka pro ukládání souborů.
5. Je zakázáno zpřístupnit obrazové a jiné záznamy systémů BTS ostatním osobám bez přímého pokynu odpovědných pracovníků OBO Národní galerie v Praze.

1.6 Přístup k záznamům z kamer

Počet současně pracujících (připojených) uživatelů k výstupům ze systému CCTV je omezen počtem zakoupených licencí. Dále je rozvedeno, kdo a za jakých podmínek může tohoto systému využívat (a obsluhovat ho) a jakým způsobem jsou organizovány případné technické zásahy na systému.

**Podmínky
obsluhy a
využití CCTV**

1.7 Pravidla pro přejímání řádného ukončení výstavby části nebo celého bezpečnostního systému (EZS, EPS) v objektech Národní galerie v Praze do užívání

Pravidla přejímky instalovaných zařízení upravuje Směrnice ředitele Národní galerie v Praze č. 4/97. Směrnice upravuje povinnosti dodavatele bezpečnostních systémů, za jakých podmínek lze dílo považovat za dokončené, zabývá se hodnocením kvality díla, náležitostmi projektové dokumentace a homologací komponentů systému. Určuje i délku a pravidla zkušebního provozu instalovaných zařízení.

**Pravidla pro
přejímání
instalovaných
BTS**

1.8 Základní provozní řád rádiové sítě Národní galerie v Praze

Tento dokument popisuje organizaci a způsob využívání rádiové sítě NG jako doplňujícího prostředku elektrické zabezpečovací signalizace pro komunikaci mezi jednotlivými objekty (objektové radiostanice) a pro komunikaci ostražky v rozsahu určených objektů (přenosné radiostanice). Dokument specifikuje základní povinnosti rádiových operátorů, jak probíhá kontrola spojení meziobjektové sítě, pravidla komunikace s příklady dotazů a odpovědí. Zvláštní pozornost je věnována tísňové (poplachové) výzvě.

**Provozní řád
rádiové sítě**

2. Směrnice a dokumenty související s využíváním bezpečnostních systémů v Národní galerii v Praze

2.1 Depozitární řád

Depozitární řád

Režim v NG upravuje Směrnice generálního ředitele č. 2/2001 - Depozitární řád. Tato směrnice je interní organizační normou Národní galerie v Praze, která stanoví podmínky provozování depozitářů Národní galerie v Praze jako speciálního pracoviště (dále jen depozitáře NG), zejména evidenci a manipulaci se sbírkovými předměty, odpovědnost zaměstnanců a režimové vstupy. Řád upravuje odpovědnost jednotlivých pracovníků za provoz depozitáře, pravidla přístupu do depozitáře, způsoby evidence sbírkových předmětů zde uložených a zásady jejich pohybu.

2.2. Návštěvní řád stálých expozic a výstav Národní galerie v Praze

Návštěvní řád

Návštěvní řád byl vydán generálním ředitelem Národní galerie v Praze dne 1. dubna 2007. Protože neobsahuje žádné citlivé informace a je určen pro veřejnost, je jeho plné znění uvedeno v Příloze 2.

2.3 Pravidla pro používání klíčů v objektech NG

Pravidla pro používání klíčů

Používání klíčů v Národní galerii v Praze upravuje Příkaz generálního ředitele Národní galerie v Praze č. 4/2008. Tato pravidla určují následující postupy:

- správa klíčového systému a dozor nad její realizací,
- zálohování klíčů,
- vydávání klíčů zaměstnancům NG,
- způsoby protokolárního předávání klíčů vedoucím úseků,
- způsoby vydávání klíčů zaměstnancům úklidových firem,
- manipulace s klíči a regulace vstupu při mimořádných situacích a haváriích,
- způsoby uložení klíčů,
- postupy při ztrátě, odcizení nebo poškození klíče.

2.4 Povolování vstupů do objektů a zařízení Národní galerie v Praze

Povolování vstupů do objektů

Povolování vstupů do objektů NG je upraveno Směrnicí generálního ředitele Národní galerie v Praze č. 1/2009. Směrnice upravuje následující oblasti:

- průkaz zaměstnance pro vstup do objektů NG,
- vstup do objektů v provozní a mimoprovozní době a v mimopracovních dnech,
- povolení ke vstupu zaměstnanců spolupracujících organizací a firem,
- vstup do objektů na pracovní jednání, setkání, odborné a studijní konzultace, návštěvy,
- vstup osob pověřených kontrolní, inspekční a obdobnou činností,
- vzhled a pravidla použití průkazů zaměstnance,
- pravidla používání povolenek ke vstupu do objektů NG,
- výdej a evidence průkazů zaměstnance a povolenek ke vstupu,
- pravidla pro vjezd do objektů NG,
- povinnosti držitele průkazu zaměstnance a povolenky ke vstupu vč. sankcí za jejich zneužití.

2.5 Přeprava sbírkových předmětů a cenností

Přeprava sbírkových předmětů a cenností

Přepravu sbírkových předmětů a cenností uměleckých předmětů a finančních hotovostí (cenností) při jejich přepravě v rámci České republiky upravuje Směrnice ředitele Národní galerie v Praze č. 1/98: Zajišťování ochrany uměleckých předmětů a finančních hotovostí (cenností) při jejich přepravě v rámci České republiky. Směrnice byla vydána v souladu s usneseními vlády ČR č. 584 ze 7.10.1992 a č. 285 z 9.5.1996

k ochraně movitého kulturního dědictví a je praktickou aplikací Dohody o spolupráci při zajišťování ochrany uměleckých předmětů a jejich přepravy mezi ministrem kultury a ministrem vnitra ze dne 31.12.1992.

Směrnice vychází z povinnosti příspěvkových organizací MK ČR stanovit závazná pravidla pro zajištění bezpečnosti a ochrany sbírkových předmětů při jejich přepravě, vytvářet pro ni podmínky a kontrolovat jejich plnění. Je závazná pro všechny pracovníky NG, stanovuje jejich povinnosti, sankce při jejich nedodržení a pravidla mlčenlivosti. Pravidla přepravy uměleckých děl rozděluje do pěti kategorií dle jejich pojistné hodnoty:

Kategorie podle hodnoty předmětů

- a) do 50 000,- Kč,
- b) do 500 000,- Kč,
- c) do 5 000 000,- Kč,
- d) do 50 000 000,- Kč,
- e) nad 50 000 000,- Kč.

Upravuje počet a charakter pracovníků NG a spolupracujících institucí doprovázejících tato díla při transportu vč. jejich komunikačního a jiného vybavení.

2.6 Přípravované interní dokumenty

V průběhu projektu byla dopracována směrnice nová, která přesně reflektuje současný stav a způsob zabezpečení sbírek a objektů NG. Její schvalovací proces v době tvorby této publikace ještě nebyl ukončen. Návrh nové směrnice do sebe integruje v současné době platné interní předpisy Národní galerie v Praze tak, že její hlavní části odpovídají předchozím uvedeným normám a jejich obsah se podle potřeby mění. Směrnice se uvádí do souladu s pravidly programu Integrovaný systém ochrany movitého kulturního dědictví MK ČR, definuje základní části bezpečnostního systému NG, jakými jsou mechanické zábranné prostředky, technické bezpečnostní systémy (EZS, EPS, CCTV, rádiové sítě a operační střediska), fyzickou ostrahu (fyzická ostraha výstav a fyzická ochrana exponátů) a režimová opatření. Vstupní režim rozlišuje pracovní a mimopracovní dobu, klíčový režim zavádí vzhledem k novému klíčovému systému i pravidla používání generálního klíče, řeší postupy při mimořádných situacích a zavádí nová pravidla pro organizaci výstav. Ta jsou plánována v souladu s "Integrovaným systémem ochrany výstav", s přihlédnutím k charakteru a hodnotě vystavovaných děl. Pro každou výstavu musí být zpracován tzv. projekt ochrany výstavy - souborný dokument, který ochranu výstavy a všech sbírkových předmětů v ní umístěných řeší komplexně. Integruje tak efektivní využití mechanických a technických ochranných prvků s fyzickou ostrahou a ochranou.

Nová směrnice NG v souladu s pravidly ISO

Postupy pro instalaci, provoz a deinstalaci výstav

1) Má muzeum zpracovány interní předpisy, které dostatečně přehledně a jasně upravují: - pravidla pro převzetí nově dokončených nebo upravených bezpečnostních systémů či jejich částí

- pravidla provozu bezpečnostních technických systémů (BTS) v objektech
- pravidla pro kontrolu BTS
- pravidla pro zápis do dokumentace a servisních protokolů
- pravidla pro poplach BTS
- pravidla pro export, ukládání a uchovávání záznamů CCTV
- pravidla pro přístup k záznamům CCTV a jejich případné odstraňování
- provozní řád rádiové sítě, využívá-li se jí v objektu
- povinnosti jednotlivých zaměstnanců muzea a ostrahy?

2) Má muzeum interní bezpečnostní předpisy dostatečně aktualizovány a provázány s dalšími interními předpisy jako např.:

- depozitárním řádem
- návštěvním řádem expozic a výstav
- klíčovým režimem objektu
- režimem vstupů a vjezdů do objektu pro zaměstnance a třetí osoby?

3) Má muzeum zpracovány interní předpisy na zajištění ochrany sbírkových předmětů a cenností při jejich přepravě po ČR odpovídající Dohodě o spolupráci mezi MV a MK ze dne 31. 12. 1992?

4) Má muzeum zpracovány interní předpisy pro projektování ochrany na aktuální výstavu (expozici) zajišťující kompletně všechny procesy přípravy, instalace, vlastního provozu a likvidace výstavy včetně transportů a odpovědností zaměstnanců podle jednotlivých profesí?

5) Má muzeum tuto interní dokumentaci BTS a režimových opatření řádně zajištěnu proti zneužití a zabezpečenu technickými prostředky podle předpisů?

6) Jsou zaměstnanci pravidelně školeni a kontrolováni, jak tyto předpisy dodržují? Podepisují zaměstnanci závazek mlčenlivosti o těchto systémech?

Kapitola V. Sdílená odpovědnost

Muzea nenesou odpovědnost pouze za bezpečnost svých sbírkových předmětů vystavených v rámci stálých i krátkodobých expozic či uložených v depozitářích, ale rovněž za předměty zapůjčené z veřejnoprávních, církevních a soukromých sbírek, tuzemských i zahraničních, za účelem jejich vystavení v rámci stálých a krátkodobých expozic, vědeckého výzkumu, restaurování atp.

Odpovědnost za všechny předměty

Na druhé straně rovněž muzeum, které předměty za výše uvedenými účely půjčuje partnerským institucím, musí věnovat velkou pozornost tomu, aby bezpečnostní a klimatické podmínky poskytované partnerskou institucí splňovaly požadované standardy.

Kontrola dodržování bezpečnostních standardů

Rozsáhlé výpůjčky jsou klíčové zejména pro dlouho- a krátkodobé výstavní projekty. V podstatě lze říci, že málokterý smysluplný výstavní projekt může jedno muzeum připravit pouze z vlastních zdrojů. Většinou jsou všichni organizátoři velkých výstav závislí na kolegiální spolupráci a výpůjčkách z partnerských institucí. Čím rozsáhlejší a ambicióznější výstavní projekt je, tím rozsáhlejší a hlubší spolupráci mezi participujícími institucemi vyžaduje. Tyto skutečnosti vyvolávají celou řadu otázek, teoretických, etických, praktických a právních. Vzhledem ke skutečnosti, že všichni, kdo se na takových složitých projektech podílejí, musí přijmout určitý díl odpovědnosti, přistoupit na některé kompromisy a především svým rozhodnutím na projektu participovat a vyjádřit důvěru v organizující instituci, lze celou problematiku označit zastřešujícím pojmem "Sdílená odpovědnost".

Spolupráce na výstavních projektech

1. Odborná pracovní skupina pro mobilitu sbírek

Závažnost této problematiky se odrazila i ve vytvoření odborné pracovní skupiny pro mobilitu sbírek, která za přispění odborníků z téměř všech členských zemí Evropské unie připravila na základě četných dotazníků, pravidelných pracovních schůzek a dílčích shrnujících pojednání závěrečnou analytickou studii. Ta byla v červnu 2010 předložena Evropské komisi. Studie obsahuje doporučení pro muzea, pro členské státy a Evropskou komisi. Nedílnou součástí studie jsou rovněž vzorové dokumenty, příklady "best practices", odkazy na webové stránky a kontakty na odborníky z jednotlivých členských zemí, kteří se příslušnou problematikou zabývají (viz příloha č. 3).

Studie pracovní skupiny pro mobilitu sbírek

2. Čtyři základní okruhy

Čtyři základní okruhy, jimž se Pracovní skupina intenzivně věnovala, se týkaly vzájemně provázaných aktivit, které se bezpečnostních aspektů mobility sbírek bezprostředně dotýkají. Konkrétně šlo o tyto otázky:

Čtyři aspekty mobility sbírek

- státní záruky,
- závazek nezabavitelnosti kulturních statků zapůjčených na veřejnosti přístupné výstavy,
- prevence nezákonného pohybu kulturních statků a dlouhodobých výpůjček sbírkových předmětů, především v mezinárodním kontextu,
- mobilita odborníků.

Pozornost, která byla věnována tématu mobility odborníků, úzce souvisí s budováním vzájemné důvěry mezi muzei, a je tedy jednou ze stěžejních podmínek fungování projektů více či méně založených na mobilitě sbírek. Postupně se zaměříme na jednotlivé tematické okruhy v souvislosti s otázkou bezpečnosti na základě principu "sdílené odpovědnosti", a to v rámci spolupráce na národní i mezinárodní úrovni.

Mobilita odborníků a budování důvěry

3. Princip "due diligence"

Spojícím principem "sdílené odpovědnosti" jakožto systému, nebo chcete-li okruhu vzájemně propojených postupů a činností je přístup, který je v angličtině označován jako "due diligence". V doslovném překladu to znamená "správná péče", tedy přístup, který lze za daných podmínek očekávat (viz příloha č. 3, s. 20).

**Princip
"správné péče"**

Princip "due diligence" se týká všeho, co souvisí s kulturními statky muzeem trvale či dočasně spravovanými. V této souvislosti bychom rádi zdůraznili, že zachování principů "due diligence" by mělo být povinností obou stran, které na výstavních principech participují, tedy nejen půjčitele. Ten by měl být veden zájmem nemít ve svých sbírkách např. předmět nejasného, či dokonce problematického původu (a kromě jiného se jeho zapůjčením vystavovat možným restitučním či soudním sporům). Ale i vypůjčitel by měl projevit zájem např. o informace o provenienci předmětu, o jehož zapůjčení žádá, a v případě, že zjistí jakékoliv nejasnosti, zvážit odstoupení od této žádosti, jakkoli by předmět mohl být pro jeho projekt důležitý z uměleckého či vědeckého hlediska.

**Dopad principu
na činnost
muzea**

Zanedbání principu "due diligence", ať již se týká obezřetnosti ve věci proveniencí výpůjčky či náležitosti péče o vypůjčený předmět z hlediska klimatických, bezpečnostních a dalších podmínek během transportu, jeho vystavení či uložení v muzeu, smluvního ošetření výpůjčky, pojištění atp., může vést k narušení praxe a po léta budované důvěry mezi partnerskými institucemi, v horším případě i ke ztrátě důvěryhodnosti té které instituce, či dokonce k vleklým sporům. Takové spory (většinou řešené soudními cestami) mohou do značné míry vázat lidské a finanční zdroje. A to i u instituce, která je ve sporu z nějakého důvodu (a ne vždy vlastní vinou) angažovaná. Princip "due diligence" se tedy táhne jako "červená nit" všemi dílčími aspekty týkajícími se výpůjček kulturních statků. Jako dobré vodítko lze použít též etický kodex ICOM.

**Důsledky
zanedbání
principu "due
diligence"**

**Etický kodex
ICOM**

Postupně se podrobněji zaměříme na jednotlivé okruhy, kterých se proces výpůjček sbírkových předmětů, respektive standardy těchto výpůjček, týkají. (Úmyslně v této kapitole odhlédneme od problematiky administrativního zúřadování výpůjček - smluv, vývozních povolení, pojistných smluv atd., neboť tato věc je nejen dobře zpracovaná a dostupná v řadě publikací vydaných MK ČR, ICOM atp., ale pracovníkům muzeí i z praxe důvěrně známá.)

**Administrativní
zúřadování
výpůjčky**

4. Pojišťování výpůjček sbírkových předmětů a státní záruky (příloha č. 4)

4.1 Komerční pojištění

Standardním postupem, užívaným při výpůjčkách sbírkových předmětů, je komerční pojištění. Obvykle bývá sjednáváno do 100% výšky hodnoty předmětu (tedy bez spoluúčasti) tzv. "z hřebíku na hřebík", tj. na cestu předmětu od půjčitele k vypůjčitelu, pobyt předmětu u vypůjčitele a cestu zpět od vypůjčitele k půjčitelu.

**Pojištění
"z hřebíku
na hřebík"**

Velká finanční náročnost komerčního pojištění spolu s malým počtem pojistných událostí vedla k hledání cest, jak tyto nemalé prostředky, de facto vynakládané nikoli na kulturní účely, ale investované do komerční sféry, redukovat nebo zcela eliminovat. Pokud muzeum potřebnými prostředky disponuje, je účelnější využít jich na zvýšení bezpečnosti a ochrany sbírek prostřednictvím např. instalaci monitorovacích a zabezpečovacích systémů, příp. regulačních systémů příznivě ovlivňujících prostředí uložení sbírek a dalších prostředků snižujících rizika, kterým jsou předměty vystaveny. Taková investice se zhodnotí i dlouhodobě a přispěje ke všeobecnému zvýšení standardů v této oblasti.

**Otázky redukce
nákladů na
komerční
pojištění**

Způsoby, jak dosáhnout snížení komerčního pojištění, jsou v podstatě dva. Prvním je využití tzv. státní záruky, tím druhým různé formy omezeného pojištění (např. pouze na transport) či upuštění od pojištění. V této souvislosti je třeba zdůraznit, že zanedbatelný počet škodních (pojistných) událostí při velké frekvenci výpůjček sbírkových předmětů jednoznačně vyplývá ze dvou faktorů. Těmi jsou jednak vysoká profesionalita muzejních pracovníků a rovněž výše uvedené zlepšování bezpečnostních a klimatických podmínek v muzeích. Tyto statisticky dobře doložitelné skutečnosti by měly být neustále předkládány a zdůrazňovány zřizovatelům jednotlivých muzeí, aby jim při stanovení priorit investic umožnily racionálně rozhodovat právě ve prospěch těchto dvou klíčových faktorů (viz Příloha č. 3: Závěrečná zpráva a doporučení výboru pro otázky kultury týkající se podmínek pro zlepšení mobility sbírek).

4.2 Státní záruka

Prvním způsobem, jak omezit investování finančních prostředků do komerčního pojištění, je využití tzv. státní záruky. Tento vysoce užitečný nástroj byl nejdříve zaveden do právních systémů v anglosaských zemích, Velké Británii a USA. Jeho dlouhodobé úspěšné využívání, podtržené minimem škodních událostí, vedlo k jeho rozšíření do právních systémů dalších zemí. Z členských zemí Evropské unie tohoto nástroje využívá dvacet zemí, od roku 2006 je i součástí českého práva.

Princip tzv. státní záruky spočívá v tom, že jednotlivá země (v případě Německa a Rakouska i jiný samosprávný celek - spolková země apod.) převezme závazek uhradit ze státního (zemského) rozpočtu případnou ztrátu sbírkového předmětu či škodu na tomto předmětu vzniklou v souvislosti se zapůjčením předmětu na veřejnosti přístupnou výstavu. Listinné doklady potvrzující tento závazek vydává obvykle příslušné ministerstvo financí nebo kultury.

Princip státní záruky je stejný, nicméně legislativa, která vymezuje rozsah a působnost státní záruky, se v jednotlivých zemích dosti výrazně liší.

4.2.1 Základní typy státních záruk a/nebo omezení (výluk) s těmito typy spjatými

Většina státních záruk je určena na krytí ("pojištění") předmětů, které si muzeum, případně i jiný organizátor, vypůjčuje na svůj výstavní projekt. Především jde o výpůjčky ze zahraničí, ale může zahrnovat i výpůjčky na národní úrovni. V několika zemích se uplatňuje rovněž typ státní záruky, který kryje výstavní projekty vyvážené do zahraničí. Touto formou vláda vyjadřuje např. podporu propagaci své národní kultury v zahraničí apod. Tento druhý typ státní záruky lze považovat za výjimečný. Běžně využívaný a pro mobilitu muzejních sbírek zásadní je první zmíněný typ, tedy krytí výpůjček zahraničních, případně i tuzemských, poskytované vládou příslušné země na žádost organizátora výstavy.

4.2.2 Příjemce státní záruky

Státní záruky v jednotlivých zemích se liší v celé řadě věcí. Např. tím, kdo může o státní záruku požádat. Ve většině zemí jsou to obecně organizátoři významných výstav, tedy veřejnoprávní, ale i soukromé instituce. V České republice mohou být příjemcem státní záruky pouze státní příspěvkové organizace. V této souvislosti je nutno zdůraznit, že v mnoha zemích jsou žadatelé o státní záruku posuzováni především z hlediska úrovně bezpečnostních a klimatických podmínek výstavního prostor, které vedle významu výstavního projektu slouží jako základní kritérium, na jehož základě může být státní záruka udělena. Např. na švédském ministerstvu kultury pracuje komise, která velmi důkladně prověřuje žadatele o státní záruku. Lze

Princip státní
záruky

Legislativní
odlišnosti v
jednotlivých
zemích

Rozsah krytí
státních záruk

Vymezení
žadatele
o státní záruku

Posuzování
žadatele a jeho
profesionality

tedy říci, že evropská či americká instituce, která obdrží státní záruku, musí splňovat vysoké bezpečnostní a klimatické standardy. Získání státní záruky lze ve většině případů považovat i za potvrzení vysoké úrovně pořádací instituce.

Příjemcem státní záruky může být buď půjčitel, nebo vypůjčitel (organizátor výstavy). Česká státní záruka je poskytována vypůjčiteli.

Rozsah krytí státních záruk

Pro většinu státních záruk je požadován písemný souhlas půjčitele (majitele předmětu) s krytím (pojištěním) prostřednictvím státní záruky. V případě české státní záruky je tento proces, bohužel, mimořádně byrokratický a zdlouhavý.

4.2.3 Rozsah krytí

Většina státních záruk kryje výpůjčky od téměř všech typů půjčitelů, tedy ze státních, veřejných, církevních i soukromých sbírek. České státní záruky nelze využít na pojištění sbírkových předmětů českých státních příspěvkových organizací.

Podle typů půjčitele

Některé státní záruky kryjí i dlouhodobé výpůjčky, obecně jsou státní záruky určeny na krytí významných krátkodobých výstav.

Podle doby trvání výstavy

Větší část státních záruk je poskytována tzv. "z hřebíku na hřebík", tedy kryje dobu transportu od půjčitele k vypůjčiteli, pobyt předmětu u vypůjčitele a zpětný transport od vypůjčitele k půjčiteli. Některé typy státních záruk kryjí pouze dobu výstavy, nikoli transportu, jiné mají územní omezení - platí pouze na území státu, který státní záruku poskytuje (např. Itálie), což fakticky znamená, že jimi nemohou být pokryty transporty výpůjček ze zahraničí.

Časový a územní rozsah

4.2.4 Výluky

Jednotlivé státní záruky se liší rozsahem výluk. Obecně mezi výluky patří válka, nukleární útok, přirozené stárnutí předmětu, ale i poškození zaviněné zaměstnanci půjčitele nebo přepravní firmy úmyslně nebo v důsledku hrubé nedbalosti. Tyto výluky se shodují s výlukami běžnými u komerčního pojištění. Potěšitelné je, že většina státních záruk kryje i riziko terorismu, jehož komerční připojištění je velice drahé. Pouze menšina státních záruk umožňuje subrogaci, tedy upuštění od vymáhání škody způsobené zaměstnanci vypůjčitele úmyslně či hrubou nedbalostí. Česká záruka se, bohužel, nevztahuje na žádné škody způsobené vypůjčitelem.

Obecné výluky ze státní záruky

4.2.5 Finanční limit

Řada státních záruk má horní limit, do jehož výše může být státní záruka poskytnuta. Česká státní záruka nemá určen žádný horní limit, její výše je tedy teoreticky neomezená. Britská a česká státní záruka mají určen limit dolní - nejnižší možnou pojistnou hodnotu jednotlivého předmětu, na který může být krytí prostřednictvím státní záruky využito.

Finanční limity státních záruk

Některé státy mají pro státní záruku speciální kapitolu ve státním rozpočtu. V tomto případě je možno poskytovat krytí prostřednictvím státní záruky do vyčerpání částky pro tento účel schválené. Česká státní záruka nemá svou kapitolu ve státním rozpočtu. Je schvalována v součinnosti ministra kultury a ministra financí.

Způsoby rozpočtování státní záruky

Větší část státních záruk poskytuje 100% krytí až do výše pojistné hodnoty vypůjčeného předmětu, některé státní záruky počítají se spoluúčastí vypůjčitele (organizátora výstavy).

Výše krytí při pojistné události

Některé země podmiňují žádost o poskytnutí státní záruky vstupním poplatkem, kterého je např. ve Švédsku využito k financování ministerské komise, která posuzuje bezpečnostní a klimatické podmínky jednotlivých žadatelů.

Poplatky za poskytnutí

Některé státy umožňují kombinaci státní záruky a komerčního dopojištění např. výluk nebo spoluúčasti, jiné takovou možnost vylučují (výpůjčku je možno pojistit buď prostřednictvím státní záruky, nebo komerčně - viz příloha č. 3 s. 3-27).

**Možnosti
souběžného
komerčního
dopojištění**

4.2.6 Shrnutí problematiky státních záruk

Státní záruky jsou prověřeným a bezpečným prostředkem ke snižování vysokých nákladů na komerční pojištění výpůjček na významné výstavní projekty. Prostředků tímto způsobem ušetřených může organizátor výstavy úspěšně využít u zvyšování bezpečnostních a klimatických standardů své instituce. Statistika z evropských zemí svědčí o minimálním množství vyplacených škodních událostí při obrovském objemu krytí prostřednictvím státních záruk. Např. ve Velké Británii, kde se krytí prostřednictvím Britské vládní záruky využívá doslova v masovém měřítku, nedošlo za poslední tři roky k žádné škodní události. Je to jednoznačně považováno za důsledek vysoké profesionality muzejních pracovníků.

**Státní záruka
prostředek ke
snižování
nákladů**

Rozsah krytí (výluky) poskytovaného prostřednictvím státních záruk se v podstatě neliší od podmínek komerčního pojištění. Naopak, pojištění rizika terorismu je v případě státních záruk na rozdíl od komerčního pojištění prakticky pravidlem. Jedinou nevýhodou může být delší doba plnění, která vyplývá ze složitějšího administrativního vypořádání případné škodní události.

Poskytnutí státní záruky lze ve většině případů považovat za potvrzení vysokých bezpečnostních a klimatických standardů pořadatelské instituce (vypůjčitele) a rovněž za potvrzení mimořádného kulturního, vědeckého a společenského významu výstavního projektu, na který je státní záruka poskytována.

**Státní záruka
potvrzením
profesionality**

4.3 Pojišťování na principu sdílené odpovědnosti

Existují případy, kdy není možno využít státní záruky, nicméně půjčitel a vypůjčitel se domluví na nějaké formě sdílené odpovědnosti, díky níž není nutno investovat plnou částku do komerčního pojištění "z hřebíku na hřebík".

**Formy sdílené
odpovědnosti**

Nejčastějším případem je dohoda mezi partnerskými institucemi o pojištění výpůjčky pouze na transport, nikoli na dobu pobytu předmětu u vypůjčitele. Tento systém je velice rozšířen a využívá se ho v národním měřítku, a to nejen v České republice, ale i v dalších evropských zemích (např. pro členy francouzské Réunion des Musées Nationaux je pravidlem). V poslední době byla diskutována možnost rozšířit tuto praxi i v mezinárodním měřítku, především v rámci Evropské unie. Je však nutno mít na zřeteli, že tento systém není prost určitých rizik.

**Pojištění pouze
na transport**

Sdílené odpovědnosti lze využívat pouze na základě dlouhodobě budované vzájemné znalosti a důvěře, podmíněné i vzájemnou výměnou informací (tzv. Facility Report je pouze základem, viz příloha č. 5). Dodržování principu "due diligence" a vysokou profesionalitu na obou stranách snad ani netřeba zdůrazňovat. Na druhé straně nelze přehlížet, že tento systém by mohl napomoci rozvoji např. dlouhodobých výpůjček, jejichž komerční pojištění "z hřebíku na hřebík" není možné z důvodů vysokých nákladů a na které nelze vždy uplatnit státní záruku. Rozšíření tohoto systému z vnitrostátního na mezinárodní by teoreticky mohlo usnadnit (zlevnit) výpůjčky ze zahraničních institucí regionálním a městským muzeím, která nemohou využít výhod české státní záruky (viz příloha č. 3 s. 54-59).

**Podmínky pro
uplatnění
sdílené
odpovědnosti**

4.3.1 Pojistné hodnoty

V souvislosti s pojištěním je vhodné zmínit i otázku pojistných hodnot sbírkových předmětů, které jsou zapůjčovány na výstavní a vědecké projekty. Obecně platí, že tržní hodnota by měla být východiskem k určení pojistné hodnoty.

Určení pojistné hodnoty

Na druhé straně je nepopíratelné, že předměty, které se staly součástí veřejných sbírek, jsou tím již navždy vyjmuty z trhu ("extra commercio"), tudíž je otázka, do jaké míry by pojistná hodnota měla kopírovat pohyby na trhu s uměleckými předměty. U některých unikátních předmětů, především u těch nejvzácnějších, je pak určení pojistné hodnoty odvozením z hodnoty tržní nemožné, neboť obdobné předměty se na trhu dlouhodobě neobjevují. Proto některá muzea dávají přednost termínu "schválená hodnota" ("agreed value"). Jde i o určitý projev kolegiality, kdy se partnerské instituce zdrží stanovování pojistných hodnot na maximální možné výši a tímto způsobem v první řadě snižují objem prostředků investovaných do komerčního pojištění, ale také přispívají k vytváření kolegiální atmosféry a prostředí příznivého pro mobilitu sbírkových předmětů.

Veřejná sbírka a vyjmutí předmětu z trhu

Princip schválené hodnoty předmětu ve veřejné sbírce

V některých případech může instituce (tedy většinou ministerstvo kultury), která rozhoduje o udělení státní záruky, vyzvat organizátora výstavy, aby se s půjčitelem pokusil vyjednat snížení pojistné hodnoty výpůjčky, považuje-li její výši za nadhodnocenou. Ostatně silně nadhodnocenou pojistnou částku může v případě pojistné události zpochybnit i komerční pojišťovna. V této souvislosti však považujeme za nutné zdůraznit, že v žádném případě nechceme bagatelizovat zodpovědnost správce jednotlivých sbírek za svěřený majetek či nabádat ke stanovování neopodstatněně nízkých pojistných hodnot (pouze upozorňujeme na možný negativní dopad jejich nadhodnocení).

Problémy nadhodnocené pojistné hodnoty

5. Dlouhodobé výpůjčky

Svá specifika a specifická rizika v sobě nesou dlouhodobé výpůjčky. Tomuto fenoménu, z hlediska bezpečnosti jistě spíše okrajovému, musíme věnovat stručnou pozornost vzhledem k významu dlouhodobých výpůjček pro muzejní aktivity. Můžeme s velkou pravděpodobností předpokládat, že tento jev, dobře známý a rozšířený na národní (vnitrostátní) úrovni, může v dohledné době dostat i mezinárodní rozměr.

Význam dlouhodobých výpůjček pro muzea

Důvodů, proč se tento trend pomalu dostává do popředí, je několik. Zejména se tak ale děje proto, že některá díla, která mohou být pro stálé expozice klíčová, či dokonce nezastupitelná, nemůže muzeum zakoupit do svých sbírek pro příliš vysokou cenu, která je nad možností rozpočtu muzea, nebo prostě proto, že toto dílo není na trhu k dispozici. Dlouhodobá výpůjčka může být dobrým řešením problému.

5.1 Spolupráce institucí

V případě dlouhodobých výpůjček platí dvojnásob, že spolupráce je podmíněna vybudováním vzájemné důvěry mezi partnerskými institucemi, neboť u nich skutečně půjčitel sdílí s vypůjčitelem řadu rizik po poměrně dlouhou dobu, což bez vzájemné znalosti a důvěry není možné. (V této souvislosti je nutno zdůraznit důležitost výměny zkušeností mezi muzejními pracovníky na skutečně osobní úrovni a potřebu mobility muzejních odborných pracovníků jako předpoklad pro budování vzájemného poznání a důvěry.) Princip "due diligence" musí samozřejmě provázet všechny kroky, které vedou k realizaci dlouhodobé výpůjčky.

Spolupráce odborníků

Princip "due diligence"

5.2 Časový rozsah

Dlouhodobá výpůjčka by měla být časově jasně vymezená - obvykle na dobu pěti let. Na webových stránkách (www.lending-for-europe.eu, www.icom.museum, www.ne-mo.org) lze nalézt doporučení, vzorové smlouvy atp.

Časové
vymezení

5.3 Vyhledávání partnerů

Podskupina činná v rámci OMC pracovní skupiny pro mobilitu sbírek vytvořila platformu pro vyhledávání mezinárodních partnerů pro projekty dlouhodobých výpůjček. Proto ty instituce, které část svých sbírek z nějakého důvodu mohou a chtějí dlouhodobě zapůjčit, či ta muzea, která by ráda své sbírky doplnila specifickou dlouhodobou výpůjčkou, mohou této platformy využít k vyhledávání partnerů.

Vyhledávání
mezinárodních
partnerů

Je nutno mít na zřeteli, že ne vždy musí mít dlouhodobé výpůjčky reciproční charakter. Není výjimkou, že určité muzeum může mít zájem na dlouhodobém zapůjčení svých sbírkových předmětů, ať již proto, že tímto způsobem mohou být zveřejněny předměty velkého kulturního významu, které toto muzeum nemůže uplatnit ve svých vlastních expozicích, nebo tak řeší bezpečné uložení svých sbírek po dobu rekonstrukce výstavních prostor či depozitářů.

Důvody pro
dlouhodobé
výpůjčky

Asi nejznámějšími příklady jsou výstavní projekty uskutečněné v souvislosti s rekonstrukcí hlavní budovy Rijksmuseum v Amsterdamu²³ a Muzea moderního umění v New Yorku (MoMA). Zveřejňování světově proslulých sbírek po dobu probíhající rekonstrukce řeší vedení muzea sérií výstav ze svých sbírek, představovaných postupně v Nizozemí (zde především v muzeu Vincenta van Gogh) a zahraničí. Nejznámějšími ze zahraničních projektů byly bezesporu výstavy "Holandští mistři z Rijksmuseum Amsterdam" v Národní galerii v Melbourne roku 2005 a výstava "Rembrandt a zlatý věk", představená roku 2006 v Dayton Art Institute ve Spojených státech. Při obdobné příležitosti zapůjčilo roku 2004 Muzeum moderního umění v New Yorku soubor 200 mistrovských děl moderního umění do Berlína. Mimořádně úspěšná výstava "MoMA v Berlíně" byla pojištěna prostřednictvím německé státní záruky. V menší míře se roku 2004 díky rekonstrukci Muzea moderního umění v Lille mohla česká veřejnost těšit ze dvou prvotřídních maleb Georgette Braqua, zapůjčených do Národní galerie v Praze jako reciproční zápujčka.

Příklady
dlouhodobých
výpůjček

5.4 Sdílená odpovědnost

V předchozí kapitole byla zmíněna důležitost pojišťování na principu sdílené zodpovědnosti. Dvojnásob to platí pro dlouhodobé výpůjčky. Opět se dostává do popředí zásadní důležitost investic do zlepšení bezpečnostních a klimatických podmínek muzea, z dlouhodobého hlediska efektivnější než vynakládat prostředky na komerční pojištění. Je třeba mít také na paměti, že vynikající bezpečnostní a klimatické podmínky mohou být zásadním kritériem, podle něhož majitel kulturních statků rozhodne o jejich dlouhodobém zapůjčení. Není výjimečné, že vypůjčitel může nabídnout kvalitnější bezpečnost a klimatické prostředí, než jakými disponuje půjčitel. V českém prostředí je tento model častý u dlouhodobých výpůjček z církevních objektů do stálých muzejních expozic. V souladu s tím bývá pro vypůjčitele často pravidlem, že své sbírkové předměty zapůjčí do prostředí, které zaručuje nejméně stejné bezpečnostní a klimatické podmínky u půjčitele jako v domovské instituci.

Význam sdílené
odpovědnosti

Pravidlo
vypůjčitele u
dlouhodobých
výpůjček

5.5 Podmínky výpůjček

V případě výpůjček, krátko- i dlouhodobých, je důležité, aby oba partneři měli co největší jistotu, že vypůjčené kulturní statky se bezpečně a včas navrátí půjčiteli (majiteli). Kromě technických otázek, jako jsou podmínky přepravy (Dohoda mezi

Podmínky
přepravy

²³ Velkolepá rekonstrukce Rijksmuseum, plánovaná od roku 1999 a fakticky zahájená roku 2003 uzavřením hlavní budovy, má být ukončena roku 2012/13.

ministerstvem kultury a ministerstvem vnitra z 31.12.1992 o zajišťování ochrany uměleckých předmětů a jejich přepravy zakotvuje mj. výměnu poznatků, zkušeností a informací, rovněž zabezpečování ochranných doprovodů vozidel přepravujících umělecké předměty), kurýrního doprovodu, pojištění atp., je nutno dopředu pokud možno v maximální možné míře eliminovat případné právní komplikace.

Základní okruhy této problematiky jsou pochopitelně ošetřeny výpůjční smlouvou, ale některé vyžadují zvláštní nástroje. Pracovně bychom si tuto problematiku mohli rozdělit do dvou okruhů. Tím prvním je prevence nezákonného pohybu kulturních statků obecně, druhým jsou právní nástroje, pomocí nichž lze harmonizovat rozdílné právní standardy v jednotlivých zemích, které by mohly být překážkou zapůjčování kulturních statků na významné výstavné projekty (viz Příloha č. 3: Závěrečná zpráva a doporučení výboru pro otázky kultury týkající se podmínek pro zlepšení mobility sbírek, s. 17-19).

6. Prevence nezákonného pohybu kulturních statků

Prevence nezákonného pohybu kulturních statků se týká širšího okruhu témat, než je muzejní provoz. Muzejní oblasti se - na rozdíl od trhu s kulturními statky - dotýká v podstatě zprostředkovaně. Přesto nedodržení zásad "due diligence" může vést k nepříjemným komplikacím.

6.1 Národní legislativa

Stručně lze říci, že ačkoli v rámci Evropského společenství platí princip navrácení nezákonně vyvezených kulturních statků, legislativní úpravy, které upravují pohyb kulturních statků v jednotlivých členských státech, se v mnoha ohledech dost podstatně liší. U nás je upravuje zákon č. 101/2001 Sb., o navrácení nezákonně vyvezených kulturních statků, ve znění pozdějších předpisů. Jde o transpozici Směrnice Rady č. 93/7/EHS o navrácení kulturních statků neoprávněně vyvezených z území členského státu, ve znění směrnice Evropského parlamentu a Rady č. 96/100/ES a směrnice Evropského parlamentu a Rady č. 2001/38/ES.

Totéž lze říci i o databázích, ve kterých jsou data k pohybu kulturních statků zaznamenána. Proto je třeba věnovat pozornost nejen otázce původu výpůjčky, ale i správného zúřadování projektu. (Některé členské státy vyžadují nejen vývozní povolení, ale i dovozní licenci). V České republice je systém vývozních povolení značně komplikovaný. Vedle celkem jasně vymezených kompetencí, které se vztahují na kulturní statky spravované archivy a knihovnami, je legislativa, která ošetřuje vývoz (dočasný i trvalý) kulturních statků z ČR, velice spletitá, mnohdy nepřehledná i pro odborníky. Týká se mj. kategorií vymezených zákonem č. 71/1994 Sb.: např. je soška indického původu s buddhistickou tematikou dekorativním předmětem (tedy v kompetenci Uměleckoprůmyslového musea v Praze) nebo volným uměním (tedy v kompetenci Národní galerie v Praze) nebo jde o dílo s religiózní tematikou (tedy v kompetenci Národního památkového úřadu)? Navíc je pro některé vývozy nutno podat dvě, výjimečně i tři žádosti u různých subjektů (např. dočasný vývoz sbírkového předmětu, který je prohlášen kulturní památkou, mimo území EU). Nutným důsledkem této spletitosti je - vedle snahy některých vývozců celému procesu se raději vyhnout - obtížná kontrola a vymahatelnost.

6.2 Mezinárodní legislativa

Výběr mezinárodních úmluv a doporučení není samozřejmě vyčerpávající a byl zpracován jako souhrn materiálů, kterých bylo využito při přípravě žádosti.

Ochrana kulturního dědictví je obsahem zejména následujících mezinárodních dokumentů:

Okruhy výpůjční smlouvy

Rozdílné právní standardy a jejich harmonizace

Prevence nezákonného pohybu kulturních statků

Navrácení nezákonně vyvezených kulturních statků

Databáze o pohybu kulturních statků

Systém vývozních povolení

Kontrola a vymahatelnost

- Unesco Convention for the Protection of Cultural Property in the event of armed Conflict, Hague 1954 (I. and II. protocol)

Prevence
nezákonného
pohybu
kulturních
statků

Vyhláška ministra zahraničních věcí č. 94/1958 Sb., o Úmluvě na ochranu kulturních statků za ozbrojeného konfliktu a Protokolu k ní; Druhý protokol k Haagské úmluvě na ochranu kulturních statků za ozbrojeného konfliktu z roku 1954 Haag (č.71/2007 Sbírky mezinárodních smluv)

Mezinárodní
legislativa

- Unesco Convention on the Means of Prohibiting and Preventing the Illicit Import, Export and Transfer of Ownership of Cultural Property, Paris 1970

Vyhláška Ministerstva zahraničních věcí č. 15/1980 Sb., o Úmluvě o opatřeních k zákazu a zamezení nedovoleného dovozu, vývozu a převodu vlastnictví kulturních statků

- European Convention for the Protection of the Archeological Heritage, Malta 1992

Úmluva o ochraně archeologického dědictví Evropy (č. 99/2000 Sbírky mezinárodních smluv)

Úmluva o ochraně architektonického dědictví Evropy (č. 73/2000 Sbírky mezinárodních smluv)

- Unesco Convention for the Protection of the World Cultural and Natural Heritage, Paris 1972

Sdělení Federálního ministerstva zahraničních věcí č. 159/1991 Sb., o sjednání Úmluvy o ochraně světového kulturního a přírodního dědictví

- Convention for the Protection of the Architectural Heritage, Granada 1985

Usnesení vlády ze dne 22.2.1995 č. 110 k Programu záchrany architektonického dědictví

- Unidroit Convention, Roma 1995

*Konvence UNIDROIT (Institutu pro soukromé právo) o ukradených nebo nezákonně vyvezených kulturních statcích, Řím 1995
Zatím není součástí legislativy ČR.*

6.3 České databáze

Ani stav českých databází, které slouží k prevenci nezákonného pohybu, není zcela ideální. Vedle vzorné policejní databáze odcizených kulturních statků, vytvořené na základě standardů Interpolu, je zde velice důležitá, ale bohužel zastaralá a ne zcela spolehlivá databáze kulturních památek spravovaná Národním památkovým ústavem. Potěšitelné je, že tato databáze má být v dohledné době aktualizována. Diskutabilní je také registrovaný přístup do této databáze, jenž sice není problémem pro muzejní pracovníky, kteří přístup do této databáze snadno získají, ale může komplikovat práci (poctivých) obchodníků s uměním. Je fakt, že drtivá většina muzejních sbírek je zapsána v Centrální evidenci sbírek na MK ČR (CESu), takže je zajištěna jejich právní ochrana před nezákonným vývozem.

PSEUD

MonumNet NPÚ

CES na MK ČR

6.4 Zahraniční databáze a informační zdroje

Od poloviny 90. let jsou informace o hledaných kulturních statcích zveřejňovány, a to jak na národní úrovni, tak prostřednictvím mezinárodních institucí. Na úrovni národní

jde vedle již uvedené databáze Policie ČR, např. o databázi francouzské policie (TREIMA database) nebo o databázi italského četnictva (Carabinieri National Stolen Cultural Property Database).

Policejní
databáze ve
Francii a Itálii

Nejpřehlednějším rozcestníkem pro vstup do těchto informačních systémů je portál UNESCO. Při vyhledávání informací pro případ ohrožení kulturního dědictví za válečného konfliktu lze využít http://portal.unesco.org/culture/en/ev.php_URL_ID=35261&URL_DO=DO_TOPIC&URL_SECTION=201.html pro nezákonný pohyb kulturních statků pak

Portál
UNESCO -
rozcestník
informačních
systémů
kulturního
dědictví

<http://www.unesco.org/new/en/culture/themes/movable-heritage-and-museums/illicit-traffic-of-cultural-property/convention-on-the-means-of-prohibiting-and-preventing-the-illicit-import-export-and-transfer-of-ownership-of-cultural-property-1970/> a pro navrácení kulturních statků

<http://www.unesco.org/new/en/culture/themes/movable-heritage-and-museums/return-of-cultural-property/>

Národní legislativu členských států z oblasti ochrany kulturního dědictví lze pak najít na http://portal.unesco.org/culture/en/ev.php-URL_ID=33928&URL_DO=DO_TOPIC&URL_SECTION=201.html

6.5 Vývozní povolení

Administrativní zúřadování žádostí o vývoz je pro muzea známé a stalo se rutinní záležitostí. Nelze však zapomenout, že i pro předmět zapsaný v CES je nutno žádat o speciální vývozní povolení v případě, že jde o kulturní památku či je-li předmět vyvážen z Evropského společenství; teoreticky tedy pro vývoz předmětu zapsaného v CES, prohlášeného za kulturní památku a vyváženého mimo Evropské společenství, je zapotřebí tří různých typů vývozních povolení.

Povolení
vývozu

6.6 Internetové aukce

Nejzávažnějším problémem, kterému v současnosti v oblasti prevence nezákonného pohybu kulturních statků (nejen) evropské země čelí, jsou obchody uskutečňované prostřednictvím internetových aukcí. V této souvislosti vyvstává naléhavě potřeba jednak vyškolit odborníky na ministerstvech kultury, památkových ústavech, případně na národních institucích, jednak vybudovat oddělení, která budou internetové aukce systematicky sledovat a věnovat se i teoretické metodické práci, na jejímž základě by mohlo dojít k právním úpravám a regulaci tohoto bouřlivě se rozvíjejícího fenoménu (viz Příloha č. 3: Závěrečná zpráva a doporučení výboru pro otázky kultury týkající se podmínek pro zlepšení mobility sbírek, s. 20-27).

Internetové
aukce a
nezákonný
obchod

7. Imunita proti zabavení kulturního statku zapůjčeného na veřejnosti přístupnou výstavu

Nemalé množství předmětů v řadě muzeí, především těch v bývalém "východním" bloku, bylo do muzejních sbírek zařazeno na základě právních aktů, které by teoreticky mohly být zkoumány, či dokonce zpochybněny soudy jiných států, do nichž by byly zapůjčeny. Jde o problematické případy, které jsou ne zcela kryty mezinárodní legislativou (popsanou v oddílu 6.2 věnovaném prevenci nezákonného pohybu kulturních statků). Týká se to především vyvlastněných (znárodněných) kulturních statků a majetku obětí holocaustu.

Zpochybnitelná
vlastnictví
muzejních sbírek

Všichni máme ještě na paměti "kauzy" z 90. let, zejména vleklý soudní spor o obraz Velká vápenka ze státního zámku Valtice, zapůjčený na výstavu v Německu, na který se původní majitelé Liechtensteinové pokusili uplatnit nárok u německých soudů. Ač v konečném výsledku byl liechtensteinský pokus o "restituci" obrazu neúspěšný, malba utrpěla vážné škody v důsledku umístění v naprosto nevyhovujících klimatických podmínkách soudního trezoru v Německu.

Příkladové studie

Známý je také případ dočasného zadržení uměleckých děl ze sbírky Vladimíra Železného (respektive Galerie Zlatá husa), zapůjčených na výstavu českého kubismu v Salcburku v souvislosti s arbitráží, kterou vedl kvůli finančnímu vypořádání svých investic do TV NOVA s českým státem Ronald Lauder.

7.1 Imunita proti zabavení

V důsledku této skutečnosti byl do právních řádů některých zemí prosazen systém tzv. "immunity from seizure", tedy imunita proti zabavení (garance nezabavitelnosti) kulturního statku zapůjčeného na veřejnosti přístupnou výstavu. V praxi to znamená, že vláda té země, ve které se výstava koná, zaručuje, že vypůjčený předmět bude navrácen půjčitelu (do země, ze které je zapůjčen). Ne vždy je tato imunita proti zabavení také zárukou vynětí z jurisdikce země, do které je předmět zapůjčen na výstavu. To se týká např. USA, kde je sice zaručeno navrácení předmětu půjčitelu, ale (domněle) poškozená strana není omezena ve svých právech domáhat se soudní cestou případné finanční kompenzace. Z řady zemí, především mimo Evropskou unii, v první řadě z Ruska, je zapůjčení sbírkových předmětů z veřejných sbírek podmiňováno vystavením písemné garance nezabavitelnosti.

Imunita proti zabavení a právo domáhat se soudní kompenzace

7.1.1 Imunita proti zabavení v České republice

Imunita proti zabavení není součástí českého práva a dle sdělení Ministerstva kultury České republiky se o této právní úpravě ani neuvažuje. V České republice dosud nebyla ratifikována ani konvence OSN z roku 2004 (UN Convention on Jurisdictional Immunities of States and their Property), která slouží jako "výchozí bod" pro národní legislativu garance nezabavitelnosti. V důsledku této skutečnosti je pro organizátory výstav v České republice velice obtížné vypůjčit si předmět z ruských státních muzeí.

Absence imunity proti zabavení v českém právu

7.1.2 Písemné ujištění o návratu

Některá muzea vyžadují od vypůjčitele písemné prohlášení, že vypůjčený předmět bude včas (bez průtahů) a bezpečně navrácen půjčitelu. Pro takové prohlášení je užíván název "letter of comfort", což můžeme volně přeložit jako "písemné ujištění". Přestože právní vymahatelnost takového prohlášení je sporná, některá muzea, např. italská, zápůjčky ze svých sbírek tímto prohlášením podmiňují. (viz Příloha č. 3: Závěrečná zpráva a doporučení výboru pro otázky kultury týkající se podmínek pro zlepšení mobility sbírek, s. 14-17)

Písemné ujištění o vrácení výpůjčky

7.1.3 Princip due diligence

Z výše uvedených skutečností vyvstává znovu důležitost zachování principu "due diligence". V případě, že si česká muzea půjčují na své výstavy předměty ze zahraničí především ze zemí bývalého socialistického bloku, měla by věnovat velkou pozornost otázce provenience předmětu, který si chtějí vypůjčit. V důsledku absence zákonné úpravy o imunitě proti zabavení by v případě výpůjčky předmětu ne zcela jasné či zpochybnitelné provenience mohl český organizátor výstavy utrpět morální i finanční škodu v důsledku případného majetkoprávního sporu.

Princip "správné péče"

7.1.4 Imunita proti zabavení pro zápůjčky z českých muzeí

Díky úpravám české legislativy po roce 1989 patří česká muzea, na rozdíl od některých sousedních zemí bývalého východního bloku, v realizaci restitucí znárodněných statků a navrácení majetku obětem holocaustu k "premiantům", přesto je v českých sbírkách poměrně dost předmětů, jejichž zapůjčení do zahraničí je nutno bedlivě zvážit a jejichž zapůjčení bez záruky nezabavitelnosti rozhodně doporučit nelze.

České sbírky a imunita proti zabavení

Jde především o kulturní statky zestátněné tzv. Benešovými dekrety a předměty, jejichž donace či zestátnění bylo, byť neúspěšně, napadeno u českých soudů. Pakliže lze tyto předměty vůbec půjčovat do zahraničí, pak pouze do těch zemí, které mohou vystavit imunitu proti zabavení. "Písemné ujištění o návratu" rozhodně není dostatečnou ochranou těchto předmětů. Je také třeba mít na paměti, že garance nezabavitelnosti je platná pouze na území toho státu, který ji vydal, nevztahuje se tedy na transporty. Proto je vhodné, aby např. předmět, kterému byla udělena imunita proti zabavení pro výstavu ve Francii, byl dopraven do Francie letecky, a nikoli kamionem přes Německo, neboť na německé území se imunita proti zabavení logicky nevztahuje.

**Půjčování
zestátněných
sbírkových
předmětů**

7.2. Shrnutí

Zvyšování nároků na kvalitu výstavních projektů, spojené s rozšiřováním spolupráce mezi muzei na národní i mezinárodní úrovni, má za následek prudce rostoucí mobilitu muzejních sbírek. V důsledku této skutečnosti jsou muzea ve zvýšené míře nucena řešit otázku bezpečnosti předmětů do "svého" muzea zapůjčených z veřejných či soukromých sbírek, tuzemských i zahraničních, a naopak se zabývat i otázkou bezpečnosti předmětů ze svých sbírek, které na nejrůznější, většinou výstavní a vědecké projekty zapůjčují.

**Mobilita sbírek
a otázky
bezpečnosti
půjčovaných
předmětů**

Z mnohaleté praxe evropských muzeí, shrnuté v analytické studii vypracované pro Evropskou komisi Pracovní skupinou pro mobilitu sbírek, zřetelně vyplývá, že při uplatnění principů sdílené odpovědnosti, popsaných stručně v předchozích podkapitolách, lze výrazně ušetřit prostředky z rozpočtu muzeí (potažmo jejich zřizovatelů - států, krajů, měst...). Praxí ověřená je také teze, že investice prostředků ušetřených v důsledku uplatňování principů sdílené zodpovědnosti do zvyšování bezpečnostních a klimatických standardů je z hlediska faktické ochrany kulturních statků mnohem účinnější než např. investice do komerčních pojištění (i když i to má významnou a nezastupitelnou roli)

**Finanční
úspory muzeí
díky sdílené
odpovědnosti**

K dalšímu studiu doporučujeme výše zmíněnou analytickou studii a především v závěru této studie uvedené odkazy na webové stránky (viz Příloha č. 3: Závěrečná zpráva a doporučení výboru pro otázky kultury týkající se podmínek pro zlepšení mobility sbírek, s. 29-31). Realizovaný projekt "Modernizace bezpečnostních systémů v prostředí muzea/galerie" tak přispěje nejen ke zvýšení úrovně bezpečnosti sbírek Národní galerie v Praze, ale také k rozšíření možností zápůjček a organizování výstav s nejkvalitnějšími a nejvýznamnějšími díly výtvarného umění a tím i k rozšíření nabídky pro české i zahraniční návštěvníky.

**Analytická studie
Evropské komise**

OTÁZKY KE SDÍLENÉ ODPOVĚDNOSTI:

**Otázky ke sdílené
odpovědnosti**

1. Je zabezpečení, pasivní konzervace a ochrana sbírkových předmětů v muzeu umění na takové úrovni, pokud jde o mezinárodní standardy, že muzeum může upustit od komerčního pojištění "z hřebíku na hřebík" a přejít na principy sdílené odpovědnosti?
2. Může muzeum umění využít státní záruky při pořádání svých výstavních projektů? Pokud ano, má zpracována interní pravidla pro žádost o státní záruky?
3. Souhlasí muzeum umění s poskytnutím státní záruky při zápůjčkách svých sbírkových předmětů na významné zahraniční výstavní projekty? Pokud ano, poskytuje souhlas automaticky, nebo podrobně zkoumá aktuální situaci žadatele nebo tento nástroj používá pouze pro dlouhodobé partnerské instituce?
4. Má zpracovanou interní strategii pro prevenci nezákonného pohybu kulturních statků a dodržuje principy "due diligence" ("správné péče")?

5. Zkoumá při žádostech o výpůjčky na výstavní projekty otázky původu žádaných předmětů?

6. Řeší kapacitní nebo rekonstrukční problémy svých objektů a expozic dlouhodobými zápůjčkami sbírkových předmětů jiným muzeím? Pokud ano, jak má ošetřena pravidla spolupráce, časový rozsah a podmínky zápůjčky, sdílenou odpovědnost a mobilitu odborných pracovníků?

7. Doplnuje a rozšiřuje muzeum své expozice také díky dlouhodobým zápůjčkám ze zahraničních sbírek?

8. Jaké má s touto praxí zkušenosti? Proměnilo se díky principům sdílené odpovědnosti vlastní zabezpečení muzejních sbírek, preventivní konzervace a přístup zaměstnanců muzea k otázkám bezpečnosti a prevence?

Kapitola VI. Seznam a anotace doporučené literatury pro další studium

Ochranou a bezpečností sbírek se zabývá celá řada publikací. Pro následující soubor se stručnou anotací jsme vybrali ty publikace, které nejvíce odpovídají charakteru a obsahu projektu a kterých bylo využíváno v průběhu přípravné i realizační fáze projektu.

Výběr doporučené literatury:

Barbeau, G.: The qualified security guard, Springfield/Illinois, 1981 (Kvalifikovaná ostraha)

Kniha se zabývá soukromou fyzickou ostrahou v muzeích a galeriích na území Kanady, je rozdělena do čtyř částí. První se zabývá fyzickou ochranou a zákonnou legislativou, vymezuje povinnosti a legální možnosti zásahu ochranky proti krádeži, podvodu a způsobení škody. Zároveň popisuje roli kanadské policie. Druhá část Požadavky na fyzickou ochranu podrobně popisuje roli a funkci fyzické ochrany, její poslání, metody hlídání, kontrolu vstupu, kontrolu dopravy a způsoby její komunikace.

Část tři - Bezpečnost charakterizuje kriminální hrozby jako vloupání, krádež, vandalismus, sabotáž, bombovou hrozbu, přírodní hrozby atp. Dále se věnuje nebezpečí požáru. Také shrnuje znalosti o ochranných, detekčních a poplašných zařízeních. Poslední kapitola s názvem Konkrétní situace autor dělí na podkapitoly: střelné zbraně, fyzická ochrana a pracovní nepokoje, první pomoc apod.

Tillotson, Robert G.: Museum Security, ICMS ICOM 1977

Publikace pojednává o komplexním bezpečnostním zajištění muzea jako sbírkotvorné a prezentační veřejné instituce. Popisuje strukturu řízení a odpovědnosti za funkční bezpečnostní systém, kde na vrcholu pomyslné pyramidy stojí vedení instituce, resp. její ředitel a kde základna sestává z personálu zajišťujícího přímou fyzickou ostrahu a ochranu.

Za základní prvek ochrany sbírek je zde stanovena inventarizace a její kontrola. Autor se dále věnuje konkrétním systémům zabezpečení proti násilným činům a protipožární ochraně. Aby mohly být správně nastaveny, je potřeba do jejich plánování zahrnout architektonické a technické řešení směřující k zajištění bezpečnosti prostor, sbírek i lidí - personálu a návštěvníků. Na závěr jsou publikovány příklady poplachových plánů a instrukcí a pokyny pro případ hrozby bombovým teroristickým útokem.

Schröder, George H. H.: Museum Security Survey (ICMS ICOM 1981) (Rukověť bezpečnosti muzeí)

Publikace, kterou sestavil George H. H. Schröder, je návodem, jak přistupovat k problematice bezpečnosti v muzeích od zpracování analýzy rizik až po konkrétní nutné kroky vedoucí k zajištění muzea jako instituce a jeho sbírek.

Pro vyhodnocení míry rizika navrhuje autor pětibodovou stupnici, kde 0 představuje žádné riziko, 3 mírné riziko a 5 nebezpečí nevratné destrukce.

Vyhodnocování rizik začíná zkoumáním geografické polohy muzea, stavební stránkou muzejní budovy a pokračuje evaluací sbírek a stavu inventarizace, vnitřního bezpečnostního systému, jako jsou organizace (výkon a odpovědnost), personální a technické zajištění.

Bezpečnost muzea - sbírek, expozic i administrativního zázemí musí být zajištěna proti násilným činům od krádeže až po možný teroristický útok a také pro případ ekologické katastrofy. Nedílnou součástí komplexní bezpečnosti muzea je také ochrana zaměstnanců i návštěvníků (úrazy).

V rámci ochrany sbírek je potřeba pamatovat na jejich bezpečnost v případě transportu a zápůjček. Pro jednotlivé typy ohrožení jsou v závěru připojeny dotazníky, které slouží k vyhodnocování konkrétních rizik.

Kelly, W.: Planning security in our museum, Ottawa, 1992 (Bezpečnostní plánování v muzeu)

Příručka oddělení komunikace, asistenčního programu muzeí v Ottawě se zabývá doporučeními týkajícími se fyzické ochrany muzeí a památkových objektů, které ohrožuje oheň, vandalismus, krádeže a přírodní nebezpečí, a správným výškolením zaměstnanců.

Obsahuje pět kapitol. Obecná doporučení k bezpečnosti rozdělují bezpečnost na tři stupně: nejvyšší (samotná sbírka), vysoký (různá odborná pracoviště) a základní (kanceláře apod.). Každý stupeň vyžaduje různé druhy zabezpečení.

Druhá kapitola Klíčový režim popisuje základní pravidla způsobu nakládání s klíči, využívání generálního klíče. Kapitola zabezpečení a konstrukce dveří, klíčů a zámků definuje bezpečnostní parametry dveří v muzeích a jiných památkových objektech. Čtvrtá kapitola se zabývá poplašným zařízením muzeí a objektů a detailně popisuje jeho jednotlivé části. Příručka obsahuje i slovníček odborných termínů.

Security Guide, Part 1, Part 2 (Cerberus AG, Switzerland, 1992)

Přehledná příručka o zásadách budování elektrické bezpečnostní a elektrické požární signalizace, obsahující stručné, ale velmi přehledně zpracované informace o analýze rizik, základních prvcích těchto systémů, zásadách jejich instalace a využívání. Publikace také obsahuje základní terminologii²⁴ bezpečnostních systémů.

Museum Security and Protection - A handbook for cultural heritage institutions, ICMS ICOM, Routledge London and New York, 1994

Publikace, vzniklá pod vedením tehdejšího tajemníka ICMS ICOM, Davida Listona, je rozdělena do tří základních oddílů.

Oddíl "Základy strážní a bezpečnostní služby" obsahuje výběr z teorie bezpečnostních systémů, zásady bezpečnostní politiky instituce, strážní služby v muzeích a vztahu bezpečnostního systému k oblasti konzervování - restaurování.

Druhý oddíl "Tvorba bezpečnostního systému" se zabývá managementem bezpečnostního systému, organizací dozorcí a strážní služby, instalacemi elektrické zabezpečovací a elektrické požární signalizace. V této části jsou popsány i zásady bezpečnosti stálých expozic i výstavních projektů a zásady spolupráce s externími dodavateli.

Třetí oddíl "Specifické bezpečnostní programy" popisuje ochranu sbírkových předmětů mimo mateřskou instituci, osobní ochranu v muzeích a způsoby řešení mimořádných situací.

Jaskulski, W., Kocewiak, S., Ogrodzki, P., Rulewicz, J.: Vademecum Ochrony Obiektów Sakralnych, Warszawa, 1995 (Vademecum ochrany sakrálních předmětů)

Publikace z roku 1995 je sborníkem informací o ochraně sakrálních objektů před násilným vniknutím a požárem. Kolektiv autorů tvoří zástupci z řad odborníků, ale i duchovní.

Publikace má dvě části, první se věnuje násilným vniknutím do objektů, kde jsou největší hrozbou krádeže movitých památek, a druhá ohrožení požárem. Každá část je rozdělena do podkapitol. Část 1. Zabezpečení sakrálních předmětů před násilným vniknutím je rozdělena do podkapitol: krádeže sakrálních předmětů, prostředky zabezpečení sakrálních objektů. Kapitola se věnuje různým systémům zabezpečení (mechanické zabezpečení, signalizační systémy, osvětlení, klíčový režim) a jejich montáží, fyzické ochraně a dokumentaci uměleckých předmětů a postupům v případě krádeže.

Část 2. je zaměřena na konkrétní instalace bezpečnostních systémů a protipožární prevenci. Ta se týká v případě sakrálních objektů plášťové ochrany stavby od střech, věží až po příjezdové komunikace pro požární techniku.

Jirásek, P., Tlachová, K.: Zásady ochrany muzeí a kulturních institucí, AMG a ČV ICOM, 1998-9

Český překlad základních částí publikace "Museum Security and Protection - A handbook for cultural heritage institutions" s komentáři reflektujícími české prostředí, doplněný informacemi o postupech při zápujčkách sbírkových předmětů do zahraničí.

Jirásek, P.: Příručka k požární ochraně kulturních institucí, ICOM, Moravské zemské muzeum Brno, 1999

Přehledová příručka sloužící k základní orientaci v technických prostředcích požární ochrany kulturních institucí. Obsahuje základní informace o detekčních systémech stabilních hasicích zařízení. Jako příklad dobré správy je popsán norský projekt ochrany sloupových kostelů.

Dorge, V., Dorge, J., Sharon, L.: Building an emergency plan: A guide for museums and other cultural institutions (John Paul Getty Trust 1999)

Přehledná publikace o plánování řešení mimořádných událostí a katastrof v muzeích.

²⁴ Aktuální překlad technických výrazů z oblasti bezpečnosti muzeí a muzejních sbírek (dlouhodobý projekt ICMS ICOM) je dosažitelný na [www stránce: http://elib.zib.de/museum/voc/](http://elib.zib.de/museum/voc/)

Publikace je rozdělena do tří základních oddílů:

- b) úloha ředitele a vedení muzea,
- c) úloha vedoucího pracovníka pro řešení mimořádných událostí,
- d) úlohy vedoucích jednotlivých oddělení muzea.

Publikace je doplněna řadou vzorových příloh (např. Směrnice pro evakuaci pracovníků a zaměstnanců, Směrnice pro evakuaci sbírek, Směrnice pro nakládání se sbírkami v případě vyhlášení stavu ohrožení apod.).

"Preventivní ochrana sbírkových předmětů", Národní muzeum, Praha 2001 (projekt mezinárodní organizace ICCROM/International Centre for the Study of the Preservation and the Restoration of Cultural Property/ "Teamwork for preventive conservation")

Příručka, která byla sepsána autorským kolektivem z řad Národního muzea v Praze, se zabývá preventivní péčí o sbírkové předměty včetně zásad preventivní konzervace pro Národní muzeum a měla by sloužit jako pomůcka pro pracovníky muzea. Příručka je rozdělena do pěti kapitol. První kapitola se zabývá negativními vlivy působícími na sbírkové předměty, jako jsou teplota a vlhkost, záření, atmosférické znečištění a prach, biologické poškození.

Druhá kapitola se zabývá uložením sbírek, tzn. základními požadavky na depozitář, jeho údržbou, materiály pro vnitřní vybavení depozitáře, ukládacím mobiliářem a bezpečností práce.

Třetí kapitola popisuje balení a transport předmětů, jejich ochranu a bezpečnost při transportu. Balení předmětů je popisováno podrobněji. Čtvrtá kapitola s názvem Stavební úpravy budov analyzuje vlastní stavby a zabývá se klimatickou zátěží budovy.

Poslední, pátá kapitola se zabývá specifiky preventivní ochrany sbírkových předmětů z hlediska jednotlivých materiálů, které dělí na kovy, keramiku, sklo, kámen, dřevo, papír, fotografický materiál, textil, kůže, přírodovědné materiály a na zvukové nosiče.

Žalman, J. a kol.: Příručka muzejníka I. (AMG ČR, ČV ICOM a Moravské zemské muzeum, Praha - Brno 2002)

Příručka rozšířená v českých muzeích díky podpoře ze strany Asociace muzeí a galerií ČR obsahuje mimo jiné i kapitolu "Bezpečnost sbírek".

Kocewiak, S., Ogrodzki, P., Rulewicz, J.: Vademecum zabezpieczenia muzeów, Warszawa, 2002 (Vademecum bezpečnosti muzeí)

Publikace vznikla pro potřeby polských muzejníků v rámci modernizace ochrany kulturního dědictví, které bylo po pádu železné opony ohroženo a napadeno podobně jako u nás.

Autoři se v úvodu věnují právnímu rámci ochrany muzeí. Dále se zabývají konkrétní organizací ochrany muzea od plánování, přes komplexní technické zajištění až po personální otázky a školení pomocného personálu a hlídačů, resp. hlídaček. Popisován je systém pravidel pro nakládání s klíči, resp. generálním klíčem pro expozice i depozitáře. Tři kapitoly jsou věnovány mechanickému a elektronickému zajištění muzea a fyzické ostraze.

V rámci ochrany muzejních sbírek a předmětů je pamatováno na systém ochrany při zápůjčkách a transportu v rámci Polska i při vývozech do zahraničí a při instalacích časově omezených výstav.

Čtenář zde najde také část věnovanou inventarizaci a dokumentaci sbírek a v závěru soupis polských platných právních předpisů ochrany kulturního dědictví a fungování muzejních institucí.

Hilbert, Günter S.: Sammlungsgut in Sicherheit, Gebr. Mann Verlag, Berlin, 2002 (Hilbert, Günter S.: Sbírkový bezpečí)

Třetí přepracované vydání publikace G. Hilberta a kolektivu pojednává o komplexní ochraně muzeí a muzejních sbírek. Je rozdělena do 7 kapitol, které jsou doplněny o bohatý seznam odborné literatury.

První čtyři kapitoly se detailně věnují ochraně muzejních sbírek před světelným zářením (UV), nebezpečnými chemickými látkami a před biologickými škůdci. Do této části patří i problematika klimatizace prostor - vlhko, sucho a temperování. Je zde uvedeno množství detailních informací pro správce sbírek, tvůrce expozic a pro konzervátory.

Zbývající tři kapitoly jsou věnovány bezpečnostní a požární ochraně a také bezpečnostnímu managementu. Autor zde pojednává o automatických bezpečnostních systémech v rámci plášťové ochrany, ochrany vnitřních prostor, vitrín a exponátů.

Závěrečná kapitola popisuje komplexní krizový a bezpečnostní management muzejní instituce v oblasti personálního, technického a logistického zajištění. Je zde navržen způsob plánování krizového managementu a popsána rizika, která musí být tímto systémem řízení pokryta.

Bernard, P., Fabre, P.: Muzea pro všechny. Příručka k fyzické a smyslové dostupnosti muzeí, Český výbor ICOM a AMG, 2003 (překlad z francouzského originálu Des musées pour tous. Manuel d'accessibilité physique et sensorielle des musées)

Příručka obsahuje základní pravidla, která by muzea měla při instalacích expozic dodržovat, aby se nestala bariérami pro občany s handicapem a umožnila jim plnohodnotný přístup ke kulturnímu dědictví. Obsahuje i přehled zákonných norem platných v ČR. V souvislosti s bezpečností jsou zde uvedena pravidla pro pohyb vozíčkářů, správné nasvícení přístupů a předmětů, bezpečnostní značení apod.

Peek, M., Cremers, T.: Handeling voor het maken van een calamiteitenplan voor collectie beherende instellingen (Postup při tvorbě plánu pro řešení mimořádných situací) Instituut Collectie Nederland 2003

Publikace instruktážním způsobem formou cvičebnice podává návod, jak sestavit plán pro případ ohrožení muzea a jeho sbírek. Plán má mít informativní a operativní část. Pro jednotlivé součásti plánování jsou uvedeny konkrétní příklady a také úkoly, které mají být v rámci procvičování plněny.

Jednotlivé části jsou věnovány procesu sestavování krizového plánu pro interní potřeby muzea, zaškolení pracovníků v oblasti bezpečnosti a spolupráce s externími záchrannými složkami (policie, hasiči, zdravotnická pomoc). Dále je zde návod na vypracování evakuačních plánů pro personál, návštěvníky a také muzejní kolekce. Uživatel cvičebnice se také seznámí s technickými prvky ochrany - od hasicích zařízení po komunikační prostředky.

V přílohách jsou publikovány formuláře pro hlášení škod a instrukce, jak postupovat v rámci sanace (např. v případě poškození sbírkových předmětů vodou) a písemné cvičení pro sestavení konkrétního krizového plánu.

ed. Jelínková, D.: Rukověť péče o papírové sbírkové předměty, Sborník příspěvků ze semináře RG ČR "Metodika ochrany a ošetřování sbírkových předmětů na papíře a z papíru" v Litomyšli 21.-23.10.2003 (RG ČR, Praha 2003, ISBN 80-903422-0-5)

Autoři jednotlivých příspěvků ve sborníku se věnují specifickým problémům konzervace a uchování papírových sbírkových předmětů - uměleckých děl, knih a archiválií. Část příspěvků je věnována ohrožení papírových sbírkových předmětů biologickými faktory, urychlováním stárnutí materiálu vlivem klimatických a mikroklimatických poměrů a účinky světelného záření. K tomu přistupují články týkající se optimálního uložení papírových předmětů a způsobů měření a regulace mikroklimatických parametrů. Není zde opomenuta ani prevence před haváriemi a živelnými pohromami. V závěru jsou shrnuty v podobě rukověti platné právní předpisy a normy související s prací kurátorů výtvarných sbírek a jejich povinnosti od pravidel nabývání sbírky, přes inventarizaci až po zpřístupňování sbírek.

Kolečko první pomoci a záchranných prací (Národní komitét Modrý štít, ČV ICOM, AMG, MK ČR, 2004)

Instruktážní materiál, který jednoduchou formou podává návod, jak se chovat v případě krizové situace při záchraně movitých sbírkových předmětů. Jedna část je věnována chování a postupům při vzniku krizové situace od stavu ohrožení, přes zajištění bezpečnosti, evakuaci předmětů až po stanovení priorit při záchraně sbírek. Druhá část je věnována samotným záchranným pracím podle druhu zasažení a charakteru sbírkového materiálu - papír, fotografie, umělecká díla v rámech, textil, nábytek, přírodniny apod. Mottem této části je: "Prvních 48 hodin má rozhodující význam".

Kolektiv autorů: Running a Museum (ICOM 2004, ISBN 92-9012-157-2)

Přehledná příručka o tom, co je moderní muzeum, jaká je jeho funkce ve 21. století, co vše znamená ochrana a dlouhodobé uchování sbírek. Zvláštní kapitola publikace pak pojednává o budování bezpečnostního systému muzea vč. příkladů standardních postupů a formulářů hlášení.

Sborník z Konference konzervátorů-restaurátorů/ Příbram 9.-11.9.2008, ed. Ivan Berger, Pavla Stöhrová, Eva Řezáčová, Technické muzeum v Brně, 2008

Sborník z Konference konzervátorů-restaurátorů, která se konala v Příbrami v roce 2008. Příspěvky se věnují nejen samotným konzervátorsk-restaurátorským zásahům na muzeálních, ale také technologickým problémům, oborové teorii, historii a souvisejícím oblastem.

Sborník je členěn do tří základních částí. V prvním oddíle jsou recenzované příspěvky, které prošly odbornou diskusí a případně úpravami.

Další část obsahuje informativní články, jež zatím nejsou zrecenzovány a které se nezabývají přímo zásahy na památkách nebo technologickými otázkami. Přinášejí informace například o systému výuky nebo představují jednotlivá pracoviště a jejich přístrojové vybavení.

Poslední část sborníku přibližuje posterová prezentace, kterou bylo možno zhlédnout během konference.

Pozornost je také věnována práci zesnulé RNDr. Aleny Šilhanové, významné specialistky v oblasti konzervování.

Technologie požární ochrany muzeí, Sborník z diskusního semináře, Technické muzeum Brno, 2009

V květnu 2009 se konal v Technickém muzeu Brno seminář na téma požární ochrany muzeí, na kterém bylo předneseno 12 příspěvků zaměřených na konkrétní hasicí technologie v rámci aktivní požární ochrany a také na postupy při vyhodnocování rizik. Jednotliví autoři se věnovali hasicím médiím jako dusík, halonové alternativy, hasivo Inergen a použití sprinklerů a vodní mlhy.

Další část příspěvků shrnuje příčiny požárů památkových objektů v minulosti a současnosti a aktuální stav opatření a zabezpečení požární ochrany v rámci ochrany kulturního dědictví. Je zde také reflektován současný světový stav technologie požární ochrany kulturního dědictví.

Na závěr je ve sborníku publikována praktická příloha: Dotazník pro zjištění rizika poškození muzea požárem.

Zelinger, J.: Technické muzeum v Brně: Technologie ochrany kulturního dědictví před požáry (Metodika vytvořená v rámci projektu Ministerstva kultury ČR, 2009)

Přehledná publikace o požární ochraně shrnující výsledky vědeckovýzkumného projektu "Technologie ochrany kulturního dědictví před požáry" podpořeného ministerstvem kultury, jehož nositelem bylo Technické muzeum v Brně.

Publikace podává komplexní informaci o požární ochraně. Obsahuje základní postupy při budování této ochrany v muzeích. Podává přesné návody, jak provádět analýzu rizika požáru, informuje o detekčních systémech a zabývá se podrobně stabilními hasicími zařízeními. Pojednává i o specifikách požární ochrany v historických stavbách - hradech, zámcích, církevních památkách i dřevěných stavbách.

Zelinger, J.: Plnoměřítkové požární testy - metodika vytvořená v rámci projektu MK ČR, Technické muzeum Brno, 2010

Metodika se týká navrhování stabilních hasicích systémů pro objekty kulturního dědictví. Z hlediska technologie požární ochrany je nezbytné nalézt rovnováhu mezi potřebou chránit před požárem budovu (často historicky cennou) a její obsah a přáním zachovat významný historický a kulturní charakter budovy. V rámci tohoto hledání autor popisuje v úvodu dva principy projektování hasicích systémů: projekci založenou na platných předpisech a projekci založenou na prokázaných vlastnostech. Druhý z těchto dvou principů považuje autor za vyhovující pro kulturní dědictví.

V další části autor uvádí konkrétní výsledky testů účinnosti hasicích systémů, které byly provedeny jako modelové případy v Technickém muzeu v Brně. Testovalo se hašení prostřednictvím trysek vysokotlaké vodní mlhy a se sprinklery a jejich dopad na prostředí archivu - archivní materiály a krabice. Vysokotlaká vodní mlha se v testech jevila jako účinnější zejména v místech, kam přímo nedopadaly kapky mlhy. Problematickými se ukázaly archivní krabice, které nemají hydrofobní úpravu.

Kapitola VII. Přehled zákonných norem a usnesení vlády ČR k ochraně kulturního dědictví

Ochranu a vývoz kulturních statků z ČR upravují především tyto zákony:

- Zákon č. 133/1985 Sb., o požární ochraně, ve znění pozdějších předpisů,
- Zákon č. 20/1987 Sb., o státní památkové péči,
- Zákon č. 71/1994 Sb. ve znění zákona č. 80/2004 sb. a pozdějších předpisů, o prodeji a vývozu předmětů kulturní hodnoty,
- Zákon č. 122/2000 Sb., o ochraně sbírek muzejní povahy,
- Zákon č. 212/2000 Sb., o zmírnění některých majetkových křivd způsobených holocaustem,
- Zákon č. 239/2000 Sb., o integrovaném záchranném systému,
- Zákon č. 101/2001 Sb., o navrácení nezákonně vyvezených kulturních statků,
- Zákon č. 257/2001 Sb., knihovní zákon,
- Zákon č. 214/2002 Sb., o vývozu některých kulturních statků z celního území Evropských společenství,
- Zákon č. 499/2004 Sb., o archivnictví a spisové službě a o změně některých zákonů,
- Vyhláška ministerstva kultury č. 275/2000 Sb., kterou se provádí zákon č. 122/2000 Sb., o ochraně sbírek muzejní povahy a o změně některých dalších zákonů,
- Vyhláška č. 328/2001 Sb., o některých podrobnostech k zabezpečení integrovaného záchranného systému,
- Vyhláška ministerstva vnitra č. 246/2001 Sb., o stanovení podmínek požární bezpečnosti a výkonu státního požárního dozoru,
- Vyhláška č. 23/2008 Sb., o technických podmínkách požární ochrany staveb.

Nejdůležitější usnesení vlády ČR (resp. ČNR), přijatá k ochraně kulturních statků:

- Usnesení vlády ze dne 28. srpna 1991 č. 307,
- Usnesení ČNR ze dne 19. prosince 1991 č. 331,
- Usnesení vlády č. 584 ze dne 7. října 1992,
- Usnesení vlády č. 285 ze dne 9. května 1996 ,
- Usnesení vlády č. 849 ze dne 16. prosince 1998,
- Usnesení vlády č. 1031 ze dne 10. října 2001,
- Usnesení vlády č. 87 ze dne 22. ledna 2003.

Žalman, J. a kol.: Příručka muzejníková (AMG ČR, 2006)

Druhá část přehledového materiálu obsahuje metodické pokyny a legislativní normy z oblasti muzejnictví a ochrany movitého kulturního dědictví.

Národní galerie v Praze děkuje Norskému finančnímu mechanismu a Ministerstvu kultury ČR za finanční podporu projektu a Norskému ředitelství pro kulturní dědictví (Riksantikvar) za odborné partnerství a pomoc při realizaci projektu "Modernizace bezpečnostních systémů v prostředí muzea/galerie". Dále děkuje společnostem Trade Fides, a. s. a Securitas ČR s.r.o. a 3S Sedlak, s.r.o. za poskytnutou odbornou pomoc a technické materiály k použití v této publikaci.

MODERNIZACE BEZPEČNOSTNÍCH SYSTÉMŮ V PROSTŘEDÍ MUZEA /GALERIE

Vzdělávací modul

Autoři textů: Pavel Jirásek a kolektiv pracovníků Culture Tech s.r.o.

Dagmar Jelínková

Jan Matějka

Redakce: Lenka Zapletalová

Grafická úprava: Ján Chovanec

Vydala: Národní galerie v Praze, 2011

ISBN 978-80-7035-471-1